

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ε | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-11Α. 721. 8308 | 1/15 ΜΑΪΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 9-0

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Παναγιώτατε και θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης και Οἰκουμενικὴ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὴ και περιπόθητε ἀδελφὲ και συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, κύριε Δημήτριε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τῆς λαμπροφύρου ἡμέρας τῆς τοῦ Κυρίου ὑπερφυοῦς Ἀναστάσεως και αὐθις ἐνωτισθέντες, δι' ἧς τὸ ἄχρονον φῶς ἐκ τάφου σωματικῶς τῷ κόσμῳ ἐπέλαμψε, παγγενῆ τὸν Ἀδὰμ ἐλευθέρωσας, λύσας θανάτου τὸ κράτος, θανάτῳ θάνατον πατήσας, μετὰ συμπάσης τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀγαλλομένῳ ποδὶ και καρδίᾳ εὐφραινομένη, και ἡμεῖς πανηγυρίζοντες, ἐπὶ τὴν Ὑμετέραν θεοτίμητον Παναγιότητα ἤκομεν περιπτύξασθαι και τὸν Πασχάλιον ἅγιον ἀσπασμὸν ἀπονέμειν, ἔθει ἀρχαίῳ τῆς Ἐκκλησίας στοιχοῦντες.

* Ὅμοια Γράμματα ἀπεστάλησαν και πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Ὀρθοδόξους Πατριάρχας και τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Ὀρθοδόξων Ἀυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ κλητῇ και ἀγίᾳ Ἡμέρᾳ, ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, φιλανθρώπως εἰς ἐλπίδα ζῶσαν ἀνεγέννησε τὸ γένος τῶν βροτῶν, ὁ ἐν Τριάδι προσκυνούμενος Θεός, ζῶν και ἀφθαρσίαν αἰώνιον αὐτῷ δωρούμενος διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ.

Δι' ὅ, ὅλη ψυχῇ και διανοίᾳ, σκιρτῶντες, ὑμνοῦμεν τὸν Αἴτιον, δεόμενοι τοῦ Παθόντος και Ἀναστάντος Σωτῆρος ἡμῶν Κυρίου Ἰησοῦ, ὅπως τῇ μὲν Ὑμετέρᾳ Σεπτῇ Κορυφῇ χαρίζεται ἀφθιτον χαράν, ὑγίειαν τε και μακρότητα ἡμερῶν, ἵνα ὀρθοτομῇ τὸ φαιδρὸν τῆς Ἀναστάσεως κήρυγμα ἐν τῇ χειμαζομένη ὑπὸ τῶν παθῶν τῆς ἀμαρτίας ἀνθρωπότητι, πρὸς δόξαν τοῦ εὐλογητοῦ ὀνόματος τῆς Παναγίας Τριάδος και ἔπαινον τῆς Μιᾶς, Ἀγίας Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τοῖς δὲ περὶ Ὑμᾶς ἀγίοις ἀδελφοῖς και τῷ θεολέκτῳ λαῷ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τὴν ἐκ τοῦ κενοῦ Τάφου ἐκπηγάζουσαν Χάριν, ἵνα αὕτη ἀγιάζη και πληροῖ τῶν θείων αὐτῆς δωρημάτων.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι ἀδελφοποθήτως τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα κατασπαζόμενοι διατελοῦμεν

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σ Ε Ρ Α Φ Ε Ι Μ

Πρὸς

τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα τῆς καθ' ἡμᾶς
Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς

Ἀγαπητοί,

Χριστοῦ τὴν Ἀνάστασιν εορτάζουμε,

Πάσχα λύτρον λύπης πανηγυρίζουμε.

Πάσχα λύτρον λύπης!

Τρεῖς λέξεις, πού ἡ κάθε μία χωριστά, προῖστορία θλίψεων περιέχει.

Τὸ Πάσχα, σὰν ἀγωνιώδης προσπάθεια ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἰσραὴλ καὶ σὰν Θυσία τοῦ Θεανθρώπου.

Τὸ λύτρον, σὰν ἐλπιδοφόρα ἀναμονή.

Ἡ λύπη, τὸ κλίμα τῆς πνευματικῆς δουλείας.

Στὴν ἐνιαία ὅμως σύνθεσή τους, «Πάσχα λύτρον λύπης», οἰκοδομοῦν τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας!

Ἀλλά, ὁ Κύριος, στὸ τελευταῖο Του Δεῖπνο μετὰ τῶν Μαθητῶν Του, θέτει ἐνώπιόν μας τὴ συγκλονιστικὴ δοκιμασία:

«ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι: οὐκέτι οὐ μὴ φάγω

αὐτό, ἕως ὅτου πληρωθῆ ἔν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. 22,16).

Στὴν ἀλληλουχία τῶν συμβολισμῶν αὐτῆς τῆς παρακαταθήκης, ὁραματιζόμεθα τὸν Κύριον, ἀφοῦ τρώγει μετὰ τῶν μαθητῶν Του, πικρὸν τὸν ἄρτον τῆς ἐπικειμένης δραματικῆς συνεχείας τῶν φρικτῶν Παθῶν Του καὶ τῆς Σταυρικῆς Του Θυσίας, τὸν ὁραματιζόμεθα καὶ «ἀναμένοντα ἵνα φάγη», πανηγυρικὸν πασχάλιον Δεῖπνον, ὅταν καὶ ἐὰν τὸ διὰ τῆς Θυσίας Του ἀπολυτρωτικὸν Του ἔργον, τὸ «δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν» ἐπιτελεσθῆν, θὰ τὸ ἔχουμε προσοικειωθεῖ καὶ θὰ τὸ ἔχουμε μεταστοιχειώσει εἰς ἔργον ζωῆς. Τότε πού τὸ πασχάλιον Δεῖπνον θὰ εἶναι αὐτὴ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ

«ἕως ὅτου πληρωθῆ ἔν τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ...»

Ἔχει ὅμως ἡ Θυσία Του βασιλεύσει στὶς καρδιές μας;

Τὸ ἀτίμητο συνάλλαγμα τῆς Σταυρικῆς Του Θυσίας ἐχρησιμοποιήθη γιὰ ἐξαγορὰν «θλίψεων»; Ἡ ἀκόμη δοκμαζόμεθα;

Ἐν τῇ ἀγάπῃ Του ὁ Κύριος, προβλέπων τὴ μακρότητα τῶν δοκιμασιῶν μας στὴν ἀγωνιώδη πορεία τῆς ζωῆς, συμπληρώνει τὴν παρακαταθήκη Του μὲ τὸ παρήγορο μήνυμα:

«ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε·

ἀλλὰ θαρσεῖτε,

ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰω.16,33).

Συγκλονιστικὰ ἀποκαλυπτικὴ ἡ προφητεία, γιὰ τὴν πικρὴ μας παγκόσμια πορεία, ὅπου οἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ πολεμοῦν ἀσταμάτητα τὴν ἀνθρωπίνην ἀντοχή.

Στὴν ἐποχὴ μας, ἡ μάχη πλησιάζει σὲ ἀπειλητικὸ κορύφωμα συγκρούσεων ὕλης καὶ πνεύματος.

Ὅμως ὁ χριστιανικὸς κόσμος μὲ ποιά δικαιώματα προσφορᾶς ἐλπίζει σὲ συμμετοχὴ στὴ νίκη τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ καταξιωθεῖ νὰ ἐορτάζει «Πάσχα λύτρον λύτης»;

Ἴσως ἐπείγει ὁ καιρὸς, τὸ «θαρσεῖτε», ποῦ μᾶς παραγγέλλει ὁ Κύριος, νὰ ἐρευνήσουμε, ἂν τὸ ἔχουμε θεμελιώσει στὸ πνεῦμα τῆς Σταυρικῆς Του Θυσίας καὶ νὰ θέσουμε ἐνώπιόν μας ἀμείλικτο τὸ ἐρώτημα: ὅσοι οἱ συγκροτοῦντες τὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ πνευματικὸ στρατόπεδο, εἴμαστε ὅπως στρατιῶτες Χριστοῦ; Ὑλοποιήσαμε τὸ παράγγελμά Του «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»; Ἐκάναμε μόνιμο καθεστῶς τὴν ἐπαγγελία Του «εἰρήνη ὑμῖν»; Διότι μόνον τότε θὰ ἐδικαιούμεθα νὰ ἐλπίζουμε θέση πλάι στὸ Νικητὴ Χριστό.

Καὶ τὰ συγκλονιστικὰ αὐτὰ ἐρωτήματα, ἀναλύονται σὲ πλῆθος ἐρωτημάτων, ποῦ ἀδυσώπητα πηγάζουν ἀπὸ τὴ φοβερὴ προειδοποίηση τοῦ Κυρίου, ὡς Δικαίου Κριτοῦ, «ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ», πρὸς τοὺς λιποτάκτες τῆς Ἐκκλησίας Του.

Διότι, ἐνώπιον τῆς σημερινῆς φρικτῆς πραγματικότητος τῆς ζωῆς:

Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, καὶ στρατιᾶς συνανθρώπων μας μαστίζονται ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀνεργίας;

Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, καὶ ὁ μισὸς πληθυσμὸς τῆς γῆς λιμοκτονεῖ;

Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, καὶ πολλῶν περιοχῶν τοῦ πλανήτου μας τὰ παιδιὰ πεθαίνουν ἀπὸ πείνα καὶ ἀρρώστιες καὶ ἔλλειψη στοιχειωδῶν μέσων ζωῆς, ἐνῶ ἄλλοι τὰ διαθέτουν ἐν ἀφθονίᾳ;

Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, καὶ ἀπειρες οἰκογένειες ζοῦν σὲ ἀνθυγιεινὲς κατοικίες, ἐνῶ ἄλλοι διαθέτουν μικρὰ ἢ μεγάλα παλατάκια;

Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, καὶ μυριάδες γονέων ἀγωνίζονται νὰ ντύσουν τὰ παιδιὰ τους καὶ τοὺς ἑαυτοὺς τους, ἐνῶ ἄλλοι ντύνονται στὰ μετὰξια;

Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, περισσότερο, καὶ οἱ φυλακὲς εἶναι διαρκῶς γεμάτες ἀπὸ συνανθρώπους μας, ἀπ' ὅπου δὲν βγαίνουν καλύτεροι, γιατί τοὺς ξεχνᾶμε πίσω ἀπ' τὰ σίδερα;

Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, καὶ πολλοὶ ἄρρωστοὶ συνάνθρωποὶ μας, σὲ πολλὰ μέρη τῆς γῆς, πεθαίνουν ἀβοήθητοι ἀπὸ ἔλλειψη νοσοκομείων, γιατρῶν καὶ φαρμάκων;

Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα, ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι, γιὰ νὰ γίνονται ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαράδεκτα εἰς βάρος συνανθρώπων μας, ὅταν τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, ποῦ ἀφθονα ἔχει στὴ διάθεσή μας ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τὰ ξεδεύουμε γιὰ πολεμικὰ μέσα ἀλληλοεξοντώσεως καὶ καταστροφῆς, ἐνῶ Ἐκεῖνος ποῦ τὴν Ἀνάστασή Του πανηγυρίζουμε, ἐκήρυξε τὴν παγκόσμια εἰρήνη καὶ τὸ «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»;

Μόνον, ἂν μὲ εἰλικρίνεια καὶ ἀμοιβαιότητα ἀποφασισθῇ ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους ἡ κατάργησις τῶν πολεμικῶν ἐξοπλισμῶν καὶ τὰ κολοσσιαῖα ποσὰ ποῦ διατίθενται, χρησιμοποιοῦν γιὰ τοὺς δοκιμαζομένους λαοὺς τοῦ πλανήτη μας,

Τότε τὸ Πάσχα μας θὰ ἔχει γίει (λύτρον λύτης).

Τότε μὲ ἀγαλλίαση ψυχῆς καὶ πνεύματος, γνήσιοι Χριστοῦ στρατιῶτες, θὰ πανηγυρίζουμε:

«Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται...», μὲ τὸν ἐόρτιο παιᾶνα:

«ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ...»

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ 1983

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ

ΕΠΙ ΤΩ ΠΑΣΧΑ,

† ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παντὶ τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας χάριν καὶ εἰρήνην παρὰ τοῦ ἐνδόξως Ἀναστάσιος Σωτήρος Χριστοῦ.

Χριστὸς Ἀνάστη!

Δι' αὐτὸ καὶ ἀπόψε ὅλα εἶναι πνευματικά, ὅλα φωτεινά, ὅλα ὑπερκόσμια — ὡς τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως.

Καὶ ἡμεῖς, τὸ γένος τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἐλλαμπόμενοι ἀπὸ τὸ ἀνέσπερον καὶ λαμπρὸν φῶς τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἀπὸ τὸ φῶς τῶν πασχάλινων μας λαμπάδων, περιδεεῖς ἀλλὰ καὶ περιχαρεῖς, προσπαθοῦμεν νὰ προσεγγίσωμεν καὶ νὰ ψάδωμεν τὸ μέγα σημεῖον καὶ μυστήριον τοῦ Ἀναστάσιος, μὲ τὴν πίστιν καὶ μὲ τὴν καρδίαν μας καὶ ὄχι μὲ τοῦ λόγου τὴν ἀνίσχυρον δύναμιν, διότι τὸ μυστήριον τοῦτο εἶναι ὑπὲρ πάντα λόγον καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἐννοίαν.

Ὁμολογοῦμεν, λοιπόν, σήμερον, πανηγυρικώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν, τὴν ζῶσαν πίστιν μας εἰς τὴν Ἀνάστασιν καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς, καθὼς καὶ τὴν ἐλπίδα μας διὰ τὴν ἰδικὴν μας ἀνάστασιν. Αὐτὴ ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ αὐτὴ ἡ χριστιανικὴ ἐλπίς δὲν ὑποκαθίστανται μὲ τὰς καθαρῶς ἕλιστικὰς καὶ ἄνευ Θεοῦ πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐκείνας λύσεις, ὁποθενδήποτε προερχομένας, αἱ ὁποῖαι, ἐνῶ ἐπαγγέλλονται τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν δημοκρατίαν ἐνὸς παραδεισιακοῦ κόσμου, ἐν τέλει ὑποδουλώνουν περισσύτερον τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀποκτείνουν τὸ πνεῦμά του, οὔτε, πάλιν, ὑποκαθίστανται μὲ τὴν προσηρικὴν δύναμιν, ἡ ὁποία, ἐν ὄνόματι τῆς ἀμύνης καὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπειλεῖ τὸν ολοκληρωτικὸν ὄλεθρον τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Αὐτὰ τὰ ὑποκατάστατα ἀνήκουν εἰς τὸ βασίλειον τοῦ διαβόλου, τὸ ὁποῖον εἶναι «σκότος καὶ γνόφος»¹, κόλασις καὶ θάνατος, καὶ τὸ ὁποῖον κατ-

ήργησεν ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ ἰδικοῦ Του θανάτου². Εἰς τὴν βίαν καὶ εἰς τὰ ὅπλα τοῦ σκότους ὁ Χριστιανισμὸς ἀντιτάσσει «τὰ ὅπλα τοῦ φωτός»³, «τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ»⁴, καὶ ὁ Χριστὸς ἐξουδετερώνει τοὺς δυνάστας μὲ τὴν ἀγαθότητά Του: «Σὺ δυναστῶν διέκοψας κράτος, ἀγαθέ».

«Ἐδλογητός», λοιπόν, «ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν»⁵. Καὶ ἐπειδὴ ἔχομεν αὐτὴν τὴν ζῶσαν ἐλπίδα, ὅ,τι καὶ ἂν συμβαίνει πέραν ἡμῶν, ἰδιαιτέρως σήμερον ποῦ εἶναι Πάσχα, ἡμεῖς δὲν λυπούμεθα «καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα»⁶. Ἄλλωστε, διατί νὰ λυπούμεθα καὶ διατί νὰ φοβοῦμεθα, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ σταύρωσις καθ' ἑαυτὴν εἶναι νίκη; Ἡ ἰδική μας ἐλπίς ἐνδυναμώνει καὶ διεγείρει τὴν ψυχὴν πρὸς δοᾶσιν, πρὸς ὑπομονήν, πρὸς καρτερίαν, πρὸς ἐμμονήν ἀκατάβλητον μέχρι τέλους. «Ἐλπίς, οὐχ οἷα ἡ διὰ Μωσέως ἐν τῇ Χαναία γῆ κατοικία, ἥτις θνητὴ θνητοῖς ἐπαγγέλλεται θνητά, ἀλλὰ ζῶσα. Καὶ πόθεν τὸ ζῆν ἔχουσα; Ἀπὸ τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσιος Ἰησοῦ Χριστοῦ», διὰ νὰ εἴπωμεν κατὰ τὸν Ἅγιον Οἰκουμένιον⁷.

Μὲ αὐτὴν τὴν ἀμετακίνητον πίστιν εἰς τὴν Ἀνάστασιν καὶ μὲ αὐτὴν τὴν σταθερὰν ἐλπίδα τὴν ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως «ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμὲν»⁸ ἐπὶ αἰῶνας τώρα ἐδῶ, εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Τὸ παλαιῶτον τοῦτο ἱερὸν Κέντρον ἀδιακόπως κηρύττει τὴν νέαν ζωὴν, ἡ ὁποία ἐξεπίδησεν ἐκ τοῦ κενοῦ Τάφου, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν νέαν ζωὴν ἐμπνέεται εἰς τὴν καθ' ἡμέραν συνέχισιν τῆς πολιᾶς, ἀλλὰ καὶ πάντοτε ζώσης παραδόσεως, τῆς ὁποίας τοῦτο εἶναι φορεὺς καὶ ἐρημνευτής.

2. Πρβλ. Ἐβρ. 2,14.

3. Ρωμ. 13,12.

4. Ἐφ. 6,11 καὶ 13.

5. Α' Πέτρ. 1,3.

6. Α' Θεσ. 4,13.

7. Εἰς τὴν Α' Καθολ. Ἐπιστολὴν Πέτρ. Ρ. Γ. 119, 516.

8. Πράξ. 17,28.

1. Ἐξ. 14,20.

ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Οἱ Ἀπόστολοι ἤκουσαν ἐκ τῶν μυροφόρων γυναικῶν τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως με παροιμιώδη σκεπτικισμόν καὶ δυσπιστίαν. «Ἐφάνησαν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν καὶ ἠπίστουσαν αὐταῖς» (Λουκ. κδ', 11). «Γυναικεῖες φλυαρίες», εἶπον! Ὅταν παρουσιάσθῃ εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀναστάς, δὲν εἶχον προδιάθεσιν νὰ πιστεύσουν. «Ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν» (Λουκ. κδ', 37). Ὁ Θωμᾶς ἐξ ἄλλου εἶχε διακηρύξει: «Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων... καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω» (Ἰωάν. κ', 25). Γνω-

ρίζων λοιπὸν πάντα ταῦτα ὁ Ἀναστάς Κύριος, θέλει οὕτοι νὰ πειθοῦν ἀκραδάντως καὶ νὰ ἀποκτήσουν ἀπόλυτον βεβαιότητα περὶ τῆς ἐκ τοῦ τάφου ἐγέρσεώς Του. Δι' αὐτὸ δὲν ἐμφανίζεται διὰ μίαν φευγαλέαν στιγμὴν ὡς αἰθερία μορφή, ἡ ὁποία αἰωρεῖται εἰς τὸν ἀέρα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς· δὲν ἐμφανίζεται μετὰ σῶμα «ἀτμῶδες μὴ ἐπιδεχόμενον ψηλάφησιν», οὔτε ὡς «ὄπτασία ἀκαριαία καὶ ἕνδαλμα διάττον».

Ὁ Ἀναστάς Κύριος παραμένει μετὰ τῶν μαθητῶν Του. Συνομιλεῖ καὶ συμπεριπατεῖ

Κατὰ τὴν παράδοσιν αὐτὴν, ὡς ὑψίστη ἀξία προβάλλεται τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου ὡς εἰκόνα τῆς ἀφάτου δόξης τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον προσπαθοῦν σήμερον νὰ ἐξανδραποδίσουν αἱ διάφοροι δυνάμεις τοῦ σκότους καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ του, ἐνῶ τὸ χρέος του εἶναι νὰ ὀδηγήσῃ καὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἀνάστασιν καὶ εἰς τὴν ζωὴν, ἐφ' ὅσον οἱ πάντες εἶναι κεκλιμένοι νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' ἢ πασχάλινῃ ἐλπίς μας καὶ πάλιν μᾶς ἐπομιμνήσκει ὅτι «Κύριος διασκεδάσει βουλάς ἐθνῶν»⁹ καὶ ὅτι, ἀργὰ ἢ γρηγόρα, θὰ ἔλθῃ ἕνας κόσμος, εἰς τὸν ὁποῖον «συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνός»¹⁰, κατὰ τὴν πρόρρησιν καὶ τοῦ προφήτου· ἕνας κόσμος, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ὑπάρχουν ἄλλοι ἐξοπλισμοὶ καὶ ἄλλαι ἐπαναστάσεις, παρὰ μόνον ἡ ἀπόλυτος ἐπανάστασις τῆς Ἀναστάσεως. Ὁ Θεὸς ἔχει πάντοτε τὸν τελευταῖον λόγον.

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι,

Διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν σήμερον, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου περιβάλλοντος τῆς παγκοσμίου Ὁρθοδοξίας, κηρύττομεν Χριστὸν Ἐστηρωμένον καὶ Ἀναστάντα. Ἀνανεοῦμεν τὴν ἀναστάσιμον οὐνοσυστάσιν μας Αὐτῷ. Προσκυνοῦμεν τὴν Ἀνάστασιν Του. Καί, ἐνδεδυμένοι ἀφρασίας ἐδπέπειαν καὶ δόξαν, Τὸν δοξολογοῦμεν μετὰ πασῶν τῶν δυνά-

μεων τῶν ἐποροραίων λέγοντες: Ζωοδότα Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

Ἰδιαζόντως ἐφέτος τὴν ἀναστάσιμον χαρὰν μας ἐπανεξάνει τὸ ἱερὸν γεγονός, ὅτι ἠξιώθημεν ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ νὰ καθαγιάσωμεν κατὰ τὴν διαγορευσασαν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην Ἑβδομάδα τὸ Ἅγιον Μύρον, μετὰ τὸ ὁποῖον μέλλουν νὰ χρισθοῦν μέχρι τῶν περσάτων τῆς γῆς οἱ νεοβαπτιζόμενοι. Καί, λοιπὸν, συναρπαζόμεθα ἀπὸ τὸ ὄραμα τῆς ἐξαπλώσεως τῆς θείας ἀπολυτρώσεως ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς ἀξίσεως τῶν βαπτισμένων εἰς τὴν Ὁρθόδοξον κολυμβήθραν, τῶν μετόχων τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ τὸ ὄραμα τοῦτο, κατὰ τὴν κλητὴν ταύτην καὶ ἀγίαν ἡμέραν, τὴν μεγίστην τῶν ἑορτῶν τῆς πίστεώς μας, ἐν διαθέσει εἰρήνης καὶ ἀγάπης, ἀσπαζόμεθα φιλήματι ἀγίῳ ἀπάσας τὰς κατὰ τόπους ἀγίας Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτῶν, ἀδελφοὺς λίαν ἡμῖν ἀγαπητοὺς καὶ συλλειτουργοὺς περὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ ψάλλομεν μετ' αὐτῶν ἐν θριάμβῳ τὸ Προκειμενον τοῦ ἑσπερωτοῦ τῆς Ἀγάπης: «Τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; Σὺ εἶ ὁ Θεός, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος».

Σοὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἅγιον Πάσχα τοῦ 1983

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
διάκωρος πρὸς Θεὸν ἐσχέτης πάντων ὁμῶν.

9. Ψαλμ. 32,10.

10. Ἦσ. 11,6.

μετ' αὐτῶν. Ἐρωτᾶται ὑπ' αὐτῶν καὶ δίδει εἰς αὐτοὺς ἀπαντήσεις, παραγγελίας καὶ ἐντολάς. Ἀκόμη περισσότερο συντρῶγει μετ' αὐτῶν καὶ δέχεται νὰ ψηλαφηθῇ.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Ἀναστάτου Κυρίου ὑπῆρξε καταπληκτικόν. Ἡ ἄμεσος ἐμπειρία τῶν Ἀποστόλων, ὅτι ὁ Κύριος ἀνέστη, τοὺς συνεκλόνησε καὶ ἐγένετο ἡ κινητήριος δύναμις, ἡ ὁποία μετέβαλεν ἄρδην τὸν ψυχικὸν κόσμον, τὰ σκέψεις, τὰ σχέδια καὶ τὰς ἀποφάσεις των. Ἴδου μερικαὶ ἐκ τῶν θαυμασίων αὐτῶν μεταβολῶν:

Οἱ Ἀπόστολοι προήρχοντο ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἣτις ἦτο οἰκονομικῶς πτωχὴ, πνευματικῶς ἀσήμαντος καὶ ἱστορικῶς σχεδὸν ἀγνωστος. Ἦσαν πτωχοὶ χωρικοὶ ἢ τελῶναι, ἢ πτωχοὶ ἀλιεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔζων πλησίον τῆς Καπερναούμ, στενῶς συνδεδεμένοι μὲ τὸ περιβάλλον των. Πρὸ τῆς κλήσεώς των ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἔζων ἐντὸς τοῦ λίαν περιορισμένου κύκλου τῶν τοπικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν των σχέσεων. Ὡσαύτως μετὰ τὴν πρώτην των κλήσιν ἐπέστρεφον εἰς αὐτάς, ὡσάντις ἠδύνατο. Ἐγένοντο πολλαὶ νοθεσίαι καὶ συστάσεις ἐκ μέρους τοῦ Διδασκάλου, διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν στενωτέρου καὶ περισσότερου χρόνον. Ἦδη μετὰ τὸν θάνατόν Του ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν εἶχον ἐπιστρέψει πάλιν εἰς τὴν ἐργασίαν των παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γεννησαρέτ. Βλέπομεν ἐνταῦθα τὸν νόμον τῶν μικρῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἐξόχως δύσκολον νὰ ἐξέλθουν ἐκ τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς ζωῆς καὶ δράσεώς των, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔχουν συνηθίσει καὶ τὸν ὁποῖον ἀγαποῦν, παρὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας ὁ κύκλος οὗτος παρουσιάζει.

Ἐπὶ πλέον οἱ Ἀπόστολοι εἶναι ἀνθρωποὶ δειλοί, οἱ ὁποῖοι ἐγκαταλείπουν τὸν Διδασκάλον των καὶ διασκορπίζονται, μόλις ἀντικρῦζον τὴν ρωμαϊκὴν σπεῖραν εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεθσημανῆ. Προδίδουν τὸν Διδασκάλον των, ὡς ἐπραξεν ὁ Πέτρος καὶ μάλιστα μεθ' ὄρκου, ἐγκαταλείπουν Αὐτὸν μόνον εἰς τὰ φρικτὰ Πάθη Του καὶ κλείονται εἰς τὰς οἰκίας «διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων».

Ἄλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ μεταβολὴ των μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀπολύτου βεβαιότητος, ὅτι «ἠγγέρθη ὁ Κύριος ὄντως»! Οἱ ἀπογοητευμένοι, οἱ ἀποτεθαρρημένοι καὶ διεσπαρμένοι μετεβλήθησαν αἴφνης εἰς τολμηροτάτους καὶ λεοντοθύμους ἄνδρας. Αὐτοὶ οἱ «χωρικοὶ», οἱ «ἐπαρχιώται», οἱ «Γαλιλαῖοι» ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ εὐρίσκονται εἰς τὰς πλέον ἀπομεμακρυσμένας ἐπαρχίας, χώρας καὶ πόλεις τῆς Ρωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας. Ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ οὐδεὶς τῶν Ἀποστόλων ἀπαντᾶται εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος καὶ οὐδεὶς ἀσχολεῖται μὲ τὸ ἐπάγγελμά του.

Τὶ συνετέλεσεν, ὥστε οἱ Ἀπόστολοι νὰ διασπάσουν τελείως τὸν νόμον τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀποκαταστάσεως εἰς ἓνα τόπον καὶ τῆς συνδέσεως μὲ τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἐπάγγελμα; Τί ὤθησεν αὐτοὺς εἰς ὄλον τὸν κόσμον, ἐφ' ὅσον ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισαν μόνον ἐπὶ 2½ περίπου ἔτη, κατεδικάσθη καὶ ἐθανατώθη ὡς κοινὸς ἐγκληματίας; Τί ἐχάρισεν εἰς τούτους τὸ θάρρος τοῦ κηρύττειν, τὴν τόλμην τοῦ συγγράφειν, τὸν ἐξευγενισμόν τῆς ἀγνότητος καὶ τὴν δύναμιν τῆς μετὰ χαρᾶς ὑποδοχῆς τοῦ μαρτυρίου; Πῶς οὗτοι ἐνεδυναμώθησαν εἰς τὸ νὰ περιφρονοῦν τὰ θέλητρα τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὸ νὰ περιέρχονται τὴν οἰκουμένην, «τεσσαράκοντα παρὰ μίαν» πολλάκις λαμβάνοντες, ραβδιζόμενοι, λιθαζόμενοι, ναυαγοῦντες, «ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῶ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι»; (Β' Κορ. ια', 24-27).

Ἡ μεταβολὴ αὕτη εἶναι πράγματι μοναδικὴ ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ. Διὰ τοῦ αἵματός των ὑπογράφουν κατὰ κανόνα οἱ Ἀπόστολοι τὴν μετὰ θάρρους διακήρυξίν των: «Ὁ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἔθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν... ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν» (Α'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. } Πρωτ. 600
 Διεκπ. 414

Ἀθήνησι τῆ 28-3-1983

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2347

Π ρ ό ς

Τοῦς Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: Ἐορτασμός Μνήμης Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 3.3.

Ἰωάν. α', 1-3). Ὁ πρῶτον ἀρνητὴς Πέτρος βροντοφωνεῖ εἰς τοὺς σταυρωτὰς τοῦ Ἰησοῦ: «Γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε» (Πράξ. β', 36). Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης διεκήρυξαν ἀπὸ κοινοῦ ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου: «Οὐδυνάμεθα ἡμεῖς, ἃ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν» (Πράξ. δ', 20). Ἡ ἐμπειρία αὐτῆ τῶν Ἀποστόλων ἦτο ἡ κινητήριος δύναμις τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ ἡ δύναμις τῆς διωκομένης Ἐκκλησίας. «Ἡ γένεσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς λέγει ὁ γερμανὸς καθηγητὴς Riedmann, οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ ἡ πασχαλινὴ βεβαιότης, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ζῆ».

Ἡ βεβαιότης τῆς ἐκ τοῦ τάφου ἐγέρσεως τοῦ Κυρίου διαποτίζει τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μόνη πιστὴ θυγάτηρ καὶ κανονικὴ συνέχεια τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐθεμελιώθη ἐπὶ τοῦ κηρύγματος τῆς Ἀναστάσεως.

Ἄρα γε ἡ ἐμπειρία τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ζῶσα καὶ ἐντὸς ἡμῶν σήμερον, ὅταν

1983, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὸ μεταπρσεχὲς ἔτος 1985, συμπληροῦνται 1100 ἔτη, ἀπὸ τῆς ἐκδημίας εἰς Κύριον, τῶν δύο μεγάλων Ἱεραποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἀπεφάσισεν, ὅπως ἡ ἀνωτέρω ἱστορικὴ ἐπέτειος ἐορτασθῆ πανηγυρικῶς εἰς ὅλας τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νὰ δοθῆ ἡ δέουσα ἐμφασις ὄχι μόνον εἰς τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς ἐπετείου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐπιτελεσθὲν ἱεραποστολικὸν ἔργον.

Ἐκρίθη δὲ σκόπιμον, ὅπως κέντρον τοῦ ἀνωτέρω ἐορτασμοῦ ἀποτελέσῃ ἡ Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, γενέτειρα καὶ ὁμηγήριον τῶν δύο Ἱεραποστόλων, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς Ἱεράς Μητροπόλεις γίνουσι πανηγυρικὰ θεῖα Λειτουργία, σχετικὰ ὁμιλίαι, διαλέξεις κ.λπ.

νᾶλλομεν τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη»; Ἐφ' ὅσον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι κατ' ἐξοχὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἐφ' ὅσον καθ' ἐκάστην Κυριακὴν βιοῦμεν τὸ «ἀναστάσιμον Πάσχα», πρέπει πάντες οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ νὰ θέτωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ ἐρώτημα: Ἐχομεν ζῶσαν τὴν ἐμπειρίαν τοῦ ὅτι ὁ Κύριος ἠγέρθη ὄντως; Γεννᾷ ἡ ἐμπειρία αὕτη ἀνακαινιστικὰς μεταβολὰς καὶ ἐντὸς ἡμῶν; Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσωμεν, ὅτι ὁ ἀληθὴς ἐορτασμός τοῦ Πάσχα δὲν περιορίζεται εἰς τὰς «φολκλορικὰς» ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ δημιουργεῖ τὸ βίωμα, τὸ ὁποῖον συνεκλόνησε τὸν Ἀπ. Παῦλον, ὅταν οὗτος ἔγραφε: «Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. ζ', 4).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἐπὶ τῇ λαμπροφύρῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσει ὁ Διευθυντὴς τῶν Περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» καὶ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ οἱ συνεργάται αὐτοῦ εὔχονται ὅπως ὁ Ἀναστὰς Κύριος χαρίξῃ εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς ἀναγνώστας τῶν πᾶσαν ἐδλογίαν καὶ χαράν.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως).

Ὁμοίως, διὰ τὴν ἀριστερὰν ὀργάνωσιν τῶν ἐσρῶν καὶ διὰ τὴν εὐρύτεραν συμμετοχὴν τοῦ πιστοῦ λαοῦ, δύναται ἐκάστη Ἱ. Μητρόπολις, ἀναλόγως πρὸς τὰς τοπικὰς συνθήκας καὶ δυνατότητας, νὰ ζητήσῃ τὴν συνεργασίαν διαφόρων πνευματικῶν παραγόντων καὶ ἐπιστημονικῶν Ἰδρυμάτων (Ἐκπρόσωποι: Σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν, Θεολογικαὶ Σχολαί, Σύλλογοι κ.λπ.), ὥστε ὁ ἐσρτασμός νὰ προσλάβῃ πλουσιώτερον καὶ εὐρύτερον πανηγυρικὸν χαρακτήρα.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεσσηνιαῖς ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἀρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Σιδηροκάστρου ἸΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Παγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχ.μ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 1191
Διεκπ. 484

Ἀθήνησι τῆ 5η-4-1983

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2349

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: «Μελέτη καὶ χρῆσις Κανονισμῶν».

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι εἰς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑποβάλλονται, ἐνίοτε, ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, ὑποθέσεις, νομικῆς κυρίως φύ-

σεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων καλεῖται Αὕτη νὰ λάβῃ ἀποφάσεις, ἐγκρίνουσα ἢ ἀπορρίπτουσα αὐτάς ἢ ἐπιστρέφουσα ταύτας πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἐπανυποβολὴν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ.

Κατ' ἐπανάληψιν ἡμῶς διεπιστώθη, ὅτι πλεῖστα τῶν ἀνωτέρω θεμάτων προβλέπονται καὶ ἀντιμετωπίζονται ὑπὸ τῶν ἐν ἰσχύϊ Κανονισμῶν, οἱ ὅποιοι καθορίζουν τὰ ἀρμόδια καθ' ἕλην ὄργανα καὶ οἱ ὅποιοι παρέχουν καὶ τὰς ἐνδεδειγμένας νομίμους λύσεις.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἀσκόπου ἀλληλογραφίας καὶ καθυστερήσεως, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν Συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 4-3-1983 ἀπεφάσισεν, ὅπως συστάσῃ ὑμῖν, ἵνα ἡ ὑποβολὴ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων γίνεται μετὰ πολλῆς φειδοῦς καὶ περισκέψεως καὶ ἀφοῦ προηγουμένως ἐξαντληθῇ ἡ ὑπὸ τῶν Κανονισμῶν παρεχομένη δυνατότης λύσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν ἐν λόγῳ θεμάτων, διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ σχετικῶς Φακέλλου καὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ ἀρμοδίου ὑπηρεσιακοῦ ὄργανου.

Εἶναι ἐπομένως ἀνάγκη, ὅπως τὰ ὑφ' ὑμᾶς Μητροπολιτικὰ Συμβούλια καὶ λοιπὰ ὑπηρεσιακὰ ὄργανα συμβουλευόμενα καὶ χρησιμοποιοῦσι πάντοτε τοὺς ἰσχύοντας Κανονισμοὺς, ὥστε πᾶσα ὑπηρεσιακὴ αὐτῶν ἐνέργεια νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεσσηνιαῖς ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἀρτης ἸΓΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Σιδηροκάστρου ἸΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως - Παγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχ.μ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. { Πρωτ. 1192
Διεκπ. 485 } Ἀθήνησι τῇ 5η-4-1983

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2350

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: «Συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Ἐργο-
λάβων Κηδεϊῶν».

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς
4-3-1983, ἐξήτασε ὑποβληθείσας εἰς αὐτὴν ἀνα-
φορὰς καὶ καταγγελίας, εἰς τὰς ὁποίας ἀναφέρεται, ὅτι
εἰς ὠρισμένα Νοσοκομεῖα, Κλινικὰς κλπ., παρατη-
ροῦνται ἀθέμιτοι ἀνταγωνισμοὶ καὶ ἀντιδικίαι μεταξὺ
Ἐργολάβων Κηδεϊῶν διὰ τὴν διεκδίκησιν τῆς κηδεύ-
σεως νεκρῶν καὶ ὅτι μεταξὺ αὐτῶν καὶ παραγόν-
των τῶν ἀνωτέρω νοσηλευτικῶν ἰδρυμάτων ὑπάρχει,
κατὰ τὰς καταγγελίας, μυστικὴ συνεργασία διὰ τὴν
προτίμησιν ὠρισμένων Ἐργολάβων, οἱ ὅποιοι ἐνη-
μεροῦνται καὶ καταφθάνουν ἀμέσως, πρὶν ἀκόμη λά-
βουν γνῶσιν οἱ οἰκεῖοι τοῦ κοιμηθέντος ἀσθενοῦς-
νεκροῦ.

Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ κοινωνικοῦ καὶ θρησκευ-
τικοῦ θέματος ἐξόχως σοβαροῦ καὶ λεπτοῦ, προκα-
λοῦντος τὴν εὐλογον συγκίνησιν καὶ ἀντίδρασιν τῆς
κοινῆς γνώμης, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος ἔκρινεν ἀναγκαῖον, ὅπως, ἀφ' ἑνὸς μὲν
ἐνημερώσῃ ὑμᾶς σχετικῶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρακα-
λέσῃ, ἵνα συμβάλῃτε ἀποφασιστικὰ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ
ρύθμισιν τοῦ θέματος, ὥστε νὰ ἐκλείψῃ παντελῶς ἢ
νὰ περιορισθῇ ἡ λυπηρὰ αὕτη κατάστασις, ἡ ὁποία
ὄχι μόνον θίγει βαθύτατα τὸ ἐπαγγελματικὸν καὶ ἡ-
θικὸν κῦρος τῆς συμπαθοῦς τάξεως τῶν Ἐργολάβων
Κηδεϊῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν κοινὴν γνώμην γενικώτερον
σκανδαλίζει καὶ τὸ δημόσιον αἴσθημα προκαλεῖ.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος φρονεῖ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὡς
φιλόσοργος Μήτηρ, τιμῶσα ἀνέκαθεν τὴν μνήμην
τῶν ἐκδημούντων τέκνων τῆς, ἔχει καθήκον καὶ εὐ-
θύνην νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ ἀπαιτῇ τὴν ἀπονομὴν τοῦ
προσέκοντος σεβασμοῦ πρὸς τοὺς κεκοιμημένους,
τοὺς ὁποίους συνοδεύει μέχρι τῆς τελευταίας κατοι-
κίας των, ἡ δὲ κηδεῖα ἀποτελεῖ ὑπόθεσιν κατ' ἐξοχὴν
θρησκευτικὴν καὶ χριστιανικὴν καί, διὰ τοῦτο, δι-
καιούται ἡ Ἐκκλησία νὰ ἔχῃ τὸν πρῶτον λόγον. Διὸ
καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως ἀσκήτε πᾶσαν δυνατὴν ποι-
μαντικὴν ἐποπτεῖαν καὶ ἀυστηρότατον ἔλεγχον, ὥστε
νὰ ἐκλείψῃ τὸ φαινόμενον τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς
κηδεῖας τῶν νεκρῶν ἐκ μέρους ὠρισμένων κερδοσκο-
πῶν Ἐργολάβων.

Ὁμοίως, ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν
πολλὰς διαμαρτυρίας καὶ ἀναφορὰς Ἐφημερίων καὶ
πιστῶν, διὰ τὸν τρόπον καταβολῆς τῶν δικαιωμά-
των τοῦ Ναοῦ καὶ διὰ τὴν σύγχυσιν ποὺ δημιουργεῖται
ἐκ τῆς ἀναμίξεως καὶ μεσολαβήσεως τῶν Γραφείων
Κηδεϊῶν καὶ Τελετῶν, παρακαλεῖ ὑμᾶς, ὅπως συ-
στήσῃτε ἐντόνως εἰς τοὺς Ἐργολάβους τῶν ἀνωτέρω
Γραφείων, ὥστε εἰς τὰς περιπτώσεις Κηδεϊῶν καὶ
Μνημοσύνων νὰ μὴ εἰσπράττουν δικαιώματα παρὰ
τῶν πιστῶν διὰ λογαριασμὸν τῶν Ναῶν καὶ τοῦ Προ-
σωπικοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ παραπέμπουν τοὺς ἐνδιαφε-
ρομένους εἰς τοὺς Ἐφημερίους τῆς ἐνορίας των, τοῦθ'
ὅπερ καλλιεργεῖ ὄχι μόνον τὴν ἐνοριακὴν συνείδησιν,
ἀλλὰ καὶ τὸν σύνδεσμον μεταξὺ Ναοῦ καὶ πιστοῦ,
Ποιμένος καὶ Ποιμνίου.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἀρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνούπολεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης
ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙ-
ΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥ-
ΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. { Πρωτ. 975
Διεκπ. 562 } Ἀθήνησι τῇ 18η-4-1983

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2353

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: «Κράτησις 3% ὑπὲρ Μ.Τ.Π.Υ.»

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς
Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. Φ.
031/4/133/A1/83/7-3-1983 ἐγγράφου αὐτοῦ, ἐκοι-

ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΕΣ ΕΝ ΕΥΒΟΙΑ,*

Εἰρηναῖος Γεωργιάδης.

Ὁ Εἰρηναῖος Γεωργιάδης ἐγεννήθη ἐν Χαλκίδι τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1937, ἔθα ἔτυχε τῆς στοιχειώδους καὶ τῆς γυμνασιακῆς μορφώσεως, ἀποφοιτήσας ἐν ἔτει 1955 τοῦ Ἑσπερινοῦ γυμνασίου. Κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1956 εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1960, ἔλαβε δὲ τὸ δίπλωμα αὐτοῦ, μὲ βαθμὸν λίαν καλῶς, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1962. Καρεῖς μοναχὸς τῆς παρὰ τὰ Λουτρά Αἰδηψοῦ μονῆς τοῦ ἀγίου Γεωργίου «Ἥλια» κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1962, ἐχειροτονήθη διάκονος τῇ 25 Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Χαλκίδος Γρηγορίου Πλειαθοῦ (1922-1968) ἐν τῷ ἐν Χαλκίδι μητροπολιτικῷ ναῷ τοῦ ἀγίου Δημητρίου καὶ διετέλεσε διάκονος τοῦ ὡς ἄνω ἱεράρχου, μέχρι τῆς 7 Ἰανουαρίου τοῦ 1964, ὅτε ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ πρεσβύτερος καὶ προεχειρίσθη ἀρχιμανδρίτης ἐν τῷ αὐτῷ ὡς ἄνω ναῷ. Εὐθὺς ἄμα τῇ χειροτονίᾳ αὐτοῦ ἐτετοποιήθη ἱερατικῶς προϊστάμενος καὶ ἱεροκέρυξ τοῦ μεγάλου προσκυνήματος τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσσου ἐν Νέῳ Προκοπίῳ Εὐβοίας καὶ παρέμεινεν εἰς τὴν θέσιν ταύτην μέχρι καὶ τοῦ Μαρτίου τοῦ 1968. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης μετεκλήθη εἰς Χαλκίδα τὴν 13 Ἀπρι-

λίου τοῦ 1968 καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ ἱεροκέρυκος τῆς μητροπόλεως Χαλκίδος, κατόπιν διορισμοῦ αὐτοῦ, διαδεχθεὶς τὸν κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος συνταξιοδοτηθέντα ἱεροκέρυκα Ἀρχιμανδρίτην Χριστοφόρον Καλύβαν.

Ἰγνάτιος Καπνίσσης.

Ὁ Ἰγνάτιος Καπνίσσης, κατὰ κόσμον Παναγιώτης, ἐγεννήθη ἐν Χαλκίδι κατὰ τὸ ἔτος 1931. Μετὰ τὰς στοιχειώδεις καὶ τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς, φοιτήσας εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἔλαβε τὸ δίπλωμα αὐτοῦ. Τῇ 12 Δεκεμβρίου 1960 καρεῖς μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ ὁσίου Γέροντος-Δαυὶδ παρὰ τὴν Λίμνην Εὐβοίας, ἐχειροτονήθη διάκονος τῇ ἐπομένῃ 13 Δεκεμβρίου ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Χαλκίδος Γρηγορίου Πλειαθοῦ (1922-1968) καὶ πρεσβύτερος τὴν μεθεπόμενῃ ἡμέρᾳ 15 Δεκεμβρίου καὶ ἐχειροθετήθη ἀρχιμανδρίτης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου. Κατὰ τὰ ἔτη 1961-1964 διετέλεσεν ἱερατικῶς προϊστάμενος τοῦ μεγάλου προσκυνήματος τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσσου ἐν Νέῳ Προκοπίῳ Εὐβοίας. Ἀκολούθως, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1964 μέχρι τοῦ 1972 διετέλεσεν ἐφημέριος τοῦ ἐν Ἰστιαίᾳ Εὐβοίας ἐνοριακοῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου, κηρύσσων καὶ ἐξομολογῶν καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν Ἰστιαίας. Κατὰ τὸ ὡς ἄνω ἔτος 1972 διορίσθη ἱεροκέρυξ τῆς μητροπόλεως Χαλκίδος, ἐργαζόμενος ἐν τῷ κηρύγ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 233 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 τεύχους.

νοποίησε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 987/95/22-2-1983 ἔγγραφο τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν περὶ κρατήσεως ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἱερῶν Ναῶν, Ἱερῶν Μονῶν καὶ λοιπῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ν.Π.Δ.Δ., ποσοῦ 3% ὑπὲρ τοῦ Μετοχικοῦ Ταμείου Πολιτικῶν Ὑπαλλήλων (Μ.Τ.Π.Υ.) ἐπὶ τῶν πάσης φύσεως δαπανῶν, προμηθειῶν, ἐκτελέσεως ἔργων κλπ.

Ὁ ἀνωτέρω νόμος ἐκδοθεὶς πρὸ 41 ἐτῶν (Ν. 1050/42), οὐδέποτε μέχρι σήμερον ἐφηρμόσθη, διότι ἀπεδείχθη ἐν τῇ πράξει καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ πάντων, ὅτι ἐστερεῖτο νομικῆς καὶ ἠθικῆς βάσεως. Δεδομένου δ' ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Ἱερῶν Ναῶν, Ἱερῶν Μονῶν καὶ λοιπῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων Ν.Π.Δ.Δ. εὐρίσκειται εἰς δεινὴν κρίσιν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἡ Ἱερὰ Σύνοδος θὰ προβῇ εἰς τὰς δεούσας παραστάσεις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, παρακαλοῦμεν, ὅπως ἀνασταλῇ ὑφ' ὑμῶν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀνωτέρω νόμου, μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Φωκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἀρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

† Ὁ Ἀττικῆς ΔΩΡΟΘΕΟΣ

† Ὁ Κορίνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

† Ὁ Σιδηροκάστρου ΙΩΑΝΝΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

† Ὁ Λαγκαδᾶ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

† Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

ματι κυρίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἰστιαίας, καὶ ἀσχολούμενος ἐκ παραλλήλου καὶ μὲ τὴν ἱεράν ἐξομολόγησιν, φέρει δὲ τὸν τίτλον τοῦ Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐκπροσώπου Βορείου Εὐβοίας. Ἐδημοσίευσεν μικρὸν ψυχωφελές βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον, Ἐσὺ μὲ ἀγαπᾷς; (Ἡ περὶ ἐνδύματος τῆς ψυχῆς) (Ἀθήναι 1976).

Διονύσιος Μάνταλος.

Ὁ Διονύσιος Μάνταλος ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ἐν ἔτει 1952. Μετὰ τὴν στοιχειώδη καὶ γυμνασιακὴν μόρφωσιν αὐτοῦ, ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀποφοιτήσας ἐν ἔτει 1975. Ἐκάρη μοναχὸς τῆς ἐν Ἡλείᾳ μονῆς Παναγίας Χρυσοπηγῆς Ἄνω Δίβρης τῇ 29 Ἰουνίου 1971. Τῇ 18 Ἰανουαρίου τοῦ 1974 ἐχειροτονήθη διάκονος ἐν Πύργῳ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἡλείας Ἀθανασίου Βασιλοπούλου (1968-1981). Μετατεθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Χαλκίδος τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1976, ὑπηρέτησεν ὡς διάκονος τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, καὶ προσωπικὸς διάκονος τοῦ μητροπολίτου Χαλκίδος Χρυσοστόμου Βέργη (1974 καὶ ἐξῆς), ὑπὸ τοῦ ὁποῦ ἀνετέθησαν εἰς αὐτὸν τὰ καθήκοντα τοῦ ἱεροκλήρυκος Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐν τῇ μητροπόλει. Τῇ 2 Αὐγούστου 1977 διωρίσθη ἱεροκλήρυξ τῆς μητροπόλεως Χαλκίδος, διαδεχθεὶς τὸν συνταξιοδοτηθέντα, ὡς καταληφθέντα ὑπὸ τοῦ ὀρίου ἡλικίας, ἀρχιμανδρίτην Βασίλειον Οἰκονόμου. Τῇ 10 Ἰουνίου 1978 ἀνετέθησαν εἰς αὐτὸν καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου. Τῇ δὲ 11 Μαρτίου τοῦ ἐπομένου ἔτους 1979 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω μητροπολίτου Χαλκίδος Χρυσοστόμου Βέργη πρεσβύτερος καὶ ἐχειροθετήθη ἀρχιμανδρίτης. Ὑπὸ τὰς ὡς ἄνω ιδιότητας αὐτοῦ ἐν Χαλκίδι, ἀνέλαβε τὴν ἴδρυσιν καὶ ὀργάνωσιν τῶν προνοίᾳ τῆς μητροπόλεως Χαλκίδος λειτουργουσῶν Εἰδικῶν Σχολῶν κατηχητικῶν καὶ κατασκευαστικῶν στελεχῶν, διδάσκει δὲ ὡς καθηγητῆς καὶ εἰς τὴν εἰδικὴν Σχολὴν ἱερατικῆς ἐπιμορφώσεως ἐν Χαλκίδι καὶ ὡς κατηχητῆς πολλῶν Κατηχητικῶν σχολείων, τῶν ὁποίων εἶναι ὑπεύθυνος.

Εἰς τὸ περιοδικὸν Ἄμπελος τῆς μητροπόλεως Ἡλείας ἐδημοσίευσεν κατὰ τὰ ἔτη 1973-1976 ἄρθρα, ἀγιολογικοῦ κυρίως περιεχομένου, καὶ ἐν ἔτει 1975 ἐξέδωκεν ἐν Πύργῳ ἐκλαϊκευμένην βιογραφίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὑπὸ τὸν τίτλον, Παῦλος ὁ Ἀπόστολος τῆς πατρίδος μας. Ἐν Χαλκίδι εἶναι ὑπεύθυνος συντάκτης τῆς τοπικῆς ὕλης τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ Ἐλπιδοφόρα νειᾶτα.

Ἱεροκλήρυκες τῆς Μητροπόλεως Καρυστίας καὶ Σκύρου.

Ἀθανάσιος Κοντορρηγόπουλος.

Ὁ Ἀθανάσιος Κοντορρηγόπουλος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1870 εἰς τὴν Ἀραγῶζαιαν Πατρῶν. Κατὰ κόσμον ὀνομάζετο Ἀναστάσιος. Ἐνεγράφη εἰς τὸ μοναχολό-

γιον τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν Αἰγιαλείας τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1896, κεχειροτονημένος διάκονος τῇ 7 Νοεμβρίου τοῦ 1895. Ἀρχιμανδρίτης ὢν, ὑπηρέτησεν ὡς ἱεροκλήρυξ εἰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸν στρατὸν, ἀπολυθεὶς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου. Εἰς τὴν μητρόπολιν Καρυστίας καὶ Σκύρου διετέλεσεν ἱεροκλήρυξ, ἐκ μεταθέσεως, ἀπὸ τῆς 6 Νοεμβρίου τοῦ 1922 μέχρι τῆς 29 Ἰανουαρίου τοῦ 1923, μετατεθεὶς εἰς τὴν θέσιν ἱεροκλήρυκος τῆς μητροπόλεως Σύρου. Ἀπεβίωσε τῇ 1 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1934⁷².

Ἱερόθεος Κωνσταντινίδης.

Ὁ Ἱερόθεος Κωνσταντινίδης, ἀρχιμανδρίτης ὢν, διωρίσθη ἱεροκλήρυξ τῆς μητροπόλεως Καρυστίας καὶ Σκύρου, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερθέντος Ἀθανασίου Κοντορρηγόπουλου, τῇ 29 Ἰανουαρίου 1923, καὶ παρέμεινεν εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ ἐξάμηνον, ἤτοι μέχρι τῆς 1 Αὐγούστου 1923, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἱεροκλήρυκος τῆς μητροπόλεως Κυθήρων⁷².

Δημήτριος Θεοδόσης.

Ὁ Δημήτριος Θεοδόσης ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸ ἔτος 1892. Τὴν στοιχειώδη μάθησιν ἐδιδάχθη ἐν τῇ γενετείρᾳ του, τὴν δὲ γυμνασιακὴν μόρφωσιν ἐν Πάτραις. Ἐκάρη μοναχὸς τῆς ἐν Λευκάδι μονῆς τῶν Ἀσωμάτων. Ἐν ἔτει 1917 ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ Πατρῶν Ἀντωνίου Παράσχη (1906-1917 καὶ 1923-1944), καὶ φοιτήσας εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἔλαβε τὸ πτυχίον ἐν ἔτει 1922. Τῇ 30 Ἰανουαρίου 1923 ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος καὶ ἐχειροθετήθη ἀρχιμανδρίτης ὑπὸ τοῦ Καρυστίας καὶ Σκύρου Παντελεήμονος Φωστίνη (1922-1943). Τῇ 1 Αὐγούστου τοῦ ἔτους τούτου διωρίσθη ἱεροκλήρυξ τῆς μητροπόλεως Καρυστίας καὶ Σκύρου, μετατεθεὶς ἀργότερον καὶ ὑπηρετήσας ὡς ἱεροκλήρυξ τῶν μητροπόλεων Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, Λευκάδος καὶ Ἰθάκης, Κορινθίας καὶ Κεφαλληνίας. Παραιτηθεὶς ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἱεροκλήρυκος ἐν ἔτει 1927 εἰργάσθη ὡς καθηγητῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου Πυλάρου Κεφαλληνίας. Ἐπειτα διωρίσθη πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπόλεως Πατρῶν παραμεινας εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ δέκα ἔξ ἔτη, κατὰ δὲ τὴν ξενικὴν Κατοχὴν (1941-1944) προσέφερον εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν καὶ ἐθνικὰς εἰσέτι υπηρεσίας, καθ' ὅσον ὁ μητροπολίτης Πατρῶν Ἀντώνιος Παράσχος ἦτο τότε γέρον καὶ ἀσθενής, ὁ δὲ πρω-

72. Ἀρχεῖον Ἱερῶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — Μητρῶν Ἐπισκόπων, Συνοδικῶν, Β. Ἐπιτρόπων, Γραμματέων Ἱ. Συνόδου, Ἱεροκλήρυκων, Π. Θεολογίας ἱερομονάχων, σελ. 118, Ἐπισκοπὴ Καρυστίας. — Διὰ τοὺς δύο ἱεροκλήρυκας Ἀθανάσιον Κοντορρηγόπουλον καὶ Ἱερόθεον Κωνσταντινίδην δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ εὐρεθῶσι βιογραφικαὶ εἰδήσεις.

τοσύγκελλος Δημήτριος Θεοδόσης ήτο κατ' ούσίαν ό διοικων τήν μητρόπολιν ταύτην. Τή 19 'Οκτωβρίου 1945 εξελέγη μητροπολίτης Γυθείου και Οιδύλου και χειροτονηθείς ανέλαβε τήν διακυβέρνησιν ταύτης μέχρι τής 18 'Απριλίου 1956, ότε μετετέθη εις τήν μητρόπολιν Λαρίσης και Πλαταμώνος. Άπεβίωσε τή 25 Μαρτίου 1959⁷³.

Χρυσόστομος Ζέρβας.

Διετέλεσεν ιεροκήρυξ τής μητροπόλεως Καρυστίας και Σκύρου, διορισθείς εις τήν θέσιν ταύτην κατ' ό έτος 1924, ώς άνεγράφη άνωτέρω εις τ' άφορώντα εις τούς ιεροκήρυκας τής μητροπόλεως Χαλκίδος, ένθα και βιογραφικαι περι αύτου πληροφορίαι.

Βαρνάβας Τζωρτζάτος.

Ό Βαρνάβας Τζωρτζάτος, κατ' όσμον Νικόλαος, κεφαλληνιακής καταγωγής εκ πατρός, έγεννήθη κατ' ό έτος 1918 έν Πάτραις, ένθα και έδιδάχθη τ' άγκύκλια μαθήματα. Έν έτει 1935 έ. εγράφη εις τήν Θεολογικήν Σχολήν του Πανεπιστημίου Άθηνών, άποφοιτήσας ταύτης κατ' ό έτος 1939, παρηκολούθησε δέ και μαθήματα εις τήν έν Άθήναις Νομικήν Σχολήν. Διά τής έναισίμου διατριβής αύτου υπό τόν τίτλον, 'Ιωάννης ό Χρυσόστομος επί τή βάσει των έπιστολών αύτου, άνηγορεύθη διδάκτωρ τής Θεολογίας υπό τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνών έν έτει 1952. Διάκονος και πρεσβύτερος χειροτονήθη υπό του μητροπολίτου Καρυστίας και Σκύρου Παντελεήμονος Φωστίνη (1922-1943), χειροτετηθείς ύπ' αύτου και άρχιμανδρίτης. Κατ' ό έτη 1939-1940 ύπηρετήσεν ώς ιεροκήρυξ τής μητροπόλεως Καρυστίας και Σκύρου. Κηρυχθέντος του 'Ελληνοϊταλικού πολέμου ύπηρετήσεν ώς στρατιωτικός ιερεύς και ιεροκήρυξ εις τ' έν 'Αλβανία μέτωπον καθ' όλην τήν διάρκειαν του πολέμου και έν συνεχεία, μετατεθείς εκ τής θέσεως του ιεροκήρυκος παρά τή ώς άνω μητρόπολιν Καρυστίας και Σκύρου, διορίσθη ιεροκήρυξ τής μητροπόλεως 'Ελασσώνας. Άκολούθως ύπηρετήσεν ώς ιερεύς και ιεροκήρυξ τής στρατιωτικής Σχολής των Έδελπίδων και ύπ'ήρξε συνεργάτης έν τ' ό θείω κηρύγματι του έν Άθήναις όρθόδοξου Συλλόγου «Οί τρεις 'Ιεράρχαι». Έν έτει 1946 έδίδαξε θεολογικά μαθήματα εις τήν 'Ορθόδοξον Θεολογικήν Σχολήν τής 'Αρχιεπισκοπής 'Αμερικής. Έπανελθών εις τήν 'Ελλάδα διορίσθη προϊστάμενος και ιεροκήρυξ του έν Άθήναις ναυ τής Χρυσοσπηλαιωτίσης και διευθυντής των Κατηχητικών Σχολείων παρά τή 'Αποστολική Διακονία τής 'Εκκλησίας

73. Βασιλείου 'Ατέση Μητροπολίτου πρώην Αήμνου, 'Επίτομος 'Επισκοπική 'Ιστορία τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, τόμος Γ', Άθήναι 1969, σελ. 286-287. — Θρησκευτική και 'Ηθική 'Εγκυκλοπαιδεία, τόμος 4, Άθήναι 1964, σελ. 1072. — 'Εκκλησία, έτος ΛΣΤ' (1959), σελ. 123.

τής 'Ελλάδος. Κατ' ό έτος 1948 άνετέθη εις αύτον ή διδασκαλία του μαθήματος τής Κατηχητικής εις τήν Σχολήν 'Ιεροκηρύκων, Κατηχητών και 'Εξομολόγων τής 'Αποστολικής Διακονίας, ώς και ή ύποδιεύθυνσις τής Σχολής ταύτης, έπειτα δέ και ή διεύθυνσις αύτης. 'Ωσαύτως διετέλεσε πρώτος διευθυντής του Θεολογικού οικιστροφείου τής 'Αποστολικής Διακονίας. Έν έτει 1954 εξελέγη και χειροτονηθείς κατεστάθη μητροπολίτης Κίτρους, διαποιμαίνων έκτοτε μέχρι σήμερα τήν κληρωθείσαν αύτω έπαρχίαν. Κατ' ό 1956 διετέλεσε τοποτηρητής τής μητροπόλεως Λαρίσης. Ό Βαρνάβας Τζωρτζάτος, ήδη από τής χρονικής περιόδου τής παρά τή 'Αποστολική Διακονία ποιικής δραστηριότητας αύτου μέχρι σήμερα, και κατ' έξοχήν κατ' ό πρόσφατα έτη, άπεστάλη υπό τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος εις τ' έξωτερικόν επί διαφόροις έπισήμοις άποστολαίς και έξεπροσώπησε πολλάκις τήν 'Εκκλησίαν ταύτην εις διορθόδοξα, διεκκλησιαστικά και διεθνή συνέδρια έπαξίως και έν άφοσιώσει προς τ' όρθόδοξον και παραδοσιακόν πνεύμα, προς τ' όποιον έχει ιδιαίτεραν ευαισθησίαν ή όρθόδοξος 'Εκκλησία τής 'Ελλάδος. 'Επεσεκέθη κατ' έπανόδοξιν τ' 'Ορθόδοξα πατριαρχεία δι' ειδικάς άποστολάς, από έτών δέ εκλέγεται υπό τής 'Ιεραρχίας τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος πρόεδρος τής Μονίμου Συνοδικής έπιτροπής διορθόδοξων και διεκκλησιαστικών σχέσεων. Ό ιεράρχης ούτος, ώς άνεφέρθη άνωτέρω, «διακρίνεται διά τ' άυστηρώς όρθόδοξον φρόνημα και τήν θεολογικήν και εκκλησιαστικήν μόρφωσιν, συνδυάζει δέ δημιουργικήν φαντασίαν και οργανωτικόν δυναμισμόν με ευαγγελικήν άπλότητα χαρακτήρος»⁷⁴.

Ό Βαρνάβας Τζωρτζάτος είναι συγγραφεύς αξιολόγων έποικοδομητικών, πατρολογικών και μάλιστα νομοκανονικών έργων. Τά νομοκανονικά έργα αύτου έτυχον έν έτει 1976 βραβείου τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών. Κατ' ό έτος 1982 εξελέγη παμψηφει υπό τής 'Ακαδημίας ταύτης άντεπιστέλλον μέλος εις τήν τάξιν των 'Ηθικών και Πολιτικών 'Επιστημών και εις τήν έδραν του Συγκριτικού Δικαίου των 'Ορθόδοξων 'Εκκλησιών, ή δέ πρώτη παρουσία αύτου έν τή

74. Βασιλείου Μουστακκη, Βαρνάβας Τζωρτζάτος Μητροπολίτης Κίτρους, έν Θρησκευτική και 'Ηθική 'Εγκυκλοπαιδεία, τόμος 3, Άθήναι 1963, σελ. 639-641. — Μητροπολίτου Νεαπόλεως και Σπυριούπολεως Διονυσίου Λαδοπούλου, 'Ο Κίτρους Βαρνάβας (Βιογραφικά), έν Τιμητικόν άφιέρωμα εις τόν Μητροπολίτην Κίτρους Βαρνάβαν επί τή 25ετηρίδι τής άρχιερατείας του, Άθήναι 1980, σελ. 27-42. — 'Ημερολόγιον τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος του έτους 1982 ('Εκδοσις τής 'Αποστολικής Διακονίας τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος) σελ. 572-573. — «Οί τρεις 'Ιεράρχαι» 'Ορθόδοξος Χριστιανικός Σύλλογος, έτος ίδρύσεως 1905, 'Ιστορία - όργάνωσις - δράσις - πολιτεία, Άθήναι 1970, σελ. 236. — 'Ι. Μ. Χατζηφώτη, 'Η 'Εκκλησία στόν άγώνα του Σαράντα, Άθήναι 1982, σελ. 87-88.

Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐγένετο ἐπίσημως καὶ εὐφήμως τῇ 14 Ὀκτωβρίου 1982.

Ὁ κατάλογος τῶν ἔργων αὐτοῦ ἔχει ὡς ἀκολουθῶς: 1) Μηνύματα (Ἀθῆναι 1946). 2) Γύρω στὸ φῶς (Ἀθῆναι 1947). 3) Ἡ πίστις (G. Wagner, μετάφρασις) (Ἀθῆναι 1949). 4) Ὁ δρόμος τῆς χάριτος (D. L. Moody, μετάφρασις) (Ἀθῆναι 1951). 5) Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ (Ἐναίσιμος ἐπὶ διδακτορία διατριβή) (Ἀθῆναι 1952). 6) Ἡ πράξις ὡς βασιλικὴ ἀρετὴ (Abbé L. Lenfant, μετάφρασις) (Ἀθῆναι 1953). 7) Τὸ κατηχητικὸν ἔργον καὶ ὁ Ἐφημέριος (Ἀθῆναι 1953). 8) Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Βαρνάβα μετὰ τοῦ βίου αὐτοῦ, καταρτισθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχαίων κωδίκων καὶ ἄλλων πηγῶν (ἐγκυκλιμένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου) μετὰ μουσικοῦ Παραστήματος καὶ Εἰκονογραφικῶν Πινάκων (Ἀθῆναι 1953). 9) Χειροτονητῆριος λόγος (κατὰ τὴν εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίαν) (Ἀθῆναι 1954). 10) Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Βαρνάβας (Κατερίνη 1956). 11) Ὁ Ἱεροκῆρυξ καὶ αἱ προπαγάνδαι τῶν ἑτεροδόξων (Ἀθῆναι 1956). 12) Περὶ ὀργανώσεως τῆς ἐνορίας. 13) Περὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἐκκλησίας. 14) Περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι προπαγάνδας τῶν ἑτεροδόξων (Ἀθῆναι 1958). Αἱ ἐργασίαι 12-14 εἶναι Εἰσηγήσεις εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. 15) Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ (Ἀθῆναι 1958). 16) Πρακτικὰ τῆς II' Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1-29 Νοεμβρίου 1958) (Ἀθῆναι 1959) (ἐπιμέλεια ἐκδόσεως). 17) Χρονικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους (Κατερίνη 1960). 18) Λεύκωμα ἐπὶ τῇ 50ετηρίδι ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Κατερίνης (Ἀθῆναι 1962). 19) Ἡ περὶ τῶν Ἁγίων Γραφῶν διδασκαλίᾳ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου (B' ἔκδοσις) (Ἀθῆναι 1965). 20) Περὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας ἐπὶ τοῦ νομοθετηθέντος ὁρίου ἡλικίας τῶν Ἀρχιερέων (Ἀθῆναι 1967). 21) Ἡ Καταστατικὴ νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου (Ἀθῆναι 1967). 22) Περιστατικὴ Ἀκολουθία καὶ προσφώνησις ἐπὶ τῇ ἐλεύσει εἰς Κατερίνην ἐκπροσώπων τῶν ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ Θεολογικῶν Σχολῶν τῇ 9/10 Μαΐου 1971 (Κατερίνη 1971). 23) Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων μετὰ ἱστορικῶν ἀνασκοπήσεων (Ἀθῆναι 1972). 24) Συνοπτικὴ ἱστορικὴ ἀνασκόπησις περὶ τῶν βασικῶν θεσμῶν διοικήσεως τῶν πρεσβυγενῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων (Ἀθῆναι 1972). 25) Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου τοῦ νέου ἀσκητοῦ, τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ ὄρει τῆς Πιερίας ἐκλάμψαντος, μετὰ τοῦ βίου αὐτοῦ (Κατερίνη 1973). 26) Ἡ Δικονομία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως (Ἀθῆναι 1973). 27) Οἱ νέοι βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας (Ἀθῆναι 1973). 28) Ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὁ ἐν Ὀλύμπῳ (Ἀθῆναι 1974). 29) Οἱ βασικοὶ

θεσμοὶ διοικήσεως τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως (Ἀθῆναι 1974). 30) Τὸ ἐν τῷ παρόντι χρέος τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Ἀθῆναι 1974). 31) Ἐπὶ τῶν περὶ Ὀρησκείας, Ἐκκλησίας καὶ Παιδείας ἀρθρῶν τοῦ σχεδίου Συντάγματος (Εἰσηγήσεις πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, υἱοθετηθεῖσα παρ' αὐτῆς καὶ διαπεμφθεῖσα ἀρμυδιῶς εἰς τὴν Βουλὴν) (Ἀθῆναι 1975). 32) Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ τῆς αὐτοκεφάλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως (Ἀθῆναι 1975). 33) Ἡ Θεολογία καὶ ἡ Ἐπιστήμη τοῦ δικαίου (Ἀθῆναι 1975). 34) Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ὁ ἐν Αἰγίνῃ (Ἀθῆναι 1975). 35) Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας καὶ οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως αὐτῆς (Ἀθῆναι 1975). 36) Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου (Ἀνακοίνωσις γενομένη εἰς τὸ ἐν Ἀθῆναις συνελθὼν ἹΕ' Διεθνὲς Συνέδριον Βυζαντινῶν Σπουδῶν) (Ἀθῆναι 1976). 37) Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως (Ἀθῆναι 1977). 38) Ἡ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὑποταγὴ τῶν ἐν διασπορᾷ Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀνάκλησις αὐτῆς (Ἀθῆναι 1977). 39) Ἡ Δικονομία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως (Ἀθῆναι 1978). 40) Περὶ τὸν Μέγαν Βασίλειον — Σικελικὰ (Ἀθῆναι 1980). 41) Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία (κατάλοιπον τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Βασιλείου Βέλλα) (Ἀθῆναι 1979/1980) (ἐπιμέλεια ἐκδόσεως). 42) Βασίλειος Μ. Βέλλας — Εἰς διακονίαν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἐκκλησίας (Ἀθῆναι 1979/1980). 43) Περὶ τὰς συγχρόνους Ἐκκλησιαστικὰς Ἑλληνοβουλγαρικὰς σχέσεις (Ἀθῆναι 1980). 44) Ἡ Ὀρθοδοξία καὶ ἡμεῖς (Ἀθῆναι 1981). 45) Ἐπὶ τοῦ θέματος περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας (Εἰσηγήσεις πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας) (Ἀθῆναι 1982). 46) Λήμματα εἰς τὴν δωδεκάτομον Ὀρησκευτικὴν καὶ Ἡθικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν. 47) Ἐγκόλπιον Ἡμερολόγιον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους (Κατερίνη 1956 καὶ ἐξῆς). 48) Περιοδικά: Ἀναγέννησις (Ἀθῆναι 1945-1946), Ὀρθόδοξος Ἐπιστάσις (Κατερίνη 1955 καὶ ἐξῆς).

Τιμόθεος Χαλόφτης.

Ὁ Τιμόθεος Χαλόφτης ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα τῇ 10 Σεπτεμβρίου τοῦ 1917. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς αὐτοῦ ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν λαβὼν τὸ πτυχίον αὐτοῦ ἐν ἔτει 1938. Ἐπειτα μετέβη ἐπὶ διετίαν εἰς Παρίσιους, ὅπου εἰς τὸ σεμινάριον τοῦ ἁγίου Σουλπικίου διηύρνε τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς. Ἦδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1937 προσελήφθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Καρυστίας καὶ Σκύρου Παντελεήμονος Φωστίνης (1922-1943) εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ πρεσβύτερος, προχειρισθεὶς καὶ ἀρχιμανδρίτης. Διετέλεσεν ἡγούμενος τῆς παρὰ τὴν Κύμην μονῆς τοῦ Σωτήρος (1938-1940)

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ (ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ - ΒΙΩΜΑΤΑ - ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ)*

Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ περιβάλλοντος τῆς ἀπολύτου σιωπῆς καὶ βαθείας περισυλλογῆς, αἱ ὁποῖαι ὁμοιάζουν πρὸς ἐκεῖνας τὰς ὁποίας ἔζησεν ὁ σκεπτικιστὴς τοῦ Β. Οὐγκώ ὅταν ἔγραφε «κι' ὁ Θεὸς — ἂν ὑπάρχη Θεὸς — ἔπλασε καθ' ὁμοίωσίν του τὴν νύκτα τὴν παγκόσμια καὶ τὴν αἰώνια σιγή», ἐντὸς τοῦ εὐκράτου τούτου κλίματος τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ὀλοκληρωμένης καὶ συνεχῶς ἀνανεουμένης καὶ ἀνακαινιζομένης ζωῆς, ἀληθοῦς ἀνθρωπισμοῦ, ψυχικῆς καλλιέργειας καὶ

«μὲ τὴν πείνα τοῦ νέου, μὲ τὴν δίψα τ' ἀγνώστου, γιὰ νὰ βροῦν τὰ κρυμμένα μυστικά τ' οὐρανοῦ».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 236 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 8 τεύχους.

στρατιωτικὸς ἱερεὺς κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον (1940-1941), ἐν συνεχείᾳ δὲ διωρίσθη ἱεροκήρυξ τῆς μητροπόλεως Καραυστίας καὶ Σκύρου (1941-1942). Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ἀπεχώρησε κατ' Αὐγούστου τοῦ 1942, καὶ ἐν συνεχείᾳ ὑπηρέτησεν ὡς πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπόλεως Ἀργολίδος (1942-1948). Διατελὼν πρωτοσύγκελλος, ἐπεστρατεύθη κατὰ τὴν περίοδον τοῦ ἀνταρτοπολέμου (1947-1949). Ἀκολούθως διετέλεσεν ἱεροκήρυξ τῆς στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων καὶ διευθυντὴς τῆς Ὀρησκευτικῆς ὑπηρεσίας παρὰ τῇ Ἀνωτέρᾳ στρατιωτικῇ διοικήσει Ἀθηνῶν καὶ νήσων. Κατὰ τὰ ἔτη 1949-1956 διετέλεσε διευθυντὴς Ἐξομολογήσεως παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐφημέριος ἱεροκήρυξ τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου Κυψέλης. Ἐπίσης εἰργάσθη ὡς καθηγητὴς τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Φροντιστηρίου μετεκπαιδεύσεως τῶν πνευματικῶν-ἐξομολόγων καὶ ἐχρημάτισεν ὁμιλητὴς ἀπὸ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Ἀθηνῶν καὶ συνεργάτης ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὀρθοδόξου Συλλόγου «Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι».

Ἐν ἔτει 1956 μετέβη εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰργάσθη ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενος ναῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς ἐν Καναδᾷ καὶ Νέα Ἰόρκη. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959 μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1962 διετέλεσε πρωτοσύγκελλος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς καὶ πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου κληρικῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης. Τῇ 17 Ἀπριλίου 1962 ἐξελέγη, προτάσει τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Ἰακώβου Κουκουζῆ (1959 καὶ ἐξῆς), βοηθὸς ἐπίσκοπος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης

ἔτι δὲ μὲ βαθεῖαν συνείδησιν τῆς προσταγῆς τοῦ αἰωνίου Λόγου, ὅστις (οὐ βούλεται) αὐτοὺς «ποτὲ ἐν ταῦτῳ μένειν, ἀλλ' ἀεικινήτους εἶναι, εὐκινήτους, πάντως νεοκτίστους»¹⁶⁹, θὰ ἐνσκήψουν οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς διὰ νὰ γνωρίσουν, ὡς πιστοὶ ὁπαδοὶ τοῦ Ναζωραίου καὶ ὡς πνευματικοὶ σκαπανεῖς, σὺν τοῖς ἄλλοις, τὸν διὰ τὴν διακονίαν τῆς ἀληθείας περιελθόντα «ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι»¹⁷⁰ Ἀπόστολόν Του.

169. Πρβλ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, Εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν, VIII (ΒΕΠ, 60, 183, 38-39).

170. Β' Κορ., 11,27.

ἐπισκοπῆς Ροδοστόλου, χειροτονηθεὶς τῇ 22 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος Νέας Ἰόρκης. Ὡς ἐπίσκοπος εἶχε τὴν ποιμαντικὴν μέριμναν τῶν ἀρχιεπισκοπικῶν περιφερειῶν νοτίου Ἀμερικῆς μὲ ἔδραν τὸ Μπουένος Ἀϊρες Ἀργεντινῆς, Καναδᾷ μὲ ἔδραν τὸ Τορόντο καὶ τῶν μεσοδυτικῶν πολιτειῶν μὲ ἔδραν τὸ Σικάγο. Ἀπέθανεν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ τοῦ Σικάγου τῇ 21 Δεκεμβρίου 1977 καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ τῇ 27 Δεκεμβρίου τοῦ ὡς ἄνω ἔτους.

Ὁ Τιμόθεος Χαλόφτης ἠσχολήθη καὶ μὲ τὴν συγγραφὴν. Ἐγράψε διαφόρους θεολογικὰς μελέτας καὶ ἄρθρα θρησκευτικοῦ περιεχομένου, ἐκυκλοφόρησε δὲ καὶ μηνιαῖον περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀγάπη, ἐν ἔτει 1949 (Ἰανουάριος-Αὐγούστος). Κατὰ τὸ ἔτος 1954 ἐξέδωκεν ἐν Ἀθήναις μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον, Ἡ ἐξομολόγησις τῶν παίδων⁷⁵.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μεσσηνίης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

75. Ἰωάννου Χ. Κωνσταντινίδου, Τιμόθεος ὁ Χαλόφτης, ἐν Θρησκευτικῇ καὶ Ἡθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμος 11, Ἀθήναι 1967, στήλ. 783, καὶ τόμος 1, Ἀθήναι 1962, στήλ. 144, ἐν λέξει Ἀγάπη. — Ἐκκλησία, ΝΕ' (1978), σελ. 47-48. — Ἰ. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ Ἐκκλησία στὸν ἀγῶνα τοῦ Σαραντα, Ἀθήναι 1982, σελ. 91 καὶ 93. — «Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι», Ὀρθόδοξος Χριστιανικὸς Σύλλογος, ἔτος ἰδρύσεως 1905. Ἱστορία - ὁργάνωσις - δοξαίσις - πολιτεία, Ἀθήναι 1970, σελ. 236.

Παῦλον. Μὲ τὴν ἐμβάθυνσιν εἰς τὸ ἀληθὲς νόημα τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν, ἀφ' ἑτέρου, εἰς τὰ παθήματά του γρήγορα οἱ μαθηταὶ θὰ ἀνακαλύψουν πόσον διαφέρει ὁ Ἀπ. Παῦλος τῶν ἐπιστολῶν «τοῦ χαρτίνου Παύλου» ἢ τοῦ Παύλου τῶν ὀρθολογιστικῶν ἐργαστηρίων, τὰ ὁποῖα ὡς ἀντικεινικὸν αὐτῶν σκοπὸν ἔχουν τὰ ψαλιδίσματα τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ. Διὰ τῆς ἀνακαλύψεως δὲ ταύτης ὡς καὶ διὰ τῆς ἐνεργοῦ αὐτῶν συμμετοχῆς εἰς τὰ παθήματα τοῦ μιμηθέντος τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν Ἀποστ. Παύλου ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ κληθῶν πρὸς μίαν προσωπικὴν ριζικὴν μεταμόρφωσιν καὶ ἀλλαγὴν, ἢ ὁποῖα δὲν εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον ἀπαξ γίνεται, ἀλλὰ τὸ συνεχῶς γενόμενον καὶ διαρκῶς ἀνανεούμενον ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, καθ' ὃ δὲν ὑπάρχει μέτρον «ἀναβάσεως καὶ θεώσεως»¹⁷¹ ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ ἀποκτήσουν βαθεῖαν συνείδησιν, ὅτι «οἱ μὴ τὰ πάθη Χριστοῦ διὰ μετανοίας καὶ ὑπακοῆς μιμησάμενοι καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ μέτοχοι γεγονότες... οὔτε τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως συμμετοχοὶ γενήσονται, οὔτε Πνεῦμα λάβωσιν ἄγιον»¹⁷². Οἱ μαθηταὶ μελετοῦν τὸν Ἀπ. Παῦλον, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς λοιποὺς θεοπνεύστους συγγραφεῖς, ἔχοντες πάντοτε ὡς σταθερὰν βάσιν καὶ ἀφετηρίαν τῆς μελέτης τὴν προσωπικὴν πείραν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος, κατόπιν μακρᾶς προσευχῆς καὶ μελέτης, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι «πρὸς τὸ νοῆσαι τὸν Παῦλον βίου καθαροῦ δεῖται» καὶ ὅτι «τὰ ὑγιῆ δόγματα σπουδάζομεν ἐναποτίθεσθαι ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς καὶ μετὰ τούτων καὶ βίου ἀκριβείαν ἐπιδείκνυσθαι, ἵνα καὶ ὁ βίος μαρτυρῇ τοῖς δόγμασι, καὶ τὰ δόγματα τὸν βίον ἀξιοπιστότερον ἀποφαίνῃ. Οὔτε γὰρ ἐὰν ἔχωμεν δόγματα μὲν ὀρθά, βίου δὲ ἀμελῶμεν, ὄφελος ἡμῖν ἔσται τι· οὔτε ἐὰν βίον ἔχοντες, τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἀμελῶμεν, κερδᾶνά τι χρῆσιμον καὶ πρὸς σωτηρίαν ἡμετέραν δυνησόμεθα»¹⁷³.

Μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν αὐτὴν τῆς «νεκρικῆς» σιγῆς, περισυλλογῆς καὶ μελέτης καὶ μὲ μίαν ἀγεωμέτρητον λαχτάραν καὶ βαθεῖαν ἐνδοσκόπησιν ἔχομεν ὅλην τὴν εὐκαιρίαν νὰ μορφωθῶμεν ἰσχυροὶ καὶ ἠθικοὶ, ἐκκλησιαστικοὶ καὶ ἐπιστημονικοὶ διὰ τῆς μελέτης τῆς Ἀγ. Γραφῆς, τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων, ὡς ἐπίσης καὶ παλαιότερων καὶ νεωτέρων καθαρῶς ἐπιστημονικῶν καὶ ἐποικοδομητικῶν συγγραμμάτων. Πρὸς τούτους καλοῦμεθα νὰ ἐμβαθύνωμεν, μὲ ὀδηγὸν τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, εἰς τὴν Ἀρχιερατικὴν Του προσευχὴν, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὄρους Ὁμιλίαν Του,

171. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ, Κατὰ Ἰουλιανοῦ, IV, 71 (BEI, 58, 310, 28).

172. Πρβλ. ΣΥΜΕΩΝ ΝΕΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Κατηχήσεις, VI (ἔκδοσις MGR. B. KRIVOCHEINE, Sources Chrétiennes, τ. 104, σ. 44).

173. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν, XIII, 4 (PG, 53, 110).

εἰς τὴν κεκρυμμένην ἔννοιαν τῶν παραβολῶν, εἰς τὴν διὰ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ πάσχοντα ἄνθρωπον ἐκδηλουμένην διὰ θαυμάτων θεῖαν φιlanθρωπίαν, ἀποκορύφωμα τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἐφάπαξ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ προσφερθεῖσα ἐξιλαστήριος θυσία τοῦ Χριστοῦ, ὅπως δὲ ἰδιαίτερος εἰς τὰ λόγια τῆς συστάσεως τῆς Θεῖας Εὐχαριστίας, δι' ὧν σαφῶς δηλοῦται, ὅτι «ἐπειδὴ γὰρ ἔστιν ὁ Χριστὸς κοινὴ κτίσις, κατὰ τὰς Γραφάς, ταύτη τοι δεχόμεθα καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ἐν ἑαυτοῖς διὰ τῆς ἀγίας αὐτοῦ σαρκὸς τε καὶ αἵματος, ἵνα, πρὸς καινότητα ζωῆς ἀναστοιχειώμενοι δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ, τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποσκευαζώμεθα»¹⁷⁴. «Μεγίστη δὲ ὁδὸς πρὸς τὴν τοῦ καθήκοντος εὐρεσιν ἢ μελέτη τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν»¹⁷⁵, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ μαθηταὶ καταβάλλουν ἰδιαίτεραν προσπάθειαν γνωρίζοντες ὅτι «πολλῆς γὰρ προσοχῆς ἀναγινώσκοντες τὰ θεῖα δεόμεθα· ἵνα μὴ προπετέστερον εἰπωμέν τινα, ἢ νοήσωμεν περὶ αὐτῶν»¹⁷⁶. Εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοχόμενου τῶν ἀληθειῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως βοηθεῖ τοὺς μαθητὰς πρωτίτως ἢ θεωρουμένη ὡς βασικὸν κριτήριον «τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀμέσου ἐνώσεως»¹⁷⁷ πίστις καὶ ἡ μυστηριακὴ ἐμπειρία, ἢ ἄσκησις, ἥτις «μῆτηρ τοῦ ἀγιασμοῦ ἐστι»¹⁷⁸, εἶτα δὲ ὁ ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ «ἀεὶ ἀληθής»¹⁷⁹ καὶ πάντοτε «τὸ βέλτιστον αὐτῷ αἰρούμενος»¹⁸⁰ νοῦς, ὁ ὁποῖος εἶναι «κοινὸς εἰς τοὺς Θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους». «Ὁ Θεὸς φῶς ἀνῆψεν ἐν τῇ ψυχῇ»¹⁸¹ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ «κενοδοξία» αὐτοῦ (νοδός) εἶναι ἀρχὴ πλάνης, ἐξ ἧς κινούμενος ὁ νοῦς, ἐν σχήματι καὶ μορφαῖς περιγράφειν πειράται τὸ θεῖον»¹⁸² «καὶ καθορᾷ τὰ θεῖα κάλλη, τοσοῦτον μὲντοι ὅσον ἡ χάρις ἐνδίδωσι καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ ὑποδέχεται»¹⁸³. Εἰς τὴν ἔρευναν ταύτην οἱ μαθηταὶ

174. ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΛΑΒΕΑΝΔΡΕΙΑΣ, Περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνησεως καὶ λατρείας (PG, 68, 793 ἐξ.).

175. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἐπιστολή, II, 3 (BEI, 55, 14,16-17).

176. ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ, Πρὸς Γρηγόριον Ἐπιστολή, 4 (BEI, 16, 364, 32-34).

177. ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, Πρὸς Θεόκληστον, 34 (PG, 90, 377 B).

178. ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ, Λόγος XVI (ἔκδοσις Νικ. ΘΕΟΤΟΚΗ, Ἰσαάκ τοῦ Σύρου τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικὰ, Ἀθήναι, 1895, σ. 56).

179. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, Ἀναλυτικὰ Ὑστερα, 19, 100b, 8-11.

180. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, Ἠθικὰ Νικομ., I, 8, 1169a, 17.

181. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, Τέχνη Ρητορικὴ, Γ' 10, 1411,12.

182. ΝΕΙΛΟΥ, Περὶ Λόγου, 116 (PG 79, 1193 A).

183. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἐπιστολαί, CCXXXIII 1 (BEI, 55, 282,17-18).

οίστηλατούμενοι περισσότερο ἀπὸ θεϊκὰς παρορμήσεις καὶ πολὺ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν λόγον προσπαθοῦν πάντοτε νὰ κερδίσουν τὴν ἔλλογον ἐλευθερίαν τους καὶ νὰ ἀνοίξουν τὰς θύρας τῶν μεγάλων μυστικῶν τῆς δημιουργίας διὰ τῆς ἀνιχνεύσεως τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς, τῆς ματαιότητος καὶ τοῦ θανάτου, ὡς καὶ διὰ τῆς ἀναλύσεως καὶ ἀξιοποιήσεως τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος καὶ τῆς ἐνοράσεως τοῦ ἀγνώστου μέλλοντος.

Αἱ σαφῶς καθορισμένοι ὄροι τοῦ Σ π ο υ δ α σ τ η ρ ί ο υ, αἱ ὁποῖαι ὑποχρέωναν καὶ τοὺς ἀμελεῖς καὶ τυχὸν ραθύμους φοιτητὰς νὰ ἐργασθοῦν διότι δὲν ἠδύναντο ἢ μᾶλλον δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐνοχλήσουν τοὺς βυθισμένους εἰς τὰ βιβλία συμφοιτητὰς των, θὰ δώσουν εἰς ἡμᾶς ὅλην τὴν εὐχέριαν νὰ ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν ἐμμένοντες εἰς αὐτήν, νὰ ἔλθωμεν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐκλαμβάνοντες αὐτὴν οὐχὶ ὡς νοσησιαρχικὴν ἀλλὰ βουλευσιαρχικὴν, ὑπαρξιακὴν καὶ ἀνθρωπολογικὴν, οὐχὶ ὡς στατικὴν παράδοσιν, ἀλλ' ὅπως τοῦναντίον ὡς δυναμικὴν τοιαύτην, τ.ἔ. ὡς παράδοσιν διηνεκοῦς ἀνανεώσεως τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς σημαίνουσιν οὐ μόνον τὴν διαφύλαξιν τῆς ἐγκύρου περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἱστορικῆς μαρτυρίας, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐθεντικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν ὡς θέτουσαν ἐαυτὴν οὐχὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὸν καλλωπισμὸν τῶν μουσείων, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ τεχνοκρατικοῦ πολιτισμοῦ μας, τονίζουσα, πρὸς τοῦτο, τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συμπράξεως καὶ συζεύξεως τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως, ἐκ τῶν ὁποίων «ἢ μὲν (θεωρία) ἀρετῶν λαμπρυνομένη τρόποις· ἢ δὲ (πρᾶξις) θεῖοις φωτιζομένη νοήμασιν»¹⁸⁴ καὶ «τὰ θεωρητικὰ νοήματα, χωρὶς πρᾶξιν σβέννυνται· αἱ δὲ πράξεις, στερεθεῖσαι τῆς θεωρίας, μαραινόνται»¹⁸⁵. Ἔτι δὲ ὡς παράδοσιν συμβάλλουσιν εἰς τὸν «καταρτισμὸν» τοῦ μυστικοῦ Τοῦ σώματος¹⁸⁶ τ.ἔ. τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις «συστήματος καὶ συνόδου...» καὶ «ἐνώσεως ἐστὶ καὶ συμφωνίας καὶ ὁμονοίας ὄνομα»¹⁸⁷.

Ἐκ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Σχολῆς ἐκκινουῦντες οἱ σπουδασταὶ καὶ, ἐν συνεχείᾳ, ἐνσκήπτοντες εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ κείμενα διὰ νὰ γαλουγηθοῦν οὐχὶ μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς σκέψεως διαφόρων ὀρθολογιστῶν ἢ ἀπλῶν στοχαστῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς σκεπτομένης, συγγραφούσης, ἀγωνιζο-

μένης, μαρτυρούσης καὶ πιστευούσης Ἐκκλησίας, γίνονται οὗτοι λάτρεις τῆς καταφατικῆς καὶ ἀποφατικῆς ἅμα Θεολογίας, τῆς μεγαλειώδους καὶ ἐκπάγλου ταύτης διδασκαλίας τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Θεολογίας, ἥτις ἐμπεριέχει ὀλιγώτερον ὀρθὸν λόγον καὶ πολὺ περισσότερο μυστήριον, τονίζει περισσότερο τὸ «ἀνώνυμον καὶ ὑπερώνυμον» τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, τῆς πρὸς τὰ ἔσω καὶ ἔξω ἐνεργείας Του καὶ ὀλιγώτερον τὴν κατάληψιν καὶ πλήρη γνῶσιν τοῦ ὀνόματός Του, τοῦ «ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων» μυστηρίου Του¹⁸⁸, τὸ ὁποῖον «χρόνοις αἰωνίως σεσιγημένον» ἐφανερώθη «διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν» τοῦ «αἰωνίου Θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος»¹⁸⁹. «Μόνω τῷ λογισμῷ θεοπρεπῶς διακρίνομεν τὰ φύσει ἡνωμένα καὶ ἀδιαίρετα»¹⁹⁰.

Μετὰ περισσοῦ ζήλου καὶ ἀπολύτου ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθήκον ἐμβαθύνοντες οὗτοι εἰς τὰ κείμενα τῶν μεγάλων μυσταγωγῶν τῆς κατ' Ἀνατολὰς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀποκοτῶν ἰσχυρότεραν ἱστορικὴν μνήμην καὶ συνειδητοποιοῦν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία, τῆς ὁποίας ἡ ὀρολογία, ἐννοιολογία καὶ μεθοδολογία εἶναι καθαρὰ προσφορὰ τῆς ἑλληνικῆς διανοήσεως, τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ καὶ ἐκπολιτιστικοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἠδυνήθη, παρὰ τὰς ἔξωθεν συνεχεῖς προσαρθεῖας ἀλλοιωσεως τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, νὰ διαφυλάξῃ κατ' ἀποκλειστικότητα τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τονίσῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, βάσει τοῦ ἐντόνου αὐτῆς βιωματικοῦ χαρακτῆρος, δι' οὗ ἀπὸ συλλογικὴ μαρτυρία καθίσταται αὕτη προσωπικὴ μαρτυρία ἐνὸς ἐκάστου τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν καλουμένων «ἵνα γένωνται θείας κοινωνοὶ φύσεως καὶ τῆς αὐτοῦ αἰδιότητος μέτοχοι καὶ φανῶσιν αὐτῷ ὅμοιοι κατὰ τὴν ἐκ χάριτος θέωσιν»¹⁹¹. Διὰ τῆς ἐμβαθύνσεως ταύτης εἰς τὰ συγγράμματα καὶ τὴν ζωὴν τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας οἱ μαθηταὶ ἐθίζονται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὅσων ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτοῦ, τ.ἔ. εἰς τὴν διαρκῆ ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἕως σήμερον ἐζημιώθη ποτὲ πλὴν ἐ.εἰςενυ ὅστις ἐμμένει εἰς τὴν ἀπάτην, πλᾶν καὶ τὴν ἄγνοιάν του, εἰς τὴν ἀγάπην, εὐσέβειαν, εἰς φόβον Θεοῦ, εἰς τὴν αὐτοθυσίαν, μεγαλοψυχίαν, ἀγνότητά, εὐκρίνειαν, θάρρος, παρηρησίαν, αὐτοπεποίθησιν, δικαιοσύνην, ἀξιοπρέπειαν, καλωσύνην, διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλουν τὸ πᾶν, τὴν τάσιν νὰ μὴ μεμψιμοι-

184. ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, Περὶ Θεολογίας, ἐκατοντὰς β' (Φιλοκαλία, τ. Β', σ. 79).

185. ΝΕΙΛΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ, Λόγος ἀσκητικὸς (Φιλοκαλία, τ. Α', σ. 206).

186. Ἐβρ. 10,5.

187. Πρβλ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Εἰς Φαλμόν 149, 1 (PG 55, 493). Ὁμιλίαι εἰς Κορινθίους I, 1 (PG 61,13).

188. Ἐφ. 3,9.

189. Ρωμ. 16,26.

190. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, Συνοδικὸς τόμος (ἔτος 1351), 27.

191. ΜΑΞΙΜΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ, Κεφάλαια Θεολογικά, I, 42 (PG 90, 1193 D).

ροῦν καὶ πολυλογοῦν ἀσκόπως, τὴν ἐλευθερίαν τῆς κρίσεως καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς σκέψεως καὶ ἀποφάσεως ἐν ὑπευθυνότητι πάντοτε πρὸς ἑαυτούς, πρὸς τὸν πλησίον, πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος, τὴν ἀπέχθειαν πρὸς τὴν φιλαρέσκειαν, καὶ δὴ ὅταν αὕτη εἶναι ἰσχυροτέρα τῆς φρονήσεως, τὴν ἀπλότητα καὶ σεμνότητα τῆς ψυχῆς, τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτήρος καὶ τὸ δραστήριον ὡς πρὸς τὴν ἀπρόσκοπτον ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, τέλος δὲ νὰ γνωρίσουν τὸν διὰ μέσου τῶν αἰώνων τιτάνιον ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου, συνειδητοποιοῦντες τὸ ἄρρητον θαῦμα τῆς ὑπάρξεως καὶ τὴν ὄλην αὐτῆς δραματικότητα, στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἀπορρέουν ἐκ μόνης τῆς θέας τῆς γοητείας καὶ τῆς φρίκης τῆς ζωῆς. Ἡ διὰ τῆς ἐπισταμένης μελέτης γνῶσις τῶν κειμένων τῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας συνδυαζομένη μετὰ τὸ ὄνειρῶδες περιβάλλον τῆς Σχολῆς ἀπετέλει ζωνρότατον ἐωθινὸν προσκλητήριον διὰ κάθε εὐγενῆ σωματικόν, ψυχικὸν καὶ πνευματικὸν ἐκ μέρους μας ἀγῶνα.

2. Ἡ διαρκὴς αὐξάνουσα δίψα πρὸς μάθησιν.

Εἰς τὴν ἀπόλυτον ταύτην σιγὴν ἰδίως τῆς νυκτός, ἢ ὁποῖα δὲν διαταράσσεται εἰ μὴ μόνον ἀπὸ τὰς ἀναπνοὰς τῶν μαθητῶν, ἀπὸ τὸν θόρυβον τοῦ γυρίσματος

τῶν σελίδων τῶν βιβλίων, ἀπὸ τοὺς συρίζοντας σφοδροτάτους ἀνέμους τῶν χειμερινῶν μηνῶν καὶ ἀπὸ τὰς συχνὰς ραγδαίας βροχάς, ὁ διακαῆς πόθος νὰ ἀνιχνεύσωμεν καὶ νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ μεγαλεῖα τῆς δημιουργίας, ἢ δίψα πρὸς τελείαν πνευματικὴν κατάρτισιν, «ἐπιστημονικὴν» θεμελίωσιν τῆς πίστεως καὶ ἱκανοποίησιν τοῦ πνεύματος ἀντὶ νὰ σβύσῃ αὐξάνει ἔτι περισσότερο, δοθέντος ὅτι τὸ ἄγνωστον δὲν γίνεταί μικρότερον ὅταν ἀναπτύσσεται ἡ γνῶσις μας, διότι ὅσον περισσότερο κατακτᾶται ὁ κόσμος τοῦ γνωστοῦ, τόσο περισσότερο ἀπομακρύνεται ὁ κόσμος τοῦ ἀγνώστου. «Τῆς θεωρίας ταύτης τέλος οὐ μενοῦν, ἐπ' ἄπειρον γὰρ ἡ πρόοδος αὐτῆς»¹⁹². Μετὰ τὴν δίψαν πρὸς μάθησιν καὶ μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐμπέδωσιν τῆς τέχνης τοῦ τρόπου μελέτης καὶ τῆς ἀφομοιώσεως τῶν ἀναγινωσκομένων οἱ σπουδασταὶ δὲν θὰ βραδύνουν νὰ φθάσουν διὰ τῆς προσωπικῆς τῶν ἐμπειρίας εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει πλήρης κατάρκτησις τῆς κατὰ κόσμον γνώσεως, πολὺ δὲ περισσότερο τῆς ἀβυθομέτρου σοφίας καὶ ἄνευ τέλους θεωρίας τοῦ Θεοῦ καίτοι ἐνυπάρχουν αἱ προδιαθέσεις πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἀρετὴν κατευ-

192. Πρβλ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΛΑΜΑ, Ὑπερ τῶν ἰήσυχας ζόντων, 2,3. 35 (τ. Α', σ. 569).

Μερικὴ ὄψις τῆς νοτιοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ κτηρίου τῆς Σχολῆς καὶ ὁ γραφικὸς δρόμος (διάδρομος), ὁ ὁποῖος ὀδηγεῖ εἰς τὴν κεντρικὴν αὐτῆς εἴσοδον.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

(†) Πρωθιερεὺς ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ*

«Καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ,
φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ».
(Α' Κορ. ιε' 49)

Τελευταῖος τῆς παλαιᾶς φρουρᾶς τῶν κληρικῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τῶν πρὸ τοῦ 1920 κοσμησάντων τὸν στέφανον τοῦ ἱερατείου αὐτῆς, μετέστη πρὸς Κύριον ὁ πρωθιερεὺς Νικολοῦ Παπαδόπουλος.

Χειροτονία τοῦ ἀειμνήστου, Μητροπολίτου τότε Ἀθηνῶν καὶ κατόπιν Πατριάρχου, Μελετίου Μεταξάκη, ὅστις ἀλληλοδιαδόχως τὸ 1919 τὸν ὕψωσεν εἰς τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς τοῦ διακόνου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου, ἀπέρχεται ἤδη εἰς βαθὺ γῆρας ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἀφοῦ συνεπλήρωσεν 64 ἔτη εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀγίου Θυσιαστηρίου, καὶ ἀφοῦ διήνυσεν 93 ἔτη ζωῆς, φέρων «τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊ-

κοῦ» εἰς τὸ σωματικόν του σκῆνος καὶ ἐπιζητῶν «τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ» ὡς ψυχικόν του «κόσμον».

Τὰ πρῶτα πνευματικά του ἐνδιαφέροντα, πέραν τῶν κυρίως ἐφημεριακῶν του καθηκόντων, ἐξεδήλωσεν εἰς τὴν πρώτην ἐνοριακὴν του θέσιν, ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Παύλου Ἀθηνῶν, ὅπου ἤδη τὸ 1921 ἱδρύσε Κατηχητικὸν Σχολεῖον, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἦτο σχεδὸν ἀγνωστος ὁ θεσμὸς αὐτός, μόλις δὲ εἶχον ἀρχίσει σποραδικαὶ καὶ διστακτικαὶ προσπάθειαι εἰσαγωγῆς αὐτοῦ ὑπὸ ζηλωτῶν κληρικῶν.

Ἐν συνεχείᾳ δέ, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1921), ἠγγήθη τῶν μαθητῶν τοῦ Κατηχητικοῦ του Σχολείου καὶ ὀλίγων εὐσεβῶν ἐνοριτῶν του, καὶ ἄλλων εὐαριθμῶν Ἀθηναίων, εἰς μίαν πορείαν πρὸς τὸν Ἄρειον Πάγον, παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν, πρὸς τέλεσιν Ἑσπερινοῦ, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου κηρύγματος τοῦ Ἀποστ. Παύλου ἐν Ἀθήναις, ἀπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὡς γνωστὸν δὲ ὁ Ἑσπερινὸς οὗτος, μετὰ τινὰ ἔτη (1925) καθιερώθη ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου (θείου του) Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Ἀ' Παπαδοπούλου, καὶ ἔκτοτε τελεῖται κατ' ἔτος ἀδιαλείπτως.

* Ἐπικήδειος, ἐκφωνηθεὶς ἐν συνιερουργίᾳ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν Μητροπολιτῶν Πατρῶν καὶ Καλαβρύτων-Αἰγιαλείας ἐπὶ τῇ κηδεύσει τοῦ νεκρολογουμένου, τῇ 18-4-83, ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγ. Γεωργίου Καρύκη.

θνόμεναι διὰ τῆς εὐγενοῦς ἀμίλλης καὶ κατὰ τὸν πλέον ἐνδεδειγμένον τρόπον πρὸς τὰ μεγάλα ἰδεώδη τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σοφίας. Ὑπάρχει μόνον διαρκῆς πορεία πρὸς τὴν ἀπόλυτον γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, συνάντησις μετ' ὅντος Ὁν, τὴν πηγὴν τῆς ἀπολύτου γνώσεως, ταύτισις τοῦ προσωπικοῦ «ἐγῶ» μετ' ὁ ἰδικόν Του ἀντικειμενικὸν «εἶναι», ἐναρμόνισις τῆς περιορισμένης ἡμῶν βουλήσεως μετ' ἡν πρὸ τοῦ κόσμου ὑπάρχουσαν ἰδικὴν Του βούλησιν, ἐνότης τοῦ πρωταρχικοῦ καὶ ὑπερτάτου ὄντος, ἥτις ἀναλύεται, κατὰ τὸν Πλωτῖνον, εἰς τὴν δυάδα τῶν προσώπων τοῦ νοοῦντος ἀνθρώπου καὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ νοουμένου Θεοῦ¹⁹³. Ὑπάρχει μόνον τὸ ὕψιστον ἐπίτευγμα τοῦ νοός, τ.ἔ. ἡ ἐπίγνωσις τοῦ Θεοῦ¹⁹⁴ καὶ μία συνεχῆς πλήρωσις καὶ συμπλήρωσις αὐτῆς διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας Του, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὴν μόνην ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν ὁδὸν διὰ τὴν συνένωσιν τοῦ γινώσκοντος μετὰ τοῦ Γινωσκομένου, τοῦ ὑποκειμένου μετὰ τοῦ ἀντικειμένου. Ὑπάρχει τέλος ἡ ἰδική μας ἀνθρωπίνην ὁμολογία, καθ' ἣν οὐ γὰρ τὸ τί ἐστὶ θεός

ἐξηγούμεθα· ἀλλ' ὅτι τὸ ἀκριβὲς περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδαμεν, μετ' εὐγνωμοσύνης ὁμολογοῦμεν. Ἐν τοῖς γὰρ περὶ Θεοῦ μεγάλῃ γνῶσις, τὸ τὴν ἀγνωσίαν ὁμολογεῖν¹⁹⁵. Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποβλέπουσα ἡ «τροφὸς Σχολῆ» καὶ ἀπηλλαγμένη παντὸς ἀνεδαφικοῦ σωβινισμοῦ καὶ ἐπηρμένης ἐθνικοφροσύνης καὶ προγονολατρίας προέτρεπε «πάντας ἡμᾶς ὀδεῦειν ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ πρὸς τὸ ὑπερκείμενον σπουδαίως ἀνέρχεσθαι, ὡς ἀεικινήτους ὄντας περὶ Θεὸν καὶ στάσιν μὴ εἰδότες ποτὲ τοῦ καλοῦ»¹⁹⁶.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μητροπολίτης Περιστερίου
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ
Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

193. ΠΛΩΤΙΝΟΥ, Ἐννεάδες, ΙΙΙ, 8, 9, V, 1, 4.

194. ΠΛΑΤΩΝΟΣ, Πολιτεία, VI, 490b.

195. ΚΥΡΙΑΛΟΥ ἹΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, Κατηχήσεις, VI, 2, (ΒΕΠ, 39, 87,8-10).

196. ΝΙΚΗΤΑ ΣΤΗΘΑΤΟΥ, Δευτέρα ἐκ ατοντάς, ΠΕ (Φιλοκαλία, τ. 8, σ. 320).

Εἰς β' φάσιν τὸν π. Νικόλαον ἀπασχολοῦν ζητήματα ὀργανώσεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Τρία δὲ τοῦλάχιστον ὀργανωτικά σχήματα καὶ προσπάθειαι τοῦ ἱερατείου φέρουν καὶ τὴν προσωπικὴν του σφραγίδα. Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» εἶναι τὸ πρῶτον. Δεύτερον τὸ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ τρίτον ὁ «Οἰκοδομικὸς Συνεταιρισμὸς Κληρικῶν», τοῦ ὁποῦ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἦτο καὶ Πρόεδρος. Καὶ εἰς τὰς τρεῖς αὐτὰς προσπάθειαις ὑπῆρξε σημαντικὴ ἢ συμβολὴ καὶ ἢ συμβουλή του.

Ἐπάρχει καὶ τρίτη πτυχὴ τῶν πνευματικῶν του ἐνασχολήσεων. Ὁ τρίτος δὲ αὐτὸς τομεὺς καλύπτεται ἀπὸ τὴν προσφορὰν τοῦ ὀξυγράφου καλάμου του. Ἀνέπτυξεν ἱστορικὰ κυρίως ἐνδιαφέροντα. Πρὸ πάντων δὲ ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου εἰς τοὺς ἐθνικοὺς Ἀγῶνας. Καὶ προσεπάθησε νὰ καταρτίσῃ τὸ «Συναξάριον», ὅπως τὸ ὀνόμαζε, τῶν ἐθνικῶν Ἀγωνιστῶν Κληρικῶν καὶ μοναχῶν, διὰ νὰ διακηρυχθῇ ἡ μεγάλη προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῶν στελεχῶν της καὶ τῶν (μοναστηριακῶν κυρίως) προπυργίων της, εἰς τὸν Ἀγῶνα τοῦ Ἔθνους κατὰ τὴν Ἑλλην. Ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Γεγονὸς ποὺ διαμφισβητεῖται σήμερον ὑπὸ τινῶν, ἀλλὰ παραμένει ἀναπαλλοτρίωτον κεφάλαιον δόξης καὶ τιμῆς τῆς Ἐθναρχούσης μητρὸς Ἐκκλησίας.

Παραλλήλως, εἰς τὸ συγγραφικόν του ἔργον, τὸν π. Νικόλαον ἀπασχόλησαν καὶ εἰδικὰ θέματα ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἱερατικῆς του ιδιότητος καὶ δι' λειτουργικά, ἀγιολογικά καὶ ὕμνολογικά.

Οὕτως ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐκδοσιν λειτουργικῶν βιβλίων, πρὸς χρῆσιν ἐπ' Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς καλλιέργειαν τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος τοῦ λαοῦ καὶ λειτουργικὴν ἐνημέρωσιν αὐτοῦ εἰς τὰ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν (πρὸβλ. «Ἱερὰν Σύνοψιν» κ.ἄ.). Ἐνδιέτριψε δὲ καὶ εἰς τὴν ἀγιολογίαν, εἰς τὸν τομέα τῆς συμπληρώσεως τοῦ Ἀγιολογίου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὡς καὶ εἰς τὴν ὕμνολογίαν, πρὸ πάντων εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς διαπιστώσεως τῆς αὐτότητος τῶν ἱερῶν ὕμνογράφων τῶν ἀνεπιγράφων ἢ ψευδεπιγράφων ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Κέντρον καὶ ἄξων τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ π. Νικόλαου ἦτο πάντοτε ὁ Ἱερὸς Ναός. Καὶ δι' ὁ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου - Καρύκη, ὅπου ἐφημέρευσε τὰ πλεῖστα ἔτη τῆς ζωῆς του, τὴν ἐνορίαν τοῦ ὁποῦ μετ' ἀφοσιώσεως ὑπῆρέτησε καὶ τὸ ἐφημεριακὸν ἔργον ἐν αὐτῇ οὐδέποτε παρημέλησεν.

Ἦτο ἐκδήλως ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν ἀοιδίου Μελετίου Μεταξάκη, τοῦ ὁποῦ συνεμερίζετο ὀρισμένας «προοδευτικὰς» ἢ φιλελευθέραις τάσεις, καὶ τὰς ὑπεστήριζεν ἐνθέρμως. Ἐξ ἄλλου, ἦτο ὑπέρμαχος τῶν διεκδικήσεων καὶ τῆς κατοχυρώσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἱεροῦ Κλήρου. Ἦτο δὲ καὶ ἀπὸ χαρακτήρος ἀκαμπτος

εἰς τὴν ἐπιμονὴν του, ὅταν κάτι ὑπεστήριζεν ἢ διεξέδικει. Δὲν ἐγνώριζε τὴν ὁδὸν τῆς ὑποχωρήσεως. Καὶ, δι' ὅσους δὲν ἠδύναντο νὰ συμπορευθοῦν πρὸς τὰς ἀπόψεις καὶ ἰδέας του, ἔσχευεν ἢ σολομώντειος κρίσις περὶ αὐτοῦ, «ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν» ἐν τῇ συνεργασίᾳ. Ἄς ἐπιτραπῇ ἡμῶς εἰς ἐμὲ νὰ διαβεβαιώσω ἐκ προσωπικῆς πείρας, ἀπὸ τῆς πολυετοῦς μετ' αὐτοῦ συνεργασίας ὡς συνεφημερίου, ὅτι με' ἐλαχίστας παραχωρήσεις πρὸς ὀρισμένας ἐμμένονας καὶ ἐπιμάχους, ἀλλ' ἀδιαβλήτους, θέσεις του, ἡ συνεργασία ἦτο ἀρίστη καὶ ἀσκίαστος, καὶ ἡ ἀγάπη ἀδιατάρακτος καὶ ἀμοιβαία, κατὰ γενικὴν διαπίστωσιν καὶ ἀναγνώρισιν. καὶ καθ' ὁμολογίαν ἔγγραφον τοῦ ἰδίου, τὴν ὁποίαν ἀδιστακτικῶς προσυπογράφομεν.

Εἶχε κράσιν ἰσχυράν. Ἐφαίνετο ὡς ἀειθαλῆς καὶ ἀκατάβλητος ἐκ τῆς μακρότητος τῶν ἡμερῶν του, ἐγζούσης τὰ ὄρια ἐνὸς περιπότου αἰῶνος. Παρ' ὅσας δὲ δυσχερείαι καὶ θλίψεις ὡς ἄνθρωπος «φέρων τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ» Ἀδάμ ἐδοκίμασεν, ἔδιδε μέχρις ἐσχάτων τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι ἀκόμη μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου, τοῦ κοινοῦ ἐν τούτοις κλήρου ὄλων τῶν «χοϊκῶν» ἀνθρώπων.

Ἄς σημειωθῇ δὲ ὅτι δὲν ἀφίστατό ποτε τῆς λειτουργικῆς ζωῆς. Καὶ μολοντί ἀπὸ ἐτῶν ἤδη συνταξιούχος, οἱ ἐνορίζαι ἐξηκολούθουν νὰ τὸν βλέπουν ὡς διατελοῦντα «ἐν ἐνεργείᾳ», ἱεουργοῦντα συνεχῶς καὶ διακινούμενον ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τῇ ἐνορίᾳ πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἐφημεριακῆν. Ὅπου ἂν ἐκαλεῖτο, ἔσπευδε κυριολεκτικῶς, με' βῆμα ταχὺ καὶ σταθερόν, νεανικὸν θὰ ἐλέγομεν.

Ἄλλ' ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς μετακλήσεώς του ἐκ τῆς παρούσης ζωῆς πρὸς τὴν αἰώνιον. Ἦλθεν ἡ ὥρα, ἵνα «καθ' ὡς ἐφόρεσε τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσῃ καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου». Ὡς ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ «ἀνεπίληπτος» (Α' Τιμ. γ' 2), ἀσφαλῶς ἐφρόντιζε νὰ ἔχη τὴν πρέπουσαν πρὸς τοῦτο ἐτοιμασίαν καὶ τὸν εὐτρεπισμὸν τῆς ψυχῆς, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Καὶ ἤδη ἡ κλήσις τοῦ Κυρίου, «ὡσπερ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, λειτουργὸν αὐτὸν κατέστησεν, οὕτω καὶ ἐν τῷ οὐρανίῳ θυσιαστηρίῳ» εὐχόμεθα — ἠύχθημεν ἤδη διὰ στόματος τοῦ Προκαθημένου ἡμῶν — μετὰ τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ τιμῶντος καὶ σεβομένου τὸν ἀοιδίμον πρωθιερέα Νικόλαον Παπαδόπουλον, νὰ τὸν καταξιώσῃ νὰ συνεχίσῃ τὴν ἱερατεῖαν του ἐκεῖ· νὰ ἐκεῖ, «εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν Αὐτοῦ θυσιαστήριον», εἰς τοὺς αἰῶνας.

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Η ΘΕΣΙΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ

ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ — ΠΟΙΜΕΝΟΣ*

β) Ὁ ἱερεὺς ὡς «τύπος» τοῦ ποιμνίου.

Μετὰ τὰς ἀνωτέρω οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ μέρους ὑποδείξεις ὁ Ἄπ. Πέτρος ὀλοκληρώνει θετικῶς τὸν ὀρθόν, τὸν ὀρθότερον, τὸν παιδαγωγικότερον καὶ ρεαλιστικότερον (κυριολεκτικῶς) τρόπον διαποιμάνσεως τοῦ ποιμνίου, ποῦ ἀποτελεῖ καὶ «τὸν ὕψιστο κανόνα τῆς ἠθικῆς τῶν ποιμένων» (Spicq)⁷⁶ λέγων: «Τὸ ὑποιο γινόμενον τοῦ ποιμνίου». Νὰ γίνεσθε τὸ παράδειγμα, τὸ ὑπόδειγμα τῶν πιστῶν. Κατὰ τὴν Ἀγ. Γραφήν καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ συνεργάται τους εἶναι «τύποι» τῶν Χριστιανῶν. Πρβλ. καὶ Φιλίπ. 3,17, Β' Θεσσ. 3,9, Α' Τιμ. 4,12 καὶ Τίτ. 2,7. Ὁραϊότατα καὶ περιεκτικώτατα ἀποδίδει τὴν ἔννοιαν τοῦ «τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου» ἡ παραίνεσις τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ» (Α' Τιμ. 4,12).

Βεβαίως, καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν τὸσον οἱ κληρικοί, ὅσον καὶ οἱ πιστοὶ λαϊκοί, ὅτι τὸ πρότυπο τὸσον τῶν ἀποστόλων ὅσον καὶ ἄλλων τῶν πιστῶν εἶναι ὁ Χριστός⁷⁷, τὸν ὁποῖον ὀφείλου νὰ μιμηθοῦν ὅλοι οἱ χριστιανοί, διὰ νὰ γίνου «σύμμορφοι»⁷⁸ με αὐτόν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος προτρέπει τοὺς πιστοὺς, λέγων: «Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὼ Χριστοῦ» (Α' Κορ. 11,1). Ἄλλως τε ἀφετηρία τῆς χριστιανικῆς ταπεινοφροσύνης, ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ὁποίας διακνέεται καὶ ὀλόκληρος ἡ παρῶσα οὕτως εἰπεῖν ποιμαντικὴ ἐγκύκλιος τοῦ Ἀπ. Πέτρου αἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ (Φιλ. 3,8), ποῦ ἔδειξε ἔμπρακτα πὼς ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν ἄλλο εἶναι «κένωσις» καὶ ἀπάρνηση τοῦ ἀτομισμού ποῦ φτάνει ὡς τὰ τρίσβαθα τοῦ ἄδῃ καὶ τοῦ θανάτου. Ἄλλοιῶς δὲν ὑπάρχει πραγματικὴ κοινωνία προσώπων, δεσμὸς ἀγάπης⁷⁹.

Ποιμάνετε, λοιπόν, λέγει ὁ Ἀπ. Πέτρος, ὡς ποιμένες, τὸ ποίμνιον «οὐχ ὡς κατακυριεύοντες αὐτοῦ, ἀλλὰ πρότυπον καὶ παράδειγμα γινόμενοι αὐτοῦ». Ὅχι ὡς καταπιεσταί, ἐκμεταλλεῦται ἢ τύραννοι

αὐτοῦ, ἀλλὰ ὡς πρότυπα αὐτοῦ⁸⁰. Δὲν θὰ συνθλίβετε τοὺς πιστοὺς, ἀλλὰ θὰ τοὺς προσελκύετε. Δὲν θὰ τοὺς καταβιβάζετε, ἀλλὰ θὰ τοὺς ἀναβιβάζετε. Δὲν θὰ ἐπικάθησθε αὐτῶν, ἀλλὰ θὰ προπορεύεσθε αὐτῶν. Δὲν θὰ ἀδικήτε, ἀλλὰ θὰ διακονήτε. Δὲν θὰ ἀπαιτήτε, ἀλλὰ θὰ παρακαλῆτε.

Τέλος, δὲν πρέπει νὰ διαφεύγη τῆς προσοχῆς τῶν ποιμένων καὶ τοῦτο: «Ὅτι εἰς ὄλην αὐτῶν τὴν πορείαν καὶ πολιτείαν ὀφείλου νὰ δεικνύουν, νὰ παρουσιάζουν, συνεχῇ πρόδοον. Διότι λέγει «τύποι γινόμενοι», ὄχι «ἄντες». Νὰ γίνεσθε διαρκῶς. Συνεχῶς πρέπει νὰ βελτιώνουν τοὺς ἑαυτοὺς των οἱ ποιμένες⁸¹ καὶ διηλεκῶς πρέπει νὰ δεικνύουν τὸ παράδειγμα αὐτό.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ — ΕΠΙΛΟΓΟΣ

«Καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιεπίμενος κομειῖσθε τὸν ἀμαραντινον τῆς δόξης στεφάνου». Καὶ πάλιν ἐδῶ τονίζεται, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ποιμνίου καὶ τὸ ἀρχικὸν πρότυπον κάθε ποιμένος καὶ κάθε πιστοῦ εἶναι ὁ Χριστός. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀρχιεπίμενος. Αὐτὸς εἶναι «ὁ ποιμὴν τῶν προβάτων ὁ μέγας» (Ἐβρ. 13,20). Καὶ μόλις φανερωθῆ αὐτὸς κατὰ τὴν Β' Παρουσίαν παύει τὸ ἔργον ὄλων τῶν ποιμένων. Οἱ ποιμένες εἶναι ἀπαραίτητοι, ὅσον χρόνον ἀπουσιάζει ὁ ἀρχιεπίμενος, ὅσον χρόνον διαρκεῖ ἡ ἐπίγεια αὐτῆ ζωὴ, διότι αὐτὸν ἐκπροσωποῦν. Μετὰ τὴν ζωὴν αὐτὴν ἕκαστος θὰ περιορισθῆ εἰς τὸ νὰ ἀπολυθῆ ἀναλόγως μετὰ τὴν πολιτείαν του εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν, ἀναλόγως μετὰ τὸ ὅτι ἐθησαύρισε καὶ διὰ τὸν τόπον, διὰ τὸν ὁποῖον ἐθησαύρισε. Ὁ Ἰ. Χριστός, γράφει ὁ Παν. Τρεμπέλας, εἶναι ὁ «Κύριος καὶ ἐξουσιαστής καὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ποιμένων, οἵτινες ἀντλοῦν τὴν ἐξουσίαν των ἐξ αὐτοῦ, ἐνεργοῦν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καὶ εἶναι ὑπόλογοι ἐνώπιόν του... Ὁ ἀρχιεπίμενος θὰ φανερωθῆ, ὅπως κρίνη πάντας τοὺς ποιμένας καὶ διακόνους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του. Θὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτοὺς λόγον, ἐὰν πιστῶς ἐξετέλεσαν τὸ ἔργον, τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτοὺς καὶ ἐὰν ἐποίησαν τὸ ποίμνιον του κατὰ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ. Ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν θὰ ἀποδειχθοῦν, ὅτι ὑπῆρξαν πιστοὶ εἰς τὸ καθῆκον των, οὗτοι θὰ ἀμειφθοῦν διὰ τοῦ ἀμαραντινοῦ τῆς δόξης στεφάνου, ὅστις ὑπερβαίνει

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 245 τοῦ ὑπ' ἀρ. 8 τεύχους.

76. Παρὰ Βασ. Στογιάννου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 434

77. Πρβλ. Α' Κορ. 11,1, Β' Θεσσ. 3,9, Α' Πέτρ. 2,21.

78. Ρωμ. 8,29.

79. Βασ. Στογιάννου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 441. Πρβλ. J. Schneider, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 89.

80. Ὁ ποιητῆς-θεολόγος Θεόδ. Κωνσταντινοῦ ἀποδίδει τὸν στίχον ὡς ἐξῆς: «Κι ὁ τρόπος σας πρὸς τοὺς πιστοὺς... τυραννικὸς νὰ μὴ γενῆ, μὰ τύπος κι' ὑπογραμμὸς» (Αἱ ἑπτὰ καθολικαὶ ἐπιστολαί, Ἀθήναι 1971, σελ. 50).

81. Πρβλ. Παν. Τρεμπέλας, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 377.

εις ἀξίαν πᾶσαν ἄλλην ἐγκόσμιον καὶ φθαρτὴν ἀμοιβήν»⁸².

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἐξάρωμεν ἰδιαιτέρως τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ἄπ. Πέτρος δὲν θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του ὡς ἀρχιποίμενα. Μόνον ὡς συμπρεσβύτερον προσαγορεύει ἑαυτὸν. Τὸν τίτλον «ἀρχιποίμην» ἀποδίδει μόνον εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν⁸³. Ἄν τοῦτο πράττη ὁ Ἄπ. Πέτρος, πολὺ περισσότερον ὀφείλουσαν νὰ τὸ πράττουν, ὅχι τυπικῶς, ἀλλὰ ἀφοῦ προηγουμένως βεβαίως τὸ συνειδητοποιήσουν καλῶς, καὶ ὅλοι ὅσοι θέλουσαν νὰ εἶναι διάδοχοί του.

Κατὰ τὴν ἐμφάνισιν δὲ τοῦ δικαιοκρίτου Χριστοῦ ὀπωσδήποτε οἱ καλοὶ ποιμένες, οἱ ὁποῖοι πολιτεύονται συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς παρουσίας ἐγκυκλίου θὰ λάβουν τὸν ἀμαράντινον στέφανον τοιαύτης δόξης. Ἐνταῦθα, πρέπει νὰ ἐπισημάνωμεν πρῶτον τὸ βέβαιον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ὑποδηλοῦται διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἀορίστου «φανερωθέντος», ἀντὶ τοῦ μέλλοντος «φανερωθισμένου». Ὁ Ἄπ. Πέτρος θεωρεῖ τὸσον βέβαιον τὸ ἀναμενόμενον τοῦτο γεγονός, ὥστε θεωρεῖ τοῦτο ὡς τετελεσμένον, ὡς ἤδη γενόμενον.

Ἐπίσης, ἕως ὁ ἀόριστος «φανερωθέντος» ὑποκρύπτει τὴν ἔννοιαν τοῦ αἰφνιδίου, τοῦ ἀποτόμου, τοῦ ἀπροόπτου. Μετὰ δὲ τοῦτο δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ αἰφνιδίως φανέρωσις τοῦ δικαιοκρίτου Χριστοῦ δι' ἕνα ἕκαστον ποιμένα εἶναι καὶ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀπόψεως αὐτῆς δὲν ἐμποδίζει, οὔτε ἡ ὑπαρξίς τῆς προτάσεως «κοιμῆσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον», ἐπειδὴ ὁ στέφανος αὐτὸς θὰ δοθῆ κατὰ τὴν Β' Παρουσίαν. Ἀντιθέτως εἶναι γνωστόν, ὅτι τὸ φωτιστέφανον τοῦ ἀγίου καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν κερδίζουσαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καλοὺς ποιμένας, ὅπως καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς πιστοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι θεοῦνται καὶ ἀγιάζουσαν. Ἄν ὅμως ἀπὸ τώρα ἀρχίζουσαν νὰ ἀπολαμβάνουσαν τὴν θεϊαν δόξαν οἱ καλοὶ ποιμένες, τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ ἐπιτύχουσαν ὀριστικῶς καὶ τελεσιδικῶς κατὰ τὴν Β' Παρουσίαν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Τὴν παγίωσιν, ὀριστικοποίησιν καὶ μονιμοποίησιν αὐτὴν δηλοῖ καὶ ἡ λέξις «ἀμαράντινος». «Τὸ ἀμαράντινος χρησιμοποιεῖται κυριολεκτικῶς καὶ σημαίνει τὸ στεφάνι τὸ καμωμένο ἀπὸ ἀμάραντον, εἶδος φυτοῦ. Ὁ ἀμάραντος ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ διατηροῦσαν τὰ λουλοῦδια του τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τους κ' ὅταν ξεραθοῦσαν καὶ γι' αὐτὸ σχετίζεται μετὰ τὴν ἀθανάσιαν»⁸⁴. Ἀλλὰ καὶ ὁ προσδιορισμὸς στέφανος,

«τῆς δόξης, ὅχι ὀλιγώτερον δεικνύει τὴν μονιμότητα, διότι τοῦτο εἶναι συνώνυμον μετὰ τὸ Ἰακ. 1,12 καὶ Ἀποκ. 2,10, ὅπου ὀμιλεῖ περὶ στέφανου τῆς ζωῆς, τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἐξ ἄλλου καὶ κατὰ ἕναν ἀνάλογον συλλογισμὸν ὁ ἀμαράντινος τῆς δόξης στέφανος, ὃν θὰ λάβωσιν ὡς ἀμοιβὴν οἱ πρεσβύτεροι ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ, θὰ συνίσταται εἰς τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀποκαλυφθησομένην δόξαν τοῦ Χριστοῦ (πρβλ. Ματθ. 25,21-23). Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀφθαρτος καὶ αἰωνία, οὕτω καὶ ἡ δόξα αὐτῆ τῶν πρεσβυτέρων θὰ εἶναι ἀμαράντινος τ.ἔ. αἰωνία»⁸⁵.

Τὸν στέφανον, λοιπόν, αὐτὸν τῆς δόξης, τῆς ζωῆς, τῆς ἀθανασίας, τῆς «δικαιοσύνης» (Β' Τιμ. 4,8), αὐτὸ τὸ βραβεῖον τοῦ ἀγῶνος, τὸ σύμβολον τῆς νίκης, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς τιμῆς, ὑπόσχεται ὁ Ἄπ. Πέτρος καὶ βεβαίως διὰ μέσου αὐτοῦ ὁ ἀρχιποίμην Χριστὸς εἰς ὅλους ἐκείνους τοὺς ποιμένας, οἱ ὁποῖοι θὰ πολιτευθοῦσαν κατὰ Θεόν. Καὶ ἐνταῦθα ὀφείλομεν δι' ἄλλην μίαν φορὰν νὰ σημειώσωμεν τὴν βεβαιότητα, «τῆς σιγουριάς», μετὰ τὴν ὁποία ὀμιλεῖ ὁ Ἄπ. Πέτρος.

Ἐδῶ δύνανται τις νὰ διῆδη ἀκόμη καὶ μίαν διὰ θεσιν ἐμψυχώσεως τῶν ποιμένων εἰς τὸ ἔργον τοὺς καὶ μίαν προσπάθειαν νὰ ἐλαφρώσῃ τὸ βάρος τῶν φροντίδων τοὺς. Μετὰ τὸν τρόπον δὲ αὐτὸν ἀκριβῶς διαφαίνεται καὶ ὁ πραγματικὸς ἀρχηγός, ὁ ἀληθινὸς ἡγέτης. Πραγματικὸς ἀρχηγός-ἡγέτης εἶναι, ἀναδεικνύεται ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐμψυχώνει καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς ὑφισταμένους-συνεργάτας του κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος των. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐνισχύει, βοηθεῖ τὸν «συμπρεσβύτερον» καὶ «συναγωνιστὴν» του, εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τοῦ καλοῦ. Ὁ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑπονομεύει, παραμερίζει, καταδικάζει, ἐξουθενώνει ἢ καὶ ἀπλῶς ἐγκαταλείπει αὐτόν.

Ἡ κρισιμότης τῶν καιρῶν καὶ τῶν περιστάσεων, τὰς ὁποίας διέρχεται τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ ἐμπνευσμένην καὶ θεοφιλεῖ διαποιμάνισιν, τὸσον τῶν ποιμένων, ὅσον καὶ τῶν ποιμαινομένων ἐπὶ πλέον δὲ πραγματικὸν καὶ παραδειγματικὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ αὐτῶν. Διότι χωρὶς αὐτὰ θὰ καταστῆ ἄκρως προβληματικὴ ἢ μέχρι τέλους ἀντοχὴ πολλῶν ἐκ τῶν πιστῶν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ὁ Ἄπ. Πέτρος, συναισθανόμενος τὰς εὐθύναις του ἀποστέλλει καὶ σήμερον τὸ μήνυμά του, τὴν μνημειώδη αὐτὴν ποιμαντορικὴν ἐγκύκλιόν του πρὸς τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ «καταλάβουσαν» καλῶς καὶ νὰ ἀναλάβουσαν προθύμως τὰς εὐθύναις των.

(Τέλος)

ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΓΜΗΣ δ. Θ.

Ἐπίχ. Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

82. Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 377.

83. Πρβλ. J. Schneider, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 89.

84. Βασ. Στογιάννου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 437.

85. Χρ. Βούλαρη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 255.

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΣΗΜΕΡΑ;*

Ἀφιερωμένη στο θρίαμβο τῆς Ὁρθοδοξίας, Μακαριώτατε Δέσποτα, εἶναι ἡ σημερινή ἡμέρα. Τὸ μήνυμα τοῦ Ἐθαγγελιστῆ Ἰωάννη γιὰ τὴν «νίκην τὴν νικήσαν τὸν κόσμον»¹, ἐπειδὴ «ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο» καὶ «ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ»², ἡ ἴδια ἢ «θέα» αὐτῆς τῆς δόξας ἀποτελεῖ τὴν οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας.

Αὐτὴ ἡ Ὁρθοδοξία, ἐξοχώτατε κ. Πρόεδρε τῆς Δημοκρατίας, πρὸς τὴν ὁποία μετὰ τὴν συμμετοχή Σας στὸν σημερινὸ ἑορτασμὸ ἐκφράζεται ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἐθνους γιὰ τὴν γνωστὴ πιά προσφορά τῆς σὲ μᾶς τοῦ Ἑλληνες εἰδικά, φυλάγοντας γενικώτερα ἀλώδητη τὴν ἀποστολικὴ παρακαταθήκη τῆς πίστεως ἀναδεικνύει τὴν Μία, Ἁγία Ἐκκλησία. Τὴν Ἐκκλησία, πού εἶναι ἀπαρτισμένη, βέβαια, ἀπὸ ἁμαρτωλοῦς —ἐκκλησία ἀπολωλῶτων—, ἀλλὰ ἀκεραιωμένη ὡς ὁλότητα μέσα στὸ Χριστό. Γιατὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ Χριστός —ὁ totus Christus, «πᾶς ὁ Χριστός»— καὶ γιὰ τοῦτο εἶναι θεία, ἅγια καὶ ἀλάθητη.

Καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός, πού παρατείνεται στους αἰῶνες μέσα στὴν Ἐκκλησία, εἶναι τὸ περιεχόμενο τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὁ Χριστός, ὅπως Τὸν παρέδωσαν οἱ ἀπόστολοι, ὅπως Τὸν ἐδίδαξαν οἱ Πατέρες, ὅπως Τὸν ἐδογματίσαν οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας τῶν 8 πρώτων αἰώνων.

Ἡ Ὁρθοδοξία, λοιπόν, ἔχοντας ὡς περιεχόμενό της αὐτὸν τὸν Χριστό —τὸν Θεὸ καὶ ἄνθρωπο Χριστό— ἐνώνει τὸν Σταυρὸ μετὰ τὸν σφραγισμένον Τάφο, τὸν συντριβόμενον ἀπὸ τὴν πίεση τῆς Ζωῆς —ἀπὸ τὸν Ἀναστημένο Ἰησοῦ— καὶ δένει τὸ παρελθόν μετὰ τὸ μέλλον, τὸ πρόσκαιρο μετὰ τὸ αἰώνιο, τὸ κοσμικὸ μετὰ τὸ ἅγιο, τὸ γήινο μετὰ τὸ ἔσχατο, τὸ ὕλικό μετὰ τὸ πνευματικόν, τὸ θάνατο μετὰ τὴν ζωὴν, τὸν ἄνθρωπο μετὰ τὸ Θεό. Καὶ μᾶς δοθεῖ νὰ περάσουμε ἀπὸ τὴν ἄγνοια στὴ γνώση, ἀπὸ τὴν «φιλαυτία» στὴν «ἀγάπη», ἀπὸ τὴν σκληριὰ στὰ «στοιχεῖα τοῦ κόσμου»³ στὴν ἐλευθερία «τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ»⁴, ἀπὸ τὴν εἰκόνα στὴν ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ, ὅταν «φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ»⁵.

* Ὁμιλία, πού ἐκφωνήθηκε μετὰ ἐντολή τῆς Ἱ. Συνόδου στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας —27 Μαρτίου 1983— κατὰ τὴν Συνοδικὴ Θ. Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ καὶ παρουσία τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλῆ.

1. Α' Ἰωάν. ε' 4.
2. Ἰωάν. α' 14.
3. Γαλάτ. δ' 3.
4. Ρωμ. η' 21.
5. Α' Κορ. ιε' 49.

Ἀποτελεῖ γι' αὐτὸ ἡ Ὁρθοδοξία τὸν ἀτίμητο θησαυρὸ μᾶς.

Στὶς μέρες μας ὁμως γεννιέται ἓνα θέμα καὶ ἓνα πρόβλημα, μιὰ ἔνταση, ἂν θέλετε. Λέγε δηλαδὴ ὠρισμένοι ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι πραγματικὰ κάτι ἱερό καὶ ἄξιο κάθε σεβασμοῦ, ἀλλὰ εἶναι κάτι κειμηλιακόν, πού δὲν ἔχει σχέση μετὰ τὴν σημερινὴ ζωὴ. Χρήσιμο ἴσως γιὰ περασμένες ἐποχές, ἀλλὰ γιὰ σήμερα; Μὲ ἄλλα λόγια εἶναι ἓνας θησαυρὸς πολυτίμητος κατάλληλος γιὰ τὸ μούσιον. Γιατὶ, λένε, ἡ Ὁρθοδοξία στηρίζεται στὴν Παράδοση. Ἀλλὰ ἡ παράδοση ἔχει σχέση μετὰ τὸ παρελθόν, ὄχι μετὰ τὸ παρόν. Αὐτὸ εἶναι λάθος. Ἡ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μᾶς εἶναι μιὰ ρίζα, δυναμικὴ ρίζα, πού εἶναι προωρισμένη νὰ φέρει καρποὺς ἐδῶ καὶ σήμερα. Ἐνα σήμερα χωρὶς χθές, ἓνα κλαδί χωρὶς ρίζα, μιὰ ζωὴ χωρὶς παράδοση, εἶναι καταδικασμένα σὲ μαρasmus. Ἡ Παράδοση ἢ ἱερὴ τῆς Ἐκκλησίας μᾶς ἀρχίσει σὺν ἓνα οὐάκι καὶ ἔγινε ποταμὸς μέγας. Ὅποιος μένει μακριὰ ἀπ' αὐτὸ τὸν ποταμὸν, γίνεται τέλημα. Ὅποιος μπαίνει στὸν ποταμὸ τῆς παραδόσεως, μπαίνει στὴν αἰωνιότητα. Καὶ καλούμεθα νὰ ἀφαισιώσουμε δημιουργικὰ τὰ στοιχεῖα τῆς Ἰερᾶς Παραδόσεως. Ὅχι ἀπλῶς νὰ μιμούμεθα τίς λέξεις τῶν Πατέρων, πού ἀποχρυστάλλωσαν μετὰ τὴ συγγραφή καὶ τὰ ἔργα τους καὶ κυρίως μετὰ τίς Συνόδους τὴν Ἰερὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μᾶς, ἀλλὰ ν' ἀκολουθοῦμε τὸ πνεῦμα, τὴν ζωὴν, τὴν ἐμπνευση τῶν Πατέρων.

Δὲν εἶναι ἡ Ἐκκλησία κάτι νεκρό, κάτι στατικό. Ἡ Ἐκκλησία ζεῖ καὶ κινεῖται. Ἡ πορεία της δὲν σταματᾷ. Ὁ λόγος της «οὐ δέδεται»⁶. Γιατὶ «οὐ δέδεται» τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Δὲν μπορούμε νὰ δέσουμε καὶ νὰ περιορίσουμε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ δὲν ἰσχύουν περιορισμοὶ καὶ ἀπαγορεύσεις. Ζεῖ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ σήμερα καὶ «λαλεῖ» τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ «ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ» σήμερα. Καὶ ἀκριβῶς σήμερα ἤρθε ἡ στιγμή νὰ δοῦμε τὸν Χριστιανισμό σ' ὅλο τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν καθαρότητά του, ὅπως διατηρήθηκε μέσα στὴν Ὁρθοδοξία. Νὰ μάθουμε σι' ἀλήθεια τί ὑποστηρίζει ὁ Χριστιανισμὸς καὶ σὲ τί εἶναι ἀντίθετος. Τότε θὰ ἐμφανισθεῖ ὁ Χριστιανισμὸς, ὡς τὸ ἔσχατο καταφύγιο τῆς ἀνθρωπότητας. Θὰ γνωρίσουμε τί εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἀληθινὸ ἀνθρωπισμὸ. Θὰ γνωρίσουμε τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ προσώπου, γιὰ τὴν ἰσότητα καὶ τὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη, γιὰ τὴν ἐλευθερία τῶν λαῶν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου, γιὰ τὸν φωτισμὸ καὶ τὴν μεταμόρφωση, γιὰ τὴν δημιουργία μᾶς νέας ζωῆς. Θὰ γνωρίσουμε, τέλος, ὅτι μονάχα ὁ Χριστιανισμὸς τὰ ὑπερασπίζεται πραγματικὰ ὅλα αὐτά. Ἀρκεῖ ἕμεις —τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας— ν' ἀκούμε τὴν προτροπή: «τὸ Πνεῦμα

6. Β' Τιμ. β' 9.

μὴ σβέννυται»⁷ καὶ «μὴ λυπεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον»⁸. Γιατί ἡ κρίση τοῦ Χριστιανισμοῦ, γιὰ τὴν ὁποία κατὰ καιροὺς γίνεται λόγος, εἶναι πραγματικὰ ἡ κρίση αὐτῶν πού τὸν πρόδωσαν, τὸν παραμόρφωσαν, τὸν μόλυναν. Γι' αὐτὸ καλούμεθα σήμερα κάτω ἀπ' τὸ φῶς τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, πού καταυγάζει τοὺς δρόμους τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τὰ σημερινὰ προβλήματα ν' αντιμετωπίσουμε ξανά με τὴν εμπνευση καὶ κατεύθυνση τῶν Πατέρων μας, διαλύοντας παρεξηγήσεις, πλάνες καὶ πικερυμηνεῖες ἢ σκόπιμες παραχαράξεις. Μόνο τότε «ἐπακολουθοῦμεν —πραγματικὰ— τῇ θεηγόρω διδασκαλίᾳ τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν καὶ τῇ Παραδόσει τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας»⁹.

Εἶναι λάθος, φυγή καὶ δειλία νὰ φοβόμαστε νὰ αντιμετωπίσουμε τὰ προβλήματα τοῦ σήμερα, ὀχυρωμένοι πίσω ἀπὸ ἑτοιμὲς λύσεις τοῦ παρελθόντος. Μὰ ἴσως πεῖ κανεὶς: Τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ἡ Ὁρθοδοξία μας εἶναι αἰώνια! Ναι. Ἀλλὰ οὔτε τὸ Εὐαγγέλιο οὔτε ἡ Ὁρθοδοξία, ὡς δόξα τοῦ Εὐαγγελίου μέσα στὴν Ἐκκλησία, δὲν εἶναι συνταγολόγιο ἐτοιμῶν λύσεων γιὰ τὰ προβλήματα μας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ θησαυροφυλάκιο ἢ μάλλον τὸ πνευματικὸ ὄρυχέο, πού σὲ κάθε ἐποχὴ πρέπει νὰ σκάψουμε σ' αὐτό, γιὰ νὰ θροῦμε τὸ χροσάφι τῆς ἀλήθειας καὶ νὰ τὸ κάνουμε νόμισμα σύγχρονο, πού μπορεῖ νὰ κυκλοφορήσει καὶ ἀξιοποιηθῆι στὴν ἐποχὴ πού ζοῦμε. Γιατί τὰ ἐτοιμὰ νομίσματα τοῦ παρελθόντος εἶναι ἀξιόλογα ὡς κειμήλια, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν στὴν καθημερινὴ ζωὴ τοῦ σήμερα. Καὶ ἡ Ὁρθοδοξία, ἀγαπητοί μου, δὲν εἶναι μιὰ ἱερῆ, ἔστω, παρελθοντολογία. Δὲν εἶναι ἓνα σύστημα ἀπλῶς ἀπὸ σύμβολα καὶ ἔθιμα γιὰ ρομαντικούς. Ἀκόμη εἶναι λάθος ἐν ὀνόματι τῆς παραδοσιακότητος νὰ ταυτίζουμε τὴν Ὁρθοδοξία με τὴν συντήρηση τῶν κακῶς κειμένων. Γιατί ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι: ζωὴ, κίνηση, ἀγιασμός, ἀνακαινίση, χάρη. Καὶ ζωὴ μέσα στὴ χάρη σημαίνει: ἀλλοίωση, αὐξηση, καρποφορία στὸ παρόν. Εἶναι δηλ. ἡ Ὁρθοδοξία μιὰ μόνιμη πρόσκληση καὶ πρόκληση γιὰ πνευματικὴ ἀνανέωση.

Αὐτό, ἄλλωστε, εἶναι καὶ τὸ νόημα τῆς σημερινῆς ἐορτῆς. Οἱ εἰκονομάχοι ἀπορρίπτοντας τὴν εἰκόνα, τὴν ἀπεικόνιση τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων, ἀπομάκρυναν τὸ Θεὸ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμον καὶ σὲ τελικὴ ἀνάλυση ἔβησαν σὲ ἀμφισβήτηση τὴν πραγματικὴ ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀνακαινίση τοῦ ἀνθρώπου διὰ Χριστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία, ἀντίθετα, ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἀλήθεια. Ἐπέμεινε ὅτι: μποροῦμε νὰ εἰκονίζουμε τὸν Χριστὸ, ἀφοῦ πραγματικὰ ἐνανθρώπησε. — Ἀφοῦ ἔγινε ἄνθρωπος καὶ προσέλαβε πλήρη τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ μορφή, ἐνώνώντας τὴν ὑποστατικὰ με τὴν θεία στὸ πρόσωπο τοῦ Λόγου. Ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ὑπόμνηση τῆς ἀληθινῆς καὶ πραγματικῆς ἐνανθρωπίσεως Του, εἶναι:

μιὰ μόνιμη ὑπόμνηση τῆς ἀνακαινίσεως τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, πού εἶναι συνέπεια τῆς ἐνώσεώς της με τὴν θεία φύση στὸ Χριστὸ. Γιατί ἔτσι ὁ Χριστός, ὅπως λέγει ὁ Ἅγ. Γρηγόριος Νύσσης: «ἀεὶ τῇ ἀπαρχῇ συναγιάζει: τὸ κοινόν τῆς φύσεως φύραμα»¹⁰.

Ἀκόμη ἐπέμεινε ἡ Ἐκκλησία ὅτι: μποροῦμε καὶ ὀφείλομε νὰ τιμᾶμε τὶς εἰκόνας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι οἱ «καινοὶ ἄνθρωποι», οἱ καρποὶ καὶ ἡ συνέπεια τῆς ἀνακαινίσεως, πού πήγαζε ἀπὸ τὸν Χριστὸ. Ἡ τιμὴ δὲν ἀποδίδεται: στὴν ὕλη τῆς εἰκόνας, ἀλλὰ κατὰ τὴν κλασσικὴ διατύπωση τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, πού περιλήφθηκε καὶ στὸν Ὅρο Πίσσεως τῆς Ζ' Οἰκ. Συνόδου «ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαθαίνει»¹¹. Δηλ. προχωρεῖ ἀπὸ τὴν ἀπεικόνιση στὴν εἰκόνα, στὸ πρόσωπο τοῦ εἰκονιζομένου καὶ ἀπὸ τὴν εἰκόνα στὸ πρωτότυπο, στὸ Χριστὸ δηλ. πού εἶναι: ἡ πηγὴ τοῦ ἀνακαινισμοῦ καὶ ἀγιασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ὁλόκληρου.

Καὶ αὐτὴ ἡ ἀνακαινίση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ὁλόκληρου, ἡ πραγμάτωση τοῦ «καινοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς καινῆς γῆς»¹² εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμον σήμερα. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἀνακαινίση — ἡ ἀνανέωση — εἶναι μιὰ ἀθόρυδη, μυστικὴ ζύμωση, πού πραγματοῦναι: τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν Ἐκκλησία «ἀνακεφαλιώνοντας τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ»¹³. Αὐτὸς εἶναι ὁ μυστικός, ἐσχατολογικὸς χαρακτήρας τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Βέβαια, ἐμεῖς σήμερα ἔχουμε τὴν τάση νὰ ταυτίζουμε καὶ περιορίζουμε τὴν Ἐκκλησία στὴν ὁρατὴ, ἀπλὴ μαρφή της καὶ νὰ ξεχνᾶμε τὸν ἐσχατολογικὸ, μυστικὸ χαρακτήρα της. Ξεχνᾶμε αὐτὸ πού εἶπε ὁ Ἄπ. Παῦλος καὶ πού ἰσχύει, ὅπως γιὰ τὸν καθένα, ἔτσι καὶ γιὰ τὴν Ἐκκλησία: «ἔχουμε τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν»¹⁴. Αὐτὸ σημαίνει: ὅτι τὰ γήινα, ἀνθρώπινα στοιχεία — τὰ «ὀστράκινα σκεῦη» — ἀσκοῦν, βέβαια, μιὰ ἐπιρροή στὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ πάντα ἀπ' αὐτὰ ὑπάρχει ὁ «θησαυρός»: Τὸ πνευματικὸ, μυστικὸ, ἐσχατολογικὸ περιεχόμενον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ ξεχνᾶμε, βλέπομε τὴν Ἐκκλησία, σὰν ἓνα ἐπίγειο μέγεθος, πού ἀσκαεῖ μιὰ ἐπιρροή στὰ πράγματα τοῦ κόσμου. Καὶ τείνομε νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν Ἐκκλησία ἀνάλογα με τὶς πολιτιστικὲς, κοινωνιολογικὲς, πολιτικὲς ἐπιδράσεις, πού ἀσκαεῖ. Καὶ αὐτές, βέβαια, δὲν εἶναι ὑποτιμητέες, ὅμως δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγει: τὴν προσοχὴ ὅτι: πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἐσχατολογικὴ. Εἶναι δηλ. μιὰ πραγματικότης ἐν πορείᾳ, ἐν ἀναμονῇ γιὰ τὸ ἐρχόμενο καὶ τὸν «Ἐρχόμενο»¹⁵. Αὐτὴ

10. 381 P.G. 44 1048 A.

11. Ἰωάν. Δαμ. Ἐκδοσις Ὁρθ. Πίσσεως IV, 6, Περὶ εἰκ. I, 21.

12. Ἀποκ. κα' 1.

13. Ἐφεσ. α' 10.

14. Β' Κορ. δ' 7.

15. Σόμβ. Πίστ. ἀρθ. 13.

7. Α' Τιμ. ε' 19.

8. Ἐφεσ. δ' 30.

9. Ὅρος Πίσσεως Ζ' Οἰκ. Συνόδου.

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ — ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ

ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

(Σχόλια ἐπὶ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 508/1983 ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας)

Διὰ τῶν παραγράφων 2 καὶ 3 ἄρθρου 34 τοῦ νόμου 590/77 «Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» εἰδικῶς ὀρίζονται: «Μητροπολίτης μὴ δυνάμενος νὰ ἐκτελῇ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ διὰ νόσον ἢ γῆρας δικαιούται νὰ ὑποβάλῃ κανονικὴν παραίτησιν...» καὶ «Μητροπολίτης καταστάς ἀνίκανος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων του καὶ μὴ ὑποβαλὼν παραίτησιν ἀπαλλάσσεται τούτων... κατὰ τὴν διαδικασίαν τῶν ἐπομένων παραγράφων».

Διὰ τῆς προσηλώσεως εἰς τὰς λέξεις δύναται νὰ συναχθῇ ὅτι, μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις ἀδυναμίας ἀσκήσεως τῶν καθήκοντων Μητροπολίτου, ἀποκλειστικῶς λόγῳ γήρατος ἢ βαρείας ἀσθενείας, ἢ Ἱερὰ Σύνοδος δικαιούται νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ ἀνακύπτουτος καὶ ἀφορῶντος εἰς τὴν Τοπικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν γενικώτερον ζητήματος.

Ἡ ὡς ἄνω ὁμῶς ἐρμηνεία δυσχερῶς δύναται νὰ

ἢ ἀναμονὴ ὅμως δὲν παραλύει τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν διευθέτησιν τῶν ἐπιγείων πραγμάτων, ἀλλὰ ἐπιτείνει: τίς δυνάμεις μας, γιὰ νὰ συντονίσουμε τὸ παρὸν τῆς γῆς μὲ τὸ μέλλον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἐδῶ ἀκριβῶς τίθεται: τὸ ἐρώτημα: Τί κάνει: ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ὁρθόδοξία γι' αὐτὸν τὸν συντονισμό, γιὰ τὴν ἀνανέωση δηλ. καὶ ἀνακαίνιση τοῦ κόσμου σήμερα;

Βέβαια δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ κάνουμε ἀπολογισμό. Ἀλλὰ ἄσχετα μ' αὐτό, τὸ ἐρώτημα πρέπει νὰ διατυπωθεῖ ἄλλοιῶς: Τί κάνω ἐγὼ ὡς ὀρθόδοξος σήμερα; Γιατί, σύμφωνα μὲ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία, Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνο οἱ κληρικοί, οὔτε μόνο ἡ διοίκηση, ἀλλὰ κάθε βαπτισμένος πιστός, σφραγισμένος μὲ τὴν χάρι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἀσφαλῶς εἶναι διαφορετικὸ τὸ μερίδιο εὐθύνης ἀνάλογα μὲ τὴν θέση μας μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν κοινωνία. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἶναι ἀμέτοχος αὐτῆς τῆς εὐθύνης. Γι' αὐτὸ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ κρίνει τὴν Ἐκκλησία, ἂν προηγουμένως δὲν κρίνει τὸν ἑαυτό του. Γιατί ὅλοι εἴμαστε «σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους»¹⁶.

Εἶναι εὐκόλο, ἀδελφοί μου, νὰ ἐπιρρίπτουμε εὐθύνες στοὺς ἄλλους. Τὸ δύσκολο εἶναι νὰ διαπιστώνουμε καὶ νὰ δεχόμεστε τὸ μερίδιο τῆς δικῆς μας, προσωπικῆς εὐθύνης, ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ ζεῖ καὶ νὰ μεγαλουργεῖ σήμερα.

Ἀλλὰ εὐτυχῶς ὅτι: ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας δὲν στηρίζεται: οὔτε σ' ἐμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ καὶ ἀδύνατοι εἴμαστε καὶ σφάλματα εἶναι δυνατό νὰ κάνουμε: οὔτε σὲ οἰκονομικὰ προϋποθέσεις, ποὺ χρήσιμες μπορεῖ νὰ εἶναι: οὔτε σὲ ὀργανωτικὰ σχήματα, ποὺ δυνα-

τὸν νὰ εἶναι: ὠφέλιμα: οὔτε σὲ νομικὰ πλαίσια, ποὺ ἄλλοτε μπορεῖ νὰ τὴν εὐνοοῦν καὶ ἄλλοτε ὄχι. Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν τὴν πηγὴ τῆς δυνάμεως τῆς Ἐκκλησίας. Πηγὴ τῆς δυνάμεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Χριστός καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ μέσα στὴν δισχισιετὴ περίπου ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ μιλήσουμε μαζὶ μὲ τὸν Ἁγ. Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο: «κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται: χερμαίζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει: παλαίει ἀλλ' οὐχ ἠτᾶται: πυκτεῖ: ἀλλ' οὐ νικᾶται»¹⁷. Καὶ κάνοντας μὴ ἀποστροφὴ ἐρωτᾷ ὁ ἱερὸς Πατὴρ: «Ἦτο πόσον ἐπολεμήθη ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ' οὐδέποτε ἐνικήθη; Πόσοι τύραννοι; πόσοι στρατηγοί; πόσοι βασιλεῖς;... (πόσοι) ἄνθρωποι: λόγοις τετιμημένοι, δυνατοὶ τσαυτὰ ἐπολέμησαν... ἀλλ' οἱ μὲν πολεμήσαντες τσεγγήνται: καὶ λήθη παραδέδονται, ἢ δὲ πολεμηθεῖσα τὸν οὐρανὸν υπεραίρει»¹⁸.

Ζεῖ καὶ νικᾷ ἡ Ἐκκλησία γιατί «τεθεμελιώται: ἐπὶ τὴν πέτραν»¹⁹, «ἢ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός»²⁰.

Ἄρκει ἐμεῖς, διὰ τῶν εὐχῶν Σας Μακαρώτατε, ὅλοι: ἐμεῖς, κληρὸς καὶ λαὸς τοῦ Θεοῦ νὰ συνειδητοποιήσουμε τὴν εὐθύνη μας ἀπέναντι: στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ νὰ ζήσουμε ὀλοκληρωμένα τὴν Ὁρθόδοξία μας. Γιὰ νὰ μπορέσουμε ἄσθεστο τὸ φῶς τῆς νὰ τὸ μεταλαμπαδεύσουμε στοὺς ἐπιγινόμενους «ὡς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς»²¹.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝ ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗΣ

17. Χρυσ. Mg 52, 397-8.

18. Χρυσ. Mg 56, 121-2.

19. Ματθ. ζ' 25.

20. Α' Κορινθ. ι' 4.

21. Α' Πέτρ. α' 4.

16. Α' Κορ. ιβ' 27.

συμπέση με τὴν διευρυνομένην καθ' ἡμέραν δικαιοδοσίαν τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ἄρθρον 1 παρ. 4 ν. 590/77) καὶ διὰ τῶν πράξεων τῶν Ἐπισκόπων δημιουργοῦνται δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις, ὅχι μόνον διὰ τοὺς ποιμαινομένους ἀλλὰ καὶ γενικώτερα.

Στηριζόμενοι εἰς τοὺς Ἱ. Κανόνας — τοὺς ὁποίους ὡς πρὸς τὴν ἰσοβιότητα τῶν Ἐπισκόπων, δὲν δέχεται ὡς συνταγματικῶς κατοχυρωμένους ἢ νομολογία τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας — θὰ ἤτο δυνατόν νὰ διατυπωθῆ ἢ γνώμη ὅτι, ἀναφερόμενος ὁ νομοθέτης εἰς τὸν Μητροπολίτην καὶ χρησιμοποιοῦν τὰς λέξεις ἀδυναμίας ἀσκήσεως τῶν καθήκοντων του» πράγματι ἠθέλησε νὰ περιλάβῃ πᾶσαν περίπτωσιν ἀντικειμενικῆς ἀδυναμίας καί, ἐνδεικτικῶς καὶ ὅχι περιοριστικῶς, ἀνεφέρθη διὰ τῆς παραγρ. 2 ἄρθρου 34 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου εἰς δύο περιπτώσεις (γῆρας, ἀσθένεια).

Δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι εἰς τὰ Ἐπισκοπικὰ καθήκοντα περιλαμβάνεται καὶ a visitatio Episcopalis (ἐπίσκοψις-περιοδεία) τὴν ὁποίαν ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ ἐπιχειρῇ ἀκαταπαύστως (βλ. Νικοδήμου Μίλας, Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, μετάφρασις Ἀποστολοπούλου, ἔκδοσις 1906, σελ. 533 παρ. 108 ἐπ.).

Ἐξ ἑτέρου καὶ ὁ Καταστατικὸς Χάρτης εἰς τὸ ἄρθρον 3 ὀρίζει ὅτι, ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας συγκροτεῖται «ἐκ πάντων τῶν διαποιμαίνοντων Μητροπόλεις Ἀρχιερέων» καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 7 ὀρίζει ὅτι ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος «συγκροτεῖται ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ὡς Προέδρου, καὶ δώδεκα μελῶν... ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος...».

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἐκδοχῇ ὅτι ἡ διάταξις ἄρθρου 34 παρ. 2-3 εἶναι περιοριστικῆ, ἢ Δ.Ι.Σ. ὡς διαρκὲς διοικητικὸν ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῶν ἐν ἄρθρῳ 9 παρ. 2, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὰ δι' ἄρθρου 4 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, ἀσκεῖ μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ι.Σ.Ι. κατὰ τὸ μεσολαβοῦν διάστημα πᾶσαν διοικητικὴν ἐξουσίαν, ἢ ὁποία δὲν ἀνήκει νόμῳ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἀρμοδιότητας τῆς Ι.Σ.Ι. καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς ταύτης, ἀποφαίνεται ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Διὰ τῆς εἰς τὸν Καταστατικὸν Χάρτην γενικῆς ὡς ἄνω ἐκφράσεως τοῦ νομοθέτου, εὐνοήτως μὴ δυναμένου νὰ προΐδῃ μίαν ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν συνιστῶσαν εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας «ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα», εὐχερῶς προκύπτει ὅτι ἡ συγκεκριμενοποιήσις ἐκάστης περιπτώσεως, ἢ ὁποία δύναται νὰ περιληφθῆ εἰς τὴν γενικὴν ἐκφρασιν τοῦ νόμου «παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» ἀνήκει εἰς τὰς δικαιοδοσίας τῆς Ἱεραῆς Συνό-

δου, διὰ τῆς ὁποίας καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 3 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος διοικεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἐὰν κατὰ τὴν ἠτιολογημένην ἐκτίμησιν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου ἔχει δημιουργηθῆ εἰς συγκεκριμένην Ἱ. Μητρόπολιν, ἔστω καὶ ἀνυπαίτιως τοῦ Ἐπισκόπου, κατάστασις ἢ ὁποία καθιστᾷ ἀντικειμενικῶς ἀδύνατον τὴν ἄσκησιν ὑπὸ τούτου τῆς πνευματικῆς καὶ διοικητικῆς δικαιοδοσίας του καὶ ἐντεῦθεν δημιουργοῦνται ζητήματα, καὶ διὰ τοὺς ποιμαινομένους καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, δικαιούται μετὰ βίας τῶν πραγμάτων καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, γενικῶς καὶ ἀπροσώπως ἐπισκοπούμενον, νὰ λάβῃ τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τὴν περίπτωσιν ἀπόφασιν, ὅταν κατὰ τὴν ἠτιολογημένην κρίσιν τῆς, τοῦτο ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων (ἴδετε καὶ Π. Βυθούλας, Ἡ θεωρία τῶν ἐξαιρετικῶν περιστάσεων καὶ τὸ ἑλληνικὸν διοικητικὸν δίκαιον, καὶ πρβλ. Σ.τ.Ε. 2401/81).

Ἡ ὡς ἄνω εὐρεία δικαιοδοσία τῆς Ἱ. Συνόδου, καὶ ὅταν ὁ Καταστατικὸς Χάρτης δὲν κάμνει εἰδικὴν πρόβλεψιν, προεβλέφθη νομοθετικῶς καὶ ἐν πλαισίῳ διὰ τῶν εἰς τὸν νόμον ἀποφαίνεται ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν», διὰ νὰ δύναται ἢ Ἱερά Σύνοδος νὰ ἀποφασίζῃ ἐκάστοτε καὶ κατὰ τὰς ἐκτιμήσεις τῆς καὶ κατὰ δικαιοδοσίαν ἢ ὁποία ἐκπηγάζει ἐκ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἐφαρμόζονται ἀκόμη καὶ ἐναντίον τῶν νόμων καὶ τῆς εὐρύτατα χρησιμοποιουμένης εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀρχῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ διοικητικοῦ δικαίου, διὰ τῶν ὁποίων συμπληροῦται ὁ νόμος (ἴδετε Γεωργ. Λιλαίου, Ἱεροὶ Κανόνες καὶ Σύνταγμα, ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἔτος 1982, σελ. 474 ἐξ.).

Ἄλλωστε, κατὰ τὴν μακραίωνα μέχρι καὶ σήμεραν πρακτικὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅτε κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς, ὡς καὶ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους, κατελαμβάνοντο ὑπὸ ἀλλοφύλων καὶ ἑτεροδόξων ἐπαρχίαι καὶ ἐδημιουργοῦντο ἀντικειμενικαὶ ἀδυναμίαι ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας τῶν Ἐπισκόπων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ ὑποκινούμενοι διεγείροντο ἐναντίον τῶν Ἐπισκόπων οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν των, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐρρῦθμιζε τὰ τῆς διοικήσεως τῶν ἐπαρχιῶν των κατὰ χρῆσιν τῆς ἐκ τῶν Ἱ. Κανόνων δικαιοδοσίας του.

Οὕτως ἀνάγκαι, ἀναφανεῖσαι σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἀπρόβλεπτοι εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἐθεραπεύθησαν καὶ πολλὰ, χάριν τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεσοβήθησαν συμφώνως πρὸς τὴν κυριαρχουμένην ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων πρακτικὴν τῆς Ἐκκλησίας, διαμορφωθέντος οὕτω δικαίου ἐκ τῆς ἀρχῆς: «ἔθος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνεργούμενον» (Νομοκ. Φωτ. Α' Γ' Σύντ.: Α, 40 καὶ Βαλσαμῶν ἐν εἰσαγωγῇ τῶν Κανόνων τῆς ἐν Καρθ. Συνόδου Σύντ. Γ' 289) «...ὥστε

και τὰ τῆς συνηθείας τῆς χρόνω δοκιμασθείσης και βεβαιωθείσης κρατεῖν ὀφείλει».

Εἰς πᾶσαν εἰδικὴν περίπτωσιν εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος θὰ καταλήξῃ, ἀφοῦ πεισθῇ ὅτι τὸ ἐπιβαλλόμενον εἰς τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν μέτρον φέρει τὸν χαρακτήρα τῆς ἀναγκαιότητος (ex opinione necessitatis, αἰτιῶν προκειμένων εὐλόγων) και λαμβάνεται χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς Ἐκκλησίας (ἴδετε και Μεγ. Βασίλειον εἰς ΗΖ' Κανόνα αὐτοῦ).

«Διδασκόμεθα γὰρ και παρὰ τῶν ἁγίων θεοφόρων πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ δὴ και ἀπ' αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς πείρας, τὴν οἰκονομίαν προκρίνειν, ὅταν τὴν ἀκρίβειαν ἴδωμεν εἰς οὐκ αἴσιον φέρουσαν ἀποτέλεσμα» (γνώμη Δημητρίου τῶν Χωματηνοῦ, Od. Gr. 62, Fol 42a, Pitra, Analecta τόμ. VI σελ. 72-74).

Κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας και τὰς Παραδόσεις ἡ Ἐπισκοπὴ ἀποτελεῖ θεμελιώδη διοικητικὸν θεσμὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία εἶναι Ἐπισκοποκεντρικὴ πού σημαίνει ἐνότητα Ἐκκλησίας με τὸν Ἐπίσκοπον και πραγματοποιεῖται με τὴν διαποίμανσιν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν Ἐπισκόπων (βλ. παραγγελίαν Ἀποστόλου Πέτρου εἰς Δ' Κανόνα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω δὲν προκύπτει ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει χάριν τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ τοῦναντίον ὅτι, οἱ Ἐπίσκοποι ὑπάρχουν χάριν τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο μαρτυρεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἱερῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιτάσσουν ὅπως οἱ Ἐπίσκοποι ποιμαίνουν πράγματι τὴν εἰς αὐτοὺς λαχοῦσαν Ἐπισκοπὴν (ἴδετε ΝΗ' Κανόνα τῶν Ἀποστόλων, ΙΣΤ' Κανόνα τῆς Α' και Β' Συνόδου, ΙΑ' Κανόνα τῆς Συνόδου Σαρδικῆς κ.λπ.).

Ἡ ἐνεργὸς ἄσκησις τῶν Ἐπισκοπικῶν καθηκόντων ἀποτελεῖ χρέος ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας και τῶν ποιμαίνοντων (ὄρατε ΑΖ' Κανόνα τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (περὶ τὸ 431 μ.Χ.) και εἰς ἐποχὴν πού δὲν ἐπετρέπετο ἡ παραίτησις Ἐπισκόπου παρητήθη ὁ Ἐπίσκοπος Παμφυλίας Εὐστάθιος.

Ἡ Τοπικὴ Σύνοδος ἐκτιμήσασα ὅτι, ἀπὸ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς παραιτήσεως, προέχει ἡ ποίμανσις τῆς Ἐκκλησίας ἐχειροτόνησεν Ἐπίσκοπον τὸν Θεόδωρον με τὴν αἰτιολογίαν «...οὐ γὰρ ἦν ἀκόλουθον χηρεῦειν αὐτὴν, και ἐπιστάτου δίχα διατελεῖν τοῦ Σωτήρος τὰ ποίμνια...» (βλ. και σχετικὸν γράμμα τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου).

Τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ὁδηγεῖ ἐκάστοτε εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην λύσιν διὰ νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ σωτηρία τῶν πιστῶν και νὰ ὑπηρετεῖται τὸ, προέχον πάντων, συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὸν Ἐπίσκοπον Ἐφέσου Ἰωάννην (13ος αἰὼν μ.Χ.) «Τὰ κατ' οἰκονομίας, ὡ τᾶν, βίας κατεπειγούσης ὑπὲρ ὠφελείας και σωτηρίας τοῖς ἀρχιερεῦσι, τοῖς ἄνωθεν ἀπὸ Θεοῦ λαχοῦσι ἐξουσίαν και χάριν πρὸς γε τὸ συμφέρον διοικεῖν τὰ τῆς Ἐκκλησίας... κὰν δὲ Κανόνας ἀργῆσαι πρὸς τὸ συνοῖσον τοῦ Κοινοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀργήσουσι...» (βλ. J. Parruzes: Documents inedis Ecclesiologie Byzantine, σελ. 393).

Κατὰ ταῦτα, ἀφοῦ διὰ τῶν Ἱερῶν Κανόνων παρέχεται εἰς τὸ διοικοῦν τὴν Ἐκκλησίαν Ὁργανον, λύσις ἐπὶ ἀπαντὸς ζητήματος ἀφορῶντος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» οὐδεμία, κατὰ τὴν γνώμην μας, παρίσταται ἀνάγκη «ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς θεμιτῆς παρανομίας» εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸ σκεπτικὸν τῆς ὑπ' ἀριθ. 508/1983 ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Ἡ θεμιτὴ παρανομία (illégalité légitime) ἐδημιουργήθη διὰ τῆς νομολογίας τοῦ Γαλλικοῦ Conseil d' état (ἴδετε Καθηγητὴν Πανεπιστημίου Νανσύ Georges Renard, Le droit, la logique et le bon sens, σελ. 360).

Οὕτως, ὡς ἔχει δεχθῆ και τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 636/1932 ἀποφάσεως τῆς ὀλομελείας, ἐνῶ ἡ Διοίκησις ὑποχρεοῦται ὄχι μόνον νὰ τηρῇ εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ὁ ὁποῖος διέπει τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ και νὰ προβαῖν εἰς πᾶσαν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένην εἰς αὐτὴν ἐνέργειαν, ἄλλως κατόπιν προσφυγῆς τοῦ ἔχοντος ἔννομον συμφέρον, ἡ Διοίκησις ἐλέγχεται ἀκυρωτικῶς διὰ παράλειψιν ὀφειλομένης νομίμου ἐνεργείας, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ πράξις ἢ παράλειψις τῆς ἀρχῆς δὲν παρίσταται ἀυθαίρετος και ἀδικαιολόγητος, ἀλλ' ὀφείλεται εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν τὴν πράξιν ἢ παράλειψιν, ἀπὸ ἀπόψεως δημοσίου συμφέροντος, ἀνεκτὴν. Ὁ ἔλεγχος περὶ τῆς πραγματικῆς ὑποστάσεως και τῆς σπουδαιότητος τῶν περιστάσεων ὑπάγεται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τὸ ὁποῖον και κρίνει περὶ τῆς νομιμότητος τῆς πράξεως ἢ παραλείψεως τῆς Ἀρχῆς.

Κατὰ τὴν γνώμην μας ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, διοικουμένη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀποφασίζει ἐπὶ παντὸς θέματος τὸ ὁποῖον τὴν ἀπασχολεῖ, συμπληρώνουσα τὸν νόμον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἐκεῖ ὅπου ὁ νόμος δὲν προβλέπει εἰδικῶς. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν Ἱερῶν Κανόνων εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Πρακτικὴν ἐξαιρεῖται ἀπὸ τὸν ἀκυρωτικὸν ἔλεγχον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας.

Συνεπῶς, ἀφοῦ ὑπάρχουν Κανονικαὶ διατάξεις, ποῖος ὁ λόγος προσφυγῆς εἰς τὴν θεμιτὴν παρανομίαν, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὸν κατὰ τὰ ἀνωτέρω νὰ ἀπασχολήσῃ τὸν ἀκυρωτικὸν ἔλεγχον ἐπὶ πράξεων ἢ παραλείψεων τῆς Πολιτειακῆς Διοικήσεως ὄχι ὅμως και τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τοιαύτης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου.

«Κατὰ τοὺς θείους θεσμοὺς

καὶ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας».

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἐν τῇ ἐπὶ τῷ Πάσχα «πατριαρχικῇ ἀποδείξει», ἣτις ἀπηρθύνθη (παντὶ τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας), ἐπισημαίνει, ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ ἡ χριστιανικὴ ἐλπίς διὰ τὴν ἰδικήν μας ἀνάστασιν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποκατασταθοῦν εἴτε «μὲ τὰς καθαρῶς ὀλιστικὰς καὶ ἄνευ Θεοῦ πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐκείνας λύσεις, ὅπουθενδήποτε προερχομένας, αἱ ὁποῖαι, ἐνῶ ἐπαγγέλλονται τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς παραδεισιακοῦ κόσμου, ἐν τέλει ὑποδουλώνουν περισσότερον τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀποκτείνουν τὸ πνεῦμά του», εἴτε «μὲ τὴν προηγουμένην δύναμιν, ἡ ὁποία, ἐν ὀνόματι τῆς ἀμύνης καὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ἀνθρωπότητος ἀπειλεῖ τὸν ὀλοκληρωτικὸν ὄλεθρον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους».

Δοθέντος, ὅτι τὰ ὑποκατάστατα ταῦτα («ἀνήκον εἰς τὸ βασίλειον τοῦ διαβόλου, τὸ ὁποῖον εἶναι σκότος καὶ γνόφος») (Ἐξ. ιδ', 20), δεόν νὰ μεινωμεν ἀμετακίνητοι εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα μας, ἀντιτάσσοντες εἰς τὰ ὄπλα τοῦ σκότους («τὰ ὄπλα τοῦ φωτός» (Ρωμ. ιγ', 12), «τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ» (Ἐφ. στ', 11 καὶ 13) καὶ τὴν ἐξουδετεροῦσαν τοὺς δυνάστας ἀγαθότητα τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου.

«Πάσχα λύτρον λύπης».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐν τῇ πασχαλίῳ ποιμαντορικῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ ἐξαίρει ὅτι ἡ βίωσις τοῦ Πάσχα εἶναι «λύτρον λύπης», ὑπερνίκησις πάσης θλίψεως καὶ πηγή θάρρους.

Ἄλλ' ἵνα ὑπόρξη πραγματικὴ βίωσις τοῦ Πάσχα ὡς «λύτρον λύπης», δεόν «οἱ συγκροτοῦντες τὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ πνευματικὸ στρατόπεδο», νὰ «εἴμαστε ὄντως στρατιῶτες τοῦ Χριστοῦ» καὶ νὰ ἀγωνιζώμεθα διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἡμίσεος πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἐκ τοῦ λιμοῦ, διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ ὑποσιτισμοῦ ἀναριθμίων παιδίων, διὰ τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἀθλίων ἀνθυγιεινῶν κατοικιῶν, διὰ τὴν ἐνδουμασίαν τῶν γυνῶν, διὰ τὴν περιθαλίαν τῶν ἐν φυλακαῖς καὶ τῶν ἀσθενῶν, καὶ διὰ τὴν κατάπανον τῆς ὀλεθρίας κατασπαταλήσεως τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς, πὺν ἄφθονα ἔχει στῆ διάθεσί μας ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, γὰρ πολεμικὰ μέσα ἀλληλοεξοντώσεως καὶ καταστροφῆς». Πρέπει ἐπὶ τέλος νὰ συνειδητοποιήσωμεν, ὅτι «Ἐκείνος, πὺν τὴν Ἀναστασί Του πανηγυρίζομε, ἐκήρυξε τὴν παγκόσμιαν εἰρήνην καὶ τὸ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Ἐπὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος ἐξεδόθη εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετὰ προσθηκῶν τινῶν καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Συννοδικὴ Νομοθεσία καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι τῆς Πολιτείας» ἡ σχετικὴ εἰσήγησις, ἣτις ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἀγγλικὴν γλῶσσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Διεθνoῦς Συνεδρίου Ἐταιρείας Κοινωνικοῦ Δικαίου, ὅπου εἶχε γίνῃ πρό τινῶν ἐτῶν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἀκαδημίᾳ Κρήτης.

Ἡ ἐμπεριστατωμένη αὐτῇ εἰσήγησις, ἣτις ἐπισημαίνει, ὅτι αἱ πολιτειακαὶ ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις δὲν πρέπει νὰ ἀντίκεινται εἰς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, κατακλείεται διὰ τῶν ἐπιγραμματικῶν λόγων τοῦ Ἱερομάρτυρος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε', εἰπόντος: «Ὅσα μὲν κατὰ τοὺς θείους θεσμοὺς καὶ τοὺς Ἱεροὺς Ἀποστολικoὺς καὶ Συνοδικoὺς Κανόνας τυγχάνει διακυβερνώμενα, πολλὴν ἔχουσι τὴν χάριν παρὰ Θεοῦ καὶ κλέος μέγιστον· ὅσα δὲ τοῦναντίον παραβαίνει τῶν ὅρων ἐκτροπέμενα, ἐν τούτοις προφανῆς ἡ ἀκοσμία, κατάδηλος ἡ φθορὰ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἢ τῶν ψυχῶν ἀπώλεια».

Ὡς εὐστοχώτατα προστίθεται ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου, «οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Μεγάλου καὶ Ἱερομάρτυρος Πατριάρχου ἤχουσι εἰς τὰ ὄρα παντός Χριστιανοῦ Πολιτειακοῦ Νομοθέτου, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Πολιτείας καὶ τῆς μεγίστης κατὰ πλειοψηφίαν Χριστιανικῆς Κοινωνίας γενικώτερον».

«Ἐπαλξη».

Τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίως τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μετὰ χαρᾶς ὑπεδέχθη τὴν προνοία τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐκδομένην ἐφημερίδα μικροῦ σχήματος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπαλξη». Ἡ ἐφημερίς αὐτῇ ἣτις θὰ ἐκδίδεται κατὰ μῆνα, διευθύνεται ὑπὸ τοῦ ἱκανωτάτου Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Τύπου καὶ Δημοσίων Σχέσεων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν κ. Ἱ. Μ. Χατζηφώτη, γνωστοῦ καὶ δοκίμου συγγραφέως.

Τὸ περιοδικὸν τοῦτο δελτίον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅπου διακρίνεται διὰ τὴν καλαισθητὸν καὶ συγχρονισμένην ἐμφάνισίν του, «σκοπὸ ἔχει τὴν πληροφόρησιν καὶ ἐνημέρωσιν κλήρου καὶ λαοῦ σὲ βασικὰ θέματα», τὴν προβολὴν «τῆς ἐλληνορθοδόξου παραδόσεως στὴν περιοχὴ», ἐνθα ἔδρασαν ἢ ἀγία Φιλοθέη, καὶ «τὴ διακονία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τῆς χώρου».

μέ εδύνη, συνέπεια και συναίσθηση τῆς ἐπιταγῆς τῶν σύγχρονων καιρῶν».

Ὁ τίτλος τοῦ δελτίου «Ἐπαλξη» ὑποδηλώνει τὴν ἀγωνιστικὴν του διάθεσιν, ἢ ὅποια ὁμως θὰ ἐκδηλώνεται «στὰ πλαίσια τῆς εἰρηρικῆς και ἱερατικῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ διέκριναν πάντοτε τὴν προσφορὰ τῆς σὲ κρίσιμες ἢ γαλήνιες ὥρες». Ἡ ἐκδήλωσις αὐτὴ θὰ γίνεται «μὲ βαθεῖα πίστις στὸν Τριαδικὸ Θεό, μὲ εὐλικρινῆ χριστιανικὴ ἀγάπη, μὲ ἐμμονὴ στὶς ἐθνικὲς μας ἀξίες, ἀλλὰ και εὐαισθησία στὰ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα».

Ἐρχόμεθα ὀλοφύχως, ὅπως τὸ ἐλπιδοφόρον νέον ἔντυπον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς γνωρίζη λαμπρὰν σταδιοδρομίαν πρὸς οἰκοδομίην τοῦ Χριστιανισμοῦ πληρώματός τῆς και πρὸς δόξαν τῆς καθ' ὅλον Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ὁρησκεία δὲν εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ.

Ἐπανειλημμένως κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν προ τοῦ Πάσχα ἑβδομάδων ἠκούσθησαν σχόλια ἐναντίον τῆς ὑπὸ τοῦ Marx διατυπωθείσης φράσεως, καθ' ἣν «ἡ Ὁρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ».

Ἐν πρώτοις ὁ Μίκης Θεοδοωράκης, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπ' αὐτοῦ συνεχιζομένης συνθέσεως ἔργων ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, διὰ τὰ δικαιολογηθῆ ἴσως ἐναντι τῶν πολιτικῶς ὁμοφρόνων του, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων θεωρητικῶς τουλάχιστον ἐμμένουν εἰς τὸ ἀθεϊστικὸν δόγμα, δὲν ἐδίστασε νὰ διακηρῶξη, ὅτι «ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ λίκνον τοῦ ἔθνους... Θὰ ἦταν ἀφέλεια νὰ ξαναγνωρίζαμε στὸ δόγμα ὅτι ἡ Ὁρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ».

Παρόμοιον σχόλιον ἐγράφη και εἰς τὴν ἐφημερίδα «Τὰ Νέα», ὑπὸ τοῦ συνεργάτου των «Πορφύριον», ὅστις ἐσχολίασεν ἐδμενῶς τοὺς λόγους τοῦ Θεοδοωράκη και διεκήρυξεν, ὅτι ἡ φράσις αὐτῆ τοῦ Marx δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχύη διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Τρίτον παράδειγμα εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Παν. Καλλιποπούλου γενομένη ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν ὁμιλία ἐξ ἀφορμῆς τῆς συμπληρώσεως 100 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Marx. Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ ἐτονίσθη ἐπαρκῶς πόσον ἀστήρικτος εἶναι σήμερον ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος μαρξιστικὸς ἰσχυρισμός.

Ἄς ἐλλίσωμεν, ὅτι ἡ προϊούσα κατανόησις τῆς ἀληθείας ταύτης θὰ ὑποβοηθήσῃ εἴτε τὴν παρακμὴν τοῦ ἀθέου μαρξισμοῦ εἴτε τὴν ἐξ ἐπόμεως κοσμοθεωριακῆς ἀπομαρξιστικοποίησιν οἰονεὶ τοῦ μαρξισμοῦ.

Ἀνθελληνικὴ ἄποψις.

Εἰς ἐφημερίδα, ἐκδιδομένην κατὰ Κυριακὴν, ἀνεδημοσιεύθη ἄρθρον τῆς Παρισινῆς «Μονιέ», ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἀρθρογράφος Michel Taïu, ἐκτὸς τῶν

ἄλλων, γράφει, ὅτι «ἀπὸ βούλγαροι, οἱ μοναχοὶ Κύριλλος και Μεθόδιος, ἔδωσαν στοὺς Σλαῦους τὸ ἀλφάβητό τους»!

Ὅτι οἱ δύο ἱεραπόστολοι τῶν Σλαῶν ὑπῆρξαν Ἕλληνες και φορεῖς τοῦ οἰκουμενικοῦ ἱεραποστολικοῦ πνεύματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντίου, ἀναγνωρίζεται ἀκόμη και ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων ἐκπροσώπων τῆς νηφαλίας ἱστορικῆς ἐπιστήμης.

Ὅθεν ὀρθῶς σημειοῦται ἐν φοιτητικῷ περιοδικῷ: «Διερωτώμεθα λοιπόν: Γιατί ἡ ἑλληνικὴ ἐφημερίδα ἐδημοσίευσεν τὸ κείμενον τοῦ Μ. Ταῦ μὲ τὴν πρὸ πάνω ἀνιστόρητη, ἀστήρικτη και ἀναντίλεκτα ἀνθελληνικὴ θέση; Γιατί τόση προχειρότητα;».

Φαίνεται, ὅτι ἡ δημοσίευσις εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐφημερίδα ἐγένετο ἐκ παραδρομῆς, ὀφειλομένης εἰς τὴν προχειρότητα αὐτῆν, και οὐχὶ εἰς συνειδητὴν παραδοχὴν τῆς ἀνθελληνικῆς ἀπόψεως.

Σύλλογος συμπαραστάσεως κρατουμένων.

Εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας ὁμοουσίου και ἀδιαιρέτου Τριάδος ἰδρύθη ἐν Ἀθήναις Σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σύλλογος Συμπαραστάσεως Κρατουμένων Ὁ Ὁνήσιμος». Σκοπὸς τοῦ Σωματείου τούτου εἶναι ἡ παροχὴ βοηθείας ὑλικῆς και ἠθικῆς εἰς τοὺς κρατουμένους εἰς τὰς φυλακὰς καταδικασθέντας και ὑποδικούς και εἰδικώτερον α) Οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις δι' ἐκτάκτων βοηθημάτων εἰς τοὺς ἰδίους τοὺς κρατουμένους ἢ τὰς οἰκογενεῖας των. β) Ψυχαγωγία τῶν — ἐντὸς τῶν φυλακῶν ἢ σωφρονιστικῶν καταστημάτων — κρατουμένων. γ) Φροντίς διὰ τὴν καλλιέργειαν ὑγιῶν θρησκευτικῶν, ἐθνικῶν και κοινωνικῶν ἀρχῶν εἰς τοὺς κρατουμένους.

Εἶναι περιττὸν νὰ ἐξάρωμεν τὴν σημασίαν τοῦ Συλλόγου, ὅστις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν λόγων τοῦ Κυρίου («Ἐν φυλακῇ ἤμην και ἤλθετε πρὸς με») (Ματθ. κε', 36). Ἐὰν ἑτεροδόξοι παρόμοιοι Σύλλογοι ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν θαυμασίαν δραστηριότητα εἰς τὰ ἔργα τῆς μητρὸς τῶν φυλακισμένων ἀγγλίδος Ἐλισάβετ Φράν, πολὺ περισσότερον ὁ ἑλληνορθόδοξος δυναμισμός θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναπτέξῃ πολὺ ἀνωτέραν ποιοτικῶς πρόνοιαν φυλακῶν. Ὅθεν ἐρχόμεθα πᾶσαν ἐπιτυχίαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἐλπιδοφόρου Συλλόγου Ὁ Ὁνήσιμος.

«Οἱ θεομοὶ μένου».

Διὰ τὰ σημειωθῆ και ὁ Ἐπίλογος τῶν κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθόν γραφέντων περὶ πολιτικοῦ γάμου, ἀθηναϊκὴ ἐφημερίς ἐπεσήμανεν, ὅτι «τὰ τελευταῖα ὑπεύθυνα στατιστικὰ στοιχεῖα μαρτυροῦν πὺς στοὺς 10 γάμους οἱ ἐννέα εἶναι θρησκευτικοὶ» και ὅτι «σὲ πολὺ λίγο καιρὸ τὰ νοῦμερα θὰ γίνον 20 πρὸς 1 και 50 πρὸς 1 και στὸ τέλος ἡ περιπτώσις πολιτικοῦ γάμου θὰ εἶναι «προνόμιον τῶν ὀλίγων», ποὺ θὰ ἔχουν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κορίνθου

Στις 24 Ἀπριλίου ἐ.ἔ. στήν Κόρινθο καί στό Κινηματοθέατρο «ΗΛΕΚΤΡΑ» ἡ Ἀποστολική Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου, πραγματοποιήσε μεγάλη ἐορταστική ἐκδήλωση, πού τήν παρηκολούθησαν πάνω ἀπό χίλια πεντακόσια ἄτομα.

Στήν ἐκδήλωση αὐτή ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου κ. Παντελεήμων, βράβευσε μαθητές καί μαθήτριες τοῦ Νομοῦ, τῶν ὁποίων οἱ ἐκθέσεις πρότευσαν, σέ διαγωνισμό πού προκήρυξε ἡ Μητρόπολις Κορίνθου. Τό θεσμο αὐτό ἐμπνεύστηκε ὁ Σεβασμιώτατος κ. Παντελεήμων καί ἤδη ὁ διαγωνισμός καί ἡ σχετική ἐκδήλωση γίνεται γιά ἕκτη συνεχῆ χρονιά. Τό ἐφετεινὸ θέμα τῆς ἐκθέσεως ἦταν:

«Ποιές οἱ προϋποθέσεις γιά τήν ἐπιβίωση ἐπὶ χιλιετηρίδες τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους».

Τὴν ἐκδήλωση πλαισίωσε ἡ πασίγνωστη χορωδία τῆς Κορίνθου, πού ἀπέδωσε ἐξάισια Ἐκκλησιαστικοὺς Ὕμνους καί Δημοτικά τραγοῦδια.

Τὰ βραβεῖα δόθηκαν στοὺς κάτωθι:

- 1) Πρῶτο Βραβεῖο καί 25.000 δραχμές, στή Χριστοδούλου Βλασία, μαθήτρια Λυκείου Ξυλοκάστρου.
- 2) Δεύτερο Βραβεῖο καί 15.000 δραχμές, στὸν Κοσμᾶ Δημήτριο, μαθητὴ τοῦ Α΄ Λυκείου Κορίνθου.
- 3) Τρίτο Βραβεῖο καί 10.000 δραχμές, στήν Μπιμπὴ Μαρία, μαθήτρια τοῦ Β΄ Λυκείου Κορίνθου.

Αἰσθησιὴ ἔκανε ἡ ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Παντελεήμονος, λίγο πρὶν ἀπ' τὴν ἐπίδοση τῶν Βραβείων. Ὀλιγόλεπτη, ἀλλὰ μεστή ἀπὸ μηνύματα. Ὁ ὁμιλητής, μὲ ἐθνικὴ ἔξαρση καί κατάδηλη συγκίνηση ἀπ' ὅσα οἱ μαθητές μὲ τίς ἐκθέσεις τους ἀνέλυσαν καί πού τίς ἀνέγνωσαν στήν ἐκδήλωση, ἀναφέρθηκε στὸ ρόλο τῆς Ὁρθοδοξίας, γιά τὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἐστηλίτευσε τὰ ὅσα τελευταίως κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Κλήρου καί τῆς Ὁρθοδοξίας, διαστρεβλωτικά, ἀνιστόρητα, κενὰ λέγονται καί ἐπεσήμανε, ὅτι δὲν ἀρκεῖ τὸ ὅτι ἐπιβιώσαμε, γιὰ αὐτὸ ἀνάγεται εἰς τὸ παρελθόν. Σήμερα καλεῖμεθα, εἶπε ὁ ὁμιλητής, νὰ διατηρήσουμε τὴν Ἑλληνικὴ ταυτότητά μας. Κι ἡ Ὁρθοδοξία, ὅπως καί κατὰ τὸ παρελθόν, θὰ διαδραμα-

κάποιον λόγο νὰ δείξουν σὲ κάποιους ἄλλους πὼς δὲν ἀκολουθοῦν τὸ «ἐκκλησιαστικὸ κατεστημένον».

Ὅθεν ὀρθῶς σημειοῦται ὡς συμπέρασμα ἀπὸ τοῦ σχολιογράφου τῆς ἐφημερίδος ταύτης: «Ἄν ἦταν τόσο εὐκόλο νὰ πέσουν οἱ αἰωνόβιοι θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας καί οἱ παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας, τότε ἀπὸ πολλὰ χρόνια πρὶν θὰ εἴχαμε ἐκλείψει ὡς Ἔθνος. Οἱ ... μὸδες ξεπερνοῦνται. Οἱ θεσμοὶ μένου».

τίσει πρωτεύοντα ρόλον. Τελειώνοντας εἶπε ἐπιγραμματικά ὁ Σεβασμιώτατος: Ἀλλοίμονον εἴν ἡ Ἑλλάδα χαθεῖ. Ὁ κόσμος θὰ γίνεῖ ὅπωςδήποτε φτωχότερος.

Ἡ ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου, πολλές φορές διεκόπη ἀπὸ παρατεταμένα χειροκροτήματα.

Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας διὰ τῆς Ἀνακοινώσεως τῆς ταύτης ἐπιθυμεῖ νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὸ εὐσεβὲς Χριστεπώνυμον πλήρωμά της τὴν ἀρνητικὴν θέσιν αὐτῆς ἐναντι τῆς μελετωμένης ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς περιοχὴν κέντρου γυμνασίων καί νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἀπόψεις αὐτῆς. Καί συγκεκριμένως:

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, ὅπως καί ἅπαντες οἱ Σεβ. Μητροπολίται τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συμφωνεῖ ἀπολύτως μὲ τὴν πρόφατον, ὡς καί μὲ πᾶσαν προγενεστέραν ἀπόφασιν, τῆς Ἱεράς Συνόδου περὶ μὴ ἐγκαταστάσεως γυμνασίων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἐν γένει χώρον. Καί τοῦτο διότι τὸ σύστημα ζωῆς αὐτῶν εἶναι ἀντικρως ἀντίθετον εἰς τὴν περὶ σεμνοῦ ἀνθρωπίνου βίου διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καί ἀντιβαίνει πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθη καί ἔθιμα τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1978, ἦτοι ἀπὸ πενταετίας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας, διὰ συνεχῶν ἐγγράφων καί τηλεγραφικῶν καί ἄλλων προσωπικῶν του ἐνεργειῶν εἰς τὴν Μεσσηνίαν καί τὰς Ἀθήνας μὲ Μεσσηνίους Ὑπουργοὺς, Βουλευτὰς καί Πολιτευτὰς, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μέχρι τοῦδε ματαίωσιν γυμναστικῆς ἐγκαταστάσεως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας.

Ἡ προσπάθεια ἐγκαταστάσεως γυμνασίων εἰς καθωρισμένην περιοχὴν τῆς Μεσσηνίας ἀνεκινήθη κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐν ὧσι ἀπ' ἐνὸς μὲν συζητουμένης νομοθετικῆς καλύψεως τοῦ γυμνασμοῦ καί ἀπ' ἑτέρου ἕνεκα, ὡς λέγεται, ἀξιοποιήσεως διαφόρων παραλιακῶν κεκαλυμμένων ἢ ἀκαλύπτων χώρων, μὲ στόχον καί κίνητρον, ὡς λέγεται, τὴν οικονομικὴν ὠφέλειαν τοῦ τόπου, ἕνεκα τοῦ συναλλαγματος ἀπὸ τοὺς γυμναστὰς.

Διὰ τὴν ἀπαφυγὴν τοιαύτης ἐγκαταστάσεως γυμνασίων ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐνημέρωσε κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας γραπτῶς, ἀλλὰ καί προφορικῶς, ἀρμοδίας ὑπηρεσίας ἐν τῷ Νομῷ Μεσσηνίας, ὡς ἐπίσης καί ἐπισήμως παράγοντας τοῦ τόπου τοῦτου, καί ἄλλας Μεσσηνιακὰς προσωπικότητας ἐν Ἀθήναις. Ὡσαύτως συνειργάσθη μὲ ἐκλελεγμένους παράγοντας παραλιακῶν κομποπόλεων καί χωρίων τῆς Μεσσηνίας καί ἐνημέρωσεν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ἐν λόγω θέματος καί τῆς γενικωτέρας ἀνάγκης διατηρήσεως τῆς καλῆς καί τετιμημένης ταυτότητος τῆς Μεσσηνίας ἐντὸς τοῦ Ἑλλαδικοῦ χώρου, ἀλλὰ καί πέραν αὐτοῦ.

Ὁλος σχεδὸν ὁ τοπικὸς Τύπος τῆς Καλαμάτας ἐτάχθη κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἢ ἀρνητικῶς ἢ τελείως ἐπιφυλακτικῶς πρὸς τὴν μελετωμένην γυμνιστικὴν ἐγκατάστασιν. Ὁ τοπικὸς Τύπος ἐθεώρησε καθήκον του νὰ λάβῃ θέσιν καὶ ἐν τινι μέτρῳ νὰ ὑποδείξῃ τὰ ἐν προκειμένῳ πρόβλημα καὶ ὀρθῶς παραδέχεται ὅτι οὐδόλως θὰ ὠφελήθῃ ὁ τόπος οικονομικῶς ἀπὸ τὰ θαλάσσια τῶν γυμνιστῶν. Ἐπίσης τὰ Χριστιανικὰ Σωματεία τῆς Μεσσηνίας ἐξέδωσαν εἰδικῶν Ψήφισμα καὶ ἐξέφρασαν μὲ χαρακτηριστικὰς λέξεις τὴν ἀρνησιν καὶ τὴν ἀντίδρασιν αὐτῶν διὰ τὴν ἐγκατάστασιν γυμνιστῶν ἐν Μεσσηνίᾳ, ἢ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Πατρίδος ἡμῶν.

Ἄν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀναμένεται νὰ ἀποφευχθῇ ἡ νομοθετικὴ κάλυψις τῶν γυμνιστῶν διὰ νὰ μὴ κινεῖται οὗτοι ἀνέτως μεταξὺ τοῦ ἀγνοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ γίνονται ὄχι μόνον κραυγαλέα πρόκλησις, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνος κρᾶξις τοῦ ἀπαράδεκτου τρόπου ζωῆς αὐτῶν, ὅσον καὶ ἂν θέλουν νὰ τὸν καλύψουν μὲ τὴν δῆθεν «φυσιολατρίαν» τῶν, ὅμως διὰ τὴν Μεσσηνίαν ἐθεωρήθη προσφάτως ὅτι ὁ γυμνισμὸς εἰς τὸν Νομὸν θὰ ἔχῃ ἀγαθὰ διὰ τὴν οικονομίαν τοῦ τόπου ἀποτελέσματα. Καὶ δι' αὐτὰ κυρίως τὰ ἀποτελέσματα ἐξεφράσθησαν ἀπόψεις ὑπὲρ τοῦ γυμνισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὅμως ὀρθότατα ἐχαρακτηρίσθη ὡς σύστημα ζωῆς εὐρισκόμενον ἐκτὸς τοῦ χριστιανικοῦ ἠθικοῦ νόμου καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν χριστιανικῶν οικογενειῶν.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθοῦν τὰ ἐξῆς:

Ἦδη ὁ τοπικὸς Τύπος ἀπέρριψε τὸ ἐπιχείρημα τῆς οικονομικῆς ὠφελείας τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν γυμνισμὸν, διότι τοιαύτη οικονομικὴ ὠφέλεια δὲν θὰ ὑπάρξῃ, πλὴν χρηματικῆς τινος ὠφελείας ἐνδιαφερομένης ἐπιχειρήσεως. Ἀλλὰ καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας ὁπωσδήποτε δὲν πρόκειται νὰ λυθῇ διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως «γυμνιστικῶν βάσεων» ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ.

Πέραν αὐτοῦ, εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπάρχουν ἐν συνόλῳ 7 Νομοὶ καὶ ἔχουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ Νομοὶ μεγάλας θαλασσίας περιοχάς. Ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν Νομῶν μόνον ὁ τῆς Μεσσηνίας, καὶ δὴ πρῶτος, ἠσχολήθη μὲ τὸ θέμα τῆς ἐγκαταστάσεως γυμνιστῶν εἰς τὴν περιοχὴν του καὶ τοῦτο συνέβη διότι ἐδόθη ἀφορμὴ ἐκ τινος αἰτήσεως ἐπιχειρηματίου ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν ἐπιχειρήσιν του. Βεβαίως δὲν θὰ πτωχεύσουν οἱ ὁ ἄλλοι Νομοὶ τῆς Πελοποννήσου, ἐπειδὴ δὲν θὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς αὐτοὺς γυμνισταί. Ἀλλὰ καὶ ὁ Νομὸς Μεσσηνίας δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ πτωχὸς Νομὸς ἢ νὰ πτωχεύσῃ ἐὰν δὲν δεχθῇ γυμνιστὰς εἰς τὴν γεωγραφικὴν του περιοχὴν. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι κάτοικοι μιᾶς παραλιακῆς περιοχῆς τῆς Κορινθίας ἐκινήθησαν νομίμως καὶ συνολικῶς διὰ νὰ μὴ ἐγκατασταθοῦν γυμνισταὶ εἰς τὰς παραλίας των. Κοινοτάρχαι δὲ τῆς Μαγνησίας καὶ τῆς Πιερίας, ἠρνήθησαν τὴν ἐγκατάστασιν γυμνιστικῶν μονάδων εἰς τὰς παραλίας των. Τὴν αὐτὴν ὡσαύτως ἀρνητικὴν θέσιν ἔλαβον καὶ πολλῶν ἄλλων παραλιακῶν περιοχῶν Κοινοτάρχαι καὶ ἄλλοι τοπικοὶ συλλογικοὶ παράγοντες.

Ἐνῶ τὸ ἄλλο ὄφελος εἶναι ἀνύπαρκτον καὶ δὲν ἐπιλύει τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ, εἶναι ἐξ

ἄλλου μέγα τὸ ἠθικὸν ὄφελος τοῦ τόπου ἐκ τῆς μὴ ἐγκαταστάσεως γυμνιστῶν εἰς αὐτόν. Διότι ἢ μὴ ἐγκαταστάσιν τῶν γυμνιστῶν θὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ διατηρηθῇ ἀκέραιος καὶ ἀναλλοίωτος ὁ τοπικὸς χαρακτὴρ τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων τοῦ τόπου καὶ δὲν θὰ ἀνοιχθῇ μία γυμνιστικὴ πληγὴ εἰς αὐτόν μὲ τὰς ἐπακολουθούσας γνωστὰς ὁπωσδήποτε μεταδοτικὰς καὶ ἄλλας συνεπείας, τὰς ὁποίας ἀναγκαστικῶς θὰ ὑποστῇ ὁ τόπος οὗτος. Τὸ νὰ λέγεται δὲ ὅτι τὸ «γυμνιστικὸν στρατόπεδον» θὰ εἶναι «κλειστὸν» εἶναι τρόπος ἀποφυγῆς ἀναγνωρίσεως τῆς δυσμενοῦς ἐντυπώσεως ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως γυμνιστῶν.

Πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς βέβαιον ὅτι εἰς ἓνα τουριστικὸν Ὀδηγόν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας, θὰ ἀναγράφονται αἱ παραλίας, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἐγκαταβιοῦν γυμνισταὶ διαφόρων φυλῶν. Εἰς αὐτὸν τὸν Ὀδηγὸν δὲν πρέπει νὰ ἀναγράφεται ἡ Μεσσηνία, ἀλλὰ καὶ οὐδεμία ἄλλη παραλιακὴ περιοχὴ τῆς πατρίδος ἡμῶν. Δὲν πρέπει νὰ ἀναγράφεται ἡ Μεσσηνία πρὸς χάριν τοῦ Μεσσηνιακοῦ φιλοτιμίου.

Ἱερά Μητρόπολις Πειραιῶς

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πειραιῶς κ. Καλλίνικος ἀπέσυρε τὴν μήνυσιν τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποβάλει κατὰ τοῦ δημοσιογράφου κ. Βασ. Λαμπροπούλου καὶ τοῦ ἐκδότου τῆς ἐφημερίδος «Ἀκρόπολις», κατόπιν τῆς ὑποβληθείσης εἰς τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν δηλώσεως τῶν κατηγορουμένων. Εἰς τὴν δήλωσίν του ὁ κ. Β. Λαμπροπούλος μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει ὅτι τὰ δημοσιευθέντα εἰς τὴν ἐφημερίδα «ἔχουν περιεχόμενον ψευδές, συκοφαντικὸν καὶ ἀνυπόστατον, θίγον τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου» καὶ ὅτι «ἐκ βαρυτάτου ἐγκληματικοῦ σφάλματος μου ἐγένοντο τὰ ἀνωτέρω δημοσιεύματα, τὰ ὁποία ἀποδοκιμάζω ἀπολύτως, ζητῶν συγγνώμην ἀπὸ τὸν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην κ. Καλλίνικον, δὲν παραλείπω δὲ νὰ προσθέσω ὅτι τὸν τιμῶ ἀπολύτως καὶ ἐκφράζω τὴν λύπην μου διότι διὰ τῶν δημοσιευμάτων τούτων ἐγενώμην πρόξενος ἀδίκου ἐπιθέσεως εἰς βάρος του».

Τὸ περιεχόμενον τῆς δηλώσεως αὐτῆς «συμμερίσθη καὶ ἀπεδέχθη πλήρως καὶ ἀνεπιφυλάκτως» καὶ ὁ ἐκδότης τῆς «Ἀκροπόλεως» κ. Γ. Λεβίδης καὶ ἀμφότεροι ζήτησαν συγγνώμην, τὴν ὁποίαν τοὺς παρέσχεν ὁ Σεβ. κ. Καλλίνικος.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης

Ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν Κρήτης ἐξεδόθη τὸ ἀκόλουθον δελτίον Τύπου:

«Στὴν Ὁξφόρδῃ πραγματοποιήθηκε τὸν Ἀπρίλιον ἡ φετεινὴ ἐτήσια Διάσκεψις τοῦ Προεδρείου καὶ τῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν (ΚΕΚ). Στὴ Διάσκεψιν αὐτῇ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο ἐκπροσώπησε ὁ Γεν. Διευθυντὴς τῆς Ὁρθοδό-

ξου 'Ακαδημίας Κρήτης κ. 'Αλέξ. Παπαδερός. 'Η 'Ημερήσια Διάταξη τής φετεινής Διάσκεψης περιελάμβανε διάφορα επίκαιρα εκκλησιαστικά και κοινωνικά προβλήματα του Εύρωπαϊκού χώρου. Κυρίως όμως συζητήθηκε τὸ θέμα τής επόμενης Γενικῆς Συνέλευσης τοῦ ΚΕΚ, ποὺ θὰ συνέλθει στὴ Σκωτία τὸ 1985. "Ὅπως εἶναι γνωστὸ ἡ προηγούμενη Γενικὴ Συνέλευση εἶχε πραγματοποιηθεῖ τὸ 1979 στὴν 'Ορθόδοξο 'Ακαδημία Κρήτης.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

'Η 29η Σεπτεμβρίου 1983 ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα 'Ιωάννου Παύλου Β' ὡς ἡμέρα ἐνάρξεως τής προσεχοῦς Συνόδου τῶν 'Επισκόπων ἐν Ρώμῃ. Τὸ θέμα τής Συνόδου θὰ εἶναι «'Η συμφιλίωσις καὶ ἡ μετάνοια εἰς τὴν ἀποστολὴν τής 'Εκκλησίας». Τὸ σχέδιον τῶν ἐργασιῶν τής Συνόδου, ἀποτελούμενον ἐξ 78 σελίδων ἐδημοσιεύθη καὶ ἐστάλη εἰς τοὺς ἐπισκόπους, συνοδευόμενον ὑπὸ ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα.

— Συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαρχούσας προβλέψεις, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ «'Ετους τής 'Απολυτρώσεως» ἀναμένεται νὰ φθάσουν εἰς Ρώμην 18 ἑκατομμύρια προσκυνητῶν ἐξ ὅλοκληρου τοῦ κόσμου.

— 'Απὸ 22ας μέχρι 30ης 'Οκτωβρίου θὰ συνέλθῃ ἐν Δουβλίνο τὸ 13ον Διεθνὲς Συνέδριον Καθολικοῦ Τύπου.

— 'Ο Πάπας ἔστειλεν εἰς Πολωνίαν τὸν «περιοδεύοντα» διπλωματικὸν ἀντιπρόσωπόν του ἐπίσκοπον Πότζι, ἵνα διαπραγματευθῇ μετὰ τὰς πολωνικὰς ἀρχὰς τὴν ἀποκατάστασιν τής κοινωνικῆς εἰρήνης ἐν Πολωνίᾳ.

— 'Εν Ρώμῃ ἐπραγματοποιήθη διεθνὲς συνέδριον ρωμαιοκαθολικῶν οικονομολόγων.

— 'Ο Πάπας εἰς ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν πριμᾶτον τής Τσεχοσλοβακίας καρδινάλιον Τομασέκ τονίζει, ὅτι διὰ μίαν ἀληθῆ εἰρήνην ἐν τῷ δοκιμαζόμενῳ κόσμῳ ἀπαιτεῖται ἡ «ἐλευθερία τής συνειδήσεως καὶ τής 'Θρησκείας».

— Διὰ τής «'Αποστολικῆς Διατάξεως» «SACRAE DISCIPLINAE LEGES» τοῦ Πάπα 'Ιωάννου Παύλου Β' ἐκυκλοφόρησε τὸ ἐπίσημον κείμενον τοῦ νέου Κώδικος τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

'Ο Πρόεδρος τοῦ Γραφείου 'Εξωτερικῶν 'Εκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας Σεβ. Μητροπολίτης Μίνσκ κ. Φιλάρετος ἐπεσκέφθη τὴν 'Ελβετίαν ὡς προσκεκλημένος τής 'Ελβετικῆς 'Ομοσπονδίας Προτεσταντικῶν 'Εκκλησιῶν. Σκοπὸς τοῦ ταξιδίου του ἦτο «ἡ προώθησις τῶν σχέσεων ἀμοιβαίας κατανόσεως τῶν μετερρυθμισμένων-εὐαγγελικῶν 'Εκκλησιῶν τής 'Ελβετίας μετὰ τής 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας τής Ρωσίας. 'Ο Σεβασμιώτατος, ὅστις εἶναι μέλος τής Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε., ἐπεσκέφθη τὴν Γενεύην, τὴν Βέρνην, τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν.

— Τὰ κύρια ἐπὶ μέρους θέματα, περὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἀσχοληθῇ ἡ Γεν. Συνέλευσις τοῦ Π.Σ.Ε. εἰς Βανκούβερ τοῦ Καναδά

πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ κεντρικοῦ θέματος «'Ιησοῦς Χριστός, ζωὴ τοῦ κόσμου» εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. 'Η χριστιανικὴ μαρτυρία ἐντὸς ἐνὸς κόσμου διηρημένου.
2. 'Η προώθησις τής συμμετοχῆς τῶν Χριστιανῶν.
4. Ζωὴ ἐν κοινωνίᾳ εἰς ἀνθρωπίνην κοινότητα ἴσης κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ θεραπείας.
5. 'Αντιμετώπισις τῶν ἀπειλῶν κατὰ τής εἰρήνης.
6. Πάλη διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν.
7. Αἱ νέα γνώσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ νέα ἐμπειρία τής ζωῆς.
8. Πειστικὴ μετάδοσις τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερὰ Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 590)1977, «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος», καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τής 'Ιερᾶς Συνόδου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, «περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν χηρεύουσαν ἀπὸ ἐτῶν 'Οργανικὴν 'Εφημεριακὴν θέσιν τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Παντελεήμονος Γαζώρου, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τής δημοσιεύσεως τής παρούσης Προκηρῦξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Οἴκοθεν νοεῖται, ὅτι θὰ προτιμηθῶσιν ὑποψήφιοι μετὰ προσόντα Α' ἢ Β' Κατηγορίας.

'Εν Νέᾳ Ζύχην τῇ 14ῃ 'Απριλίου 1983,

† 'Ο Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

'Ιερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ 'Ικαρίας

'Εχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τής 'Ιερᾶς Συνόδου «περὶ 'Ι. Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ 'Ι. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Μονοκάμπη 'Ικαρίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ πρὸς τοῦτο κανονικὰ καὶ τυπικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εἰς τὸ

Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Σάμῳ τῇ 21ῃ Ἀπριλίου 1983,

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Παρασκευῆς Τσαγκαράδας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Βόλῳ τῇ 25ῃ Ἀπριλίου 1983,

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Λισβορίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 26ῃ Ἀπριλίου 1983,

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἄρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 33 παρὰ γρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)69 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἄρτης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά πρὸς κατάληψιν τῆς νεοῖδρυθείσης θέσεως Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἀποτομῆς Προδρόμου Πέρα Καλεντινῆς.

Ἐν Ἄρτῃ τῇ 3ῃ Μαΐου 1983,

† Ὁ Ἄρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ

Δ Ι Ε Υ Θ Υ Ν Τ Η Σ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἐόρτια Γράμματα.

Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πασχάλιος Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος.

Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Δημητρίου, Πατριαρχικὴ Ἀπόδειξις ἐπὶ τῷ Πάσχα.

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Μεταβολαὶ ἐκ τῆς ἐμπειρίας τῆς Ἀναστάσεως.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι.

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ἱεροκήρυκες ἐν Εὐβοίᾳ.

Χρυσοστόμου (Γερασίμου) Ζαφείρη, Μητροπολίτου Περιστερίου, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (ἀναμνήσεις — βιώματα — δραματισμοί).

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, (†) Πρωθιερεὺς Νικ. Παπαδόπουλος (νεκρολογία).

Παν. Ι. Μπούμη, ἐπικ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ θέσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἱερέως—ποιμένος.

Ἀρχιμ. Παντ. Καθρεπτιδῆ, Ὁρθοδοξία σήμερα;

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Εἰδικοῦ νομικοῦ συμβούλου, Ἐπισκοπαὶ — Ἐπίσκοποι καὶ δικαιοδοσία τῆς Ἱ. Συνόδου (Γνωμοδότησις).

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.